

P. 11
34

Anul VIII. Nr. 6-7

IUNIE - IULIE 1942

APOSTOLUL

Revista Asociației Invățătorilor din Județul Neamț

Redacția : Casa Invățătorilor, Piatra-Neamț, Str. Petru-Rareș 54

17586

„APOSTOLUL“

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL NEAMȚ

Director: MIHAIL AVADANEI

FONDATORI:

C. LUCHIAN, V. GABOREANU, V. SCRIPCARU, EUFR. MANOLIU,
V. ANDREI, C. TURCU, AL GHEORGHIU, MIHAIL AVADANEI,
† D. HOGEA, TEOFAN MACOVEI, M. STAMATE, I. RAFAIL, † I. STROIA

COMITETUL DE REDACȚIE:

CONST. TH. PRICOP PETRE BUTNARU
VASILE SCRIPCARU M. DAVID-GHINDĂOANI
D. A. GHEORGHITĂ CONSTANTIN TICA

MIHAIL AVADANEI

SECRETAR DE REDACȚIE: CONSTANTIN TICA

SUMARUL:

	Pag.
<i>Teodor Iacobescu</i>	Cuvânt în numele Asoc. Generale, rostit la adunarea dela 19 Martie 1942 1
<i>C. Tudose</i>	Cultura generală și cea profesională în școala normală 3
<i>Leon Mrejeriu</i>	Câteva din mijloacele de ridicare a satului 8
<i>Z. Munteanu</i>	Mama (versuri) 15
<i>Mihail Avadanei</i>	Profesorul Panaite Popovici 16
<i>Al. Gheorghiu</i>	Zulia Isăcescu (amintiri) 20
<i>Arhim. Darie</i>	Sonet 30
<i>Aurel A. Rotundu</i>	Al patrulea război punic 31
<i>Ioan Agapescu</i>	Sbtl. erou Vlad Vasile-învățător 39
<i>I. Bordeianu</i>	Scrisoare către tata (versuri) 41
<i>St. Popescu-Drăgușeni</i>	Răsboiul Sfânt (versuri) 42
<i>N. Mihailescu</i>	Un fiu al Bucovinei căzut pentru eliberarea ei 44
<i>Cpt. Nicu Nohai</i>	Arma (versuri) 46
<i>M.</i>	† Vasile Gavrilescu 47
<i>Virgil M. Hurit.n</i>	Pastel 48
<i>A.</i>	† Ioan Stroia 49
<i>N. Stețcu</i>	Note despre Wilhelm de Kotzebue 51

Fapte, oameni, idel, discuții:

M. A.: 22 Iunie 1941; Inapoleroa în garnizoană a viteazului Regiment 15 Dorobanți; Regele Ferdinand I; Regina Maria; Căminele Culturale ale Fundației „Regele Mihai I“.

M. D.; Minuni; Consiliul de îndrumare.

Cărți, Reviste, publicații:

C. TURCU: O viață de muncă (prof. I. Simionescu) de prof. Gh. Macovei C. TUDOSE: Din problemele de ieri și de azi ale pedagogiei românești de prof. Stanciu Stoian. D. CIORNEI: Impresii din Piatra-N. într-o carte franceză mai veche despre România. C. TURCU: Costache Stamate de G. Bezviconi, M. David-Ghindăoani: Am luptat în Crimeea de Const. Virgil Gheorghiu; Geo-politica; Tribuna Tineretului; Frământări Didactice. M. Av.: Preocupări Literare; Gândirea; Școala și Vieața; Slova Noastră.

BULETIN: Asociația Învățătorilor. Inspectoratul școlar. Căminul Cultural județean Neamț. Redacțional.

P. 11
34

Nu se impru-
muntă acasă.

An. VIII. Nr. 6-7

IUNIE - IULIE 1942

APOSTOLUL

Revista Asociației Învățătorilor din Județul Neamț

Director : Mihail Avadanei

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.K.”

Cuvântul rostit în numele Asociației Generale a Învățătorilor la adunarea dela 19 Martie 1942.

Cu credința hotărîită că, dreptatea poporului românesc se va ridica în lumina biruinței, învățătorii României se alătură cu entuziasm manifestării naționale de astăzi a bisericii și școlii.

Aceia care modelează sufletele vlăstarelor fragede, împodobindu-le cu senin din cerul patriei și cu dor din doinele ce răsună pe toate platurile românești, vor răspândi necontenit, așa cum au făcut-o totdeauna, sămânța iubirii fanatice de pămîntul strămoșesc, în lumea milioanelor de plugari.

Respingînd cu oroare o doctrină anarhică și fără sens, arma întrebunțată de hoardele comuniste, care distrug bisericile și asasinază mulțimea nevinovată, învățătorii României vor păstra neatînse tradițiile sfinte ale unui trecut glorios și ale unui neam de viță nobilă.

Făuritori ai sufletului soldatului român, care a pornit năvalnic pentru a desrobi pămîntul voevodal, învățătorii au răspuns cu grabă chemării Patriei în primejdie urmînd cu înfrigurare steagurile, ce ne vor aduce victoria.

Multe jertfe, neprețuite vieți de viteji, învățătorii s'au înfrățit deapănarea cu pămîntul sfânt, cucerit prin lupte grele de armata română, condusă la izbîndă de Viteazul nostru Mareșal.

Pe acelaș drum de credință și de sacrificiu, vor merge în

17586.
3.523

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PĂTRĂ NEAMȚ

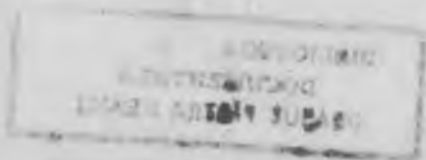
vățătorii, năvală de suflete curate și entuziaste, pentru a înfrânge definitiv pe dușman.

La muncă rodnică pentru ridicarea satelor, chemați pe învățătorii Domnule Președinte al Consiliului, ei vor fi cei mai destoinici și mai devotați, soldați ai Mareșalului Conducător, ajutându-l să ridice la marginea de răsărit a Europei civilizate o țară mândră cu oameni vrednici, paznici hotărâți ai ordinii și purtători ai făcliei de lumină binefăcătoare pentru popoarele înfrățite prin civilizație și sacrificii de sânge.

Cu gândul mereu treaz la ostașii care luptă la hotare pentru reîntregirea pământului strămoșesc, învățătorii aclamă astăzi pe Regele Țării și pe Mareșalul Conducător, strigând: *Trăiască Patria, Trăiască ostașii României.*

Teodor Iacobescu

Președintele Asociației G-le a Învățătorilor Români

1121

Cultura generală și cea profesională **în școala normală.**

Prin termenul cultură, în genere, nu se înțelege simpla înmagazinare de cunoștințe, deși se poate spune că ele formează obiectul principal. Pe lângă acumularea de cunoștințe trebuie urmărit ca individul să asimileze aceste cunoștințe, înzestrându-se cu anumite aptitudini psihice, care pot fi considerate ca fructul culturii, creiată de înaintași, altoit însă eului individului. Se poate deci afirma că procesul de prelucrare este condiție primordială în căpătarea unei culturi.

Nu este suficient ca individul să poată cunoaște și înțelege mediul social ci, să se încadreze în el, iar atitudinile proprii să fie în armonie cu cerințele acestui mediu, care sunt dictate de anumite reguli de morală, tradiție, obiceiuri.

Despre această încadrare în mediu, nu se poate afirma că este produsul exclusiv al culturii generale a individului ci și al educației lui.

Între cultură și educație nu se poate stabili cu precizie un punct care să marcheze locul până unde se întinde una sau cealaltă, sau partea de construcție a fiecăreia în formarea omului util societății.

În practică, acest lucru se întâmplă, atunci când elevul vine dintr'un mediu cu un nivel intelectual ridicat, ne-mai existând diferența mare între practicile educației din familie și cultura ce-o primește în școală. Procesul de interferare între cultură și educație se produce fără ca să mai fie urmărit de școală până în cele mai mici detalii. Numărul a astfel de familii fiind mic, iar creșterea lui într'un viitor apropiat nu se poate spera, cultura și educația rămân tot în sarcina școlii.

Rolul culturii profesionale este să formeze omul în vederea exercitării unei ocupațiuni unilaterală, care cere anumite cunoștințe și deprinderi specifice acelei îndeletniciri, fie din industrie, comerț sau diferite alte profesii.

Școala românească, luată în ansamblul ei, este chemată a îndeplini ambele culturi.

Adăogindu-se principiul diviziunii muncii, cât și faptul că

În concepție mai înaltă, tot școlii îi revine rolul de promovarea culturii, lucru rezervat „Universității”, școala a fost împărțită în trei grade de învățământ : primar, secundar și universitar.

Paralel cu învățământul secundar mai este și cel profesional.

Pentru a putea stabili mai bine ce i s'a rezervat școlii normale și ce poate realiza din ceea ce i s'a atribuit, să vedem succint ce i s'a rezervat liceului, și ce este obligat să realizeze acesta.

Liceului, școla reprezentativă de grad secundar, i s'a rezervat misiunea de a da elevului o cultură generală elementară, cu un început de specializare în ultimele 2 clase ale cursului superior.

Oricare i-ar fi fost structura în decursul timpurilor și în spiritul tuturor legiuirilor școlare, scopul a rămas același ca pe lângă cultura generală, după cum am arătat mai sus, să facă posibilă o orientare judicioasă a elevilor spre specialitățile ce trebuie să le îmbrățișeze odată cu trecerea în învățământul superior.

Observându-se că la părăsirea liceului nu e bine să se termine cu preocupările de cultură generală, se mai continuă cu aceasta o bucată de timp în universitate, așa cum liceul începe specializarea în cursul său superior.

Astfel universitatea, pe lângă desăvârșirea pregătirii profesionale, împlinește lipsurile în ceea ce privește cultura generală. „Învățământul secundar s'a zis că are în vedere cultura generală, formarea omului tip ; în schimb învățământul universitar este un învățământ de specializare, pregătind pe fiecare pentru o specialitate potrivit cu aptitudinile sale.

Această împărțire însă era cam simplistă, pentru că nu se poate trage o barieră precisă între pregătirea omului tip și pregătirea omului de specialitate. Nu se poate spune că la un moment dat încetează preocupările de cultură generală ca să înceapă cultura de specialitate”. (I. Petrovici. Rev. Șc. Rom. Nr. 8 din Feb. 1942, pag. 6).

* * *

Trecând la școala normală, care se află încadrată ca și liceul în același grad de învățământ : secundar, vedem că spre deosebire de acesta, i se cere mai mult ; să dea absolvenților ei o cultură generală și una profesională sub forme întrucâtva definitive, deoarece absolventul școlii normale nu și le mai poate desăvârși sistematic, așa cum s'ar întâmpla sub îndrumarea unei școli superioare.

În prezent, cultura generală, care trebuie s'o capete învățătorul, nu mai poate fi comparată cu aceea din trecut,

când el era chemat să dea marelui mase a poporului noțiunile elementare ale scrisului, cititului și socotitului.

Nivelul intelectual al satelor trebuie ridicat, însă acest lucru s'a dovedit că nu se poate face numai între pereții școlii. Satul nu se poate compara cu orașul, unde în afară de școală există alți factori de cultură: teatrul, cinematograful, asociațiile culturale de tot felul, muzeele, expozițiile, manifestările sportive etc..

E drept că cerințele satului sunt mai mici, totuși ele există sau trebuiesc trezite în cazul cel mai rău.

Paralel cu ridicarea nivelului cultural-educativ pentru obținerea de buni cetățeni, trebuie urmărită ridicarea nivelului economic al satului.

A apărut astfel ideea înființării căminelor culturale, educației extra-școlare, pregătirea premilitară, înființarea cooperativei etc.

Activitatea rodnică a acestora nu se poate concepe fără contribuția învățătorului, dar pentru toate acestea, pe lângă voință, entuziasm și dragoste de muncă desinteresată, mai trebuie zestre intelectuală.

Nu se poate zice că școala normală n'ar putea-o da în măsura în care se cere, dar atunci totul ar fi în detrimentul celeilalte culturi, cea profesională.

În modul acesta, școala normală trebuie să se limiteze la atât cât îi permite timpul și să nu piardă din vedere pregătirea profesională a învățătorului, în virtutea căreia să cunoască deajuns pe copil, materia de predat, cât și metodele care s'o facă accesibilă copilului.

Rezultatul comprimării forțate a culturii generale în școala normală, a ruperii firului de continuitate în acest senz odată cu terminarea ei, cât mai ales a grăbitei desăvârșiri a inițierii viitorului absolvent în ramurile pedagogiei, psihologiei, pedologiei etc., în scurtul timp ce-l oferă cursul superior, nu poate fi cel ideal.

„În școlile normale, obișnuite, de nivel secundar, se dă în deobște cultură generală, dar se dă și cultură profesională, spre exemplu psihologia copilului. Pentru ca această disciplină să fie utilă învățătorului în cariera sa, ea trebuie să fie cunoscută în determinările ei ultime, în toate datele ei.

Ori, o știință care e studiată în principiile și în precizările ei ultime, se placează pe un nivel de școlaritate academică.

Iată deci, că într'un anumit ciclu de școlaritate — școala normală secundară — se întâlnesc cunoștințe de nivel deosebit, spre a fi așternute peste una și aceeași structură sufletească, ceea ce pricinuește învățământului multe neajunsuri. (Gh. Comișescu, *Inspect. G-ral. Rev. Șc. Rom. Nr. 8 din Feb. 1942, pag. 13*).

Soluția acestui neajuns poate fi găsită numai în creierea unei posibilități de continuare a pregătirii învățătorului într'un ciclu superior de învățământ, sub oricare denumire s'ar traduce în fapt; școală normală superioară, academie pedagogică, secție pedagogică etc.

Unele realizări sporadice de acest fel au fost în trecut, putându-le considera tatonări ce trebuiau urmate de înfăptuiri temeinice, dar la care, din nenorocire, s'a renunțat.

Obișnuit prin școala primară se denumeste ceva ce nu poate fi decât foarte simplu, subînțelegându-se pe lângă un local, un număr de copii, cărora trebuie să li se dea puține cunoștințe elementare.

Judecând așa, nici cel ce trebuie să dea aceste cunoștințe, învățătorul, nu trebuie să fie numai decât cu cine știe ce pregătire intelectuală.

Cine nu este străin de psihologia copilului, știe foarte bine că lumea acestor mici ființe nu este de loc o lume simplă, în raport cu care își sunt suficiente comportări simple.

Pentru a face pe copil să-și însușească acele câteva cunoștințe, trebuie să se producă în el un proces psihic, către care nimic nu-l îndeamnă.

Nu i se poate cere înțelegerea ca să muncească pentru că munca este necesară în viață sau să-și formeze un viitor, așa cum se poate pretinde în cursul secundar. De cel superior nu mai poate fi vorba de îndemnuri exterioare. Sub nici-o formă și în nici-o măsură învățătorul nu poate îndeplini rolul de debitant de cunoștințe.

În fața acestei realități, munca învățătorului nu este dintre cele mai ușoare. El trebuie să cunoască bine sufletul copilului pentru ca să-i poată canaliza manifestările în direcțiile dorite și să-i imprime materia de învățământ care trebuie deasemenea ca învățătorul să o poată stăpâni la perfecție.

Toate acestea se vor putea realiza numai prin acordarea unei deosebite atenții pregătirii profesionale a învățătorului, ceea ce implică o revedere a actualei organizații a învățământului normal-primar.

Reforma exclusivă a programelor analitice nu schimbă decât prea puțin situația.

E păcat de celelalte eforturi ce se fac ca învățământul primar să progreseze, mai ales că acest progres este din cele mai însemnate condiții, după cum am menționat și mai sus, de ridicarea nivelului cultural al satului românesc, ce însușește 4/5 din populația țării.

Despre școala normală din trecut, ca și cea din prezent, nu se poate vorbi decât în termeni elogioși. Ea a reușit în mare măsură, prin însăși organizația proprie, să creeze acea

atmosferă cultural educativă, care a avut drept urmare impregnarea de atitudini specifice învățătorului, în felul său de muncă, cât și în raporturile cu societatea.

Fără a aminti de opinia publică, dar și în literatură își face loc, câte puțin, părerea că întreaga lui ființă, în toate manifestările ei, îl arată că este învățător.

Acest fapt este prilej de adevărată mândrie. Nu numai din punct de vedere pedagogic putem avea o satisfacție în plus, acest lucru constituind un argument mai mult pentru dovedirea puterii educației, dar cine nu se poate deosebi din marea masă prin felul său de a fi, nu se poate numi învățător.

El își duce viața în legătură cu ființe deosebite de lumea de toate zilele, care îi cer multă răbdare, uitare de sine și chiar transpunere de a vedea lumea așa cum o văd copiii lui, pentru a-i înțelege pe deplin. El se bucură pe zi de ore întregi, când toate combinațiile meschime ale vieții mondene nici n'au curajul să-i bată la ușă.

Școala normală, prin disciplina ei deosebită, îl face mai puțin impetuos, dar mult mai persistent.

* * *

Viața, care însăși este o curgere înnoitoare, obligă pe individ ca și pe colectivitate la o veșnică înnoire, fără a se lepăda într-un tot de tradiție.

În misiunea sa, învățătorul trebuie să toarcă firul tradiției cu cel al înnoirii, să fie veșnic în același ritm cu idealurile de cultură și viață nouă ale neamului, ceea ce impune ca însăși școala normală, care formează învățătorii să își revizuiască structura și să fie adaptată noilor cerințe.

Pentru ceea ce nu poate ea, să se creeze un etaj superior.

C. Tudose

Câteva din mijloacele **de ridicare a satului.**

Așezările omenești nu sunt întâmplări fără gând, fără legătură, fără nevoie și fără orânduială. Ele isvorăsc din trebuinți, care, realizate, biruiesc greutățile și necazurile ce se ivesc în scurgerea vieții noastre de toate felurile. De aceea, așezările omenești se fac pe văi, unde-i apă, unde este puțință de creșterea vitelor, unde este loc de arătură, unde se găsesc păduri și chip de agonisit hrană prin lucrul lemnului, unde se găsesc înlesniri de pescuit și unde sunt îndemănări de legături ușoare între așezările omenești de tot soiul.

Și așezările acestea, se fac și pe temeuri de apărare, de adăpost, de familie, de credință, de limbă, de port și de datini.

Prin urmare, temeurile așezării omenești sunt de ordin instinctiv, ideologic, etnic, geografic și social.

După lungă trecere de vreme și după ce oamenii s'au izbit cu capul de multe praguri și s'au înțelepțit, au început cercetări și studii asupra așezărilor omenești după anumite planuri de igienă, de ordine, de estetică, de edilitate, etc. Și aceste planuri trebuiesc aplicate cu hotărîre, căci altfel o vieță sănătoasă, rînduită și civilizată, nu poate fi cu puțință.

Ce s'ar alege de o așezare omenească, dacă fiecare, și-ar întocmi gospodăria unde și cum l-ar tăia capul? Bolșevism, călcarea omului și intereselor lui legitime de către om și pagube și suferințe nesfârșite.

Dar și în așezarea rînduelei de stat, trebuie să fie puncte de asemănare și înțelegere între popoare.

Stat cu Stat se poate înțelege și Stat pe Stat se poate ajuta.

Numai bolșevicii ruși au socotit că-și pot întemeia un stat după capul lor, în luptă cu toată lumea și cu năzuinți de a o cucerii și de a ingenunchia coborînd-o în întuneric și în mizerie.

Ce a dat raiul bolșevic o știm: înlăturarea credinței în Dumnezeu, exilări în Siberia, foamete, golătate, chinuri, ucideri cu sutele de mii și cu milioanele. Până când toată Europa a

înțeles că această sălbătăcie nu mai poate fi îngăduită și s'a ridicat ca un om împotriva acelor care amenință liniștea, buna rânduială, viața și avutul oamenilor muncitori și pașnici.

Ce zări însorite se arată țării noastre la orizont pe lângă cele însângerate ale Rusiei bolșevice ucigașe și anti-creștine!

Avem un rege tânăr, crescut în credința, în limba și în datinele noastre, cu iubire fierbinte de țară și de neam, cu iubire de dreptate și de rânduială, cu iubire de tineret dar și cu respect pentru trecut și cu drag de tot ce poate ajuta propășirea temeinică a nației noastre.

Avem un conducător de stat crescut în rânduiala aspră a iubirii de țară, de neam, de rege, de dreptate și de muncă vitează în pace și în război, care ne-a asigurat, pe deasupra tuturor și cu jertfe eroice, biruința gândului românesc, care constituie o strălucitoare și măreață pagină a istoriei noastre naționale.

Dar lupta trebuie dusă pe fronturile de bătălie până la capăt, fără răgaz și cu hătărire crescută până la eroismul învingător. De altfel, fără o biruință zdrobitoare asupra slavismului bolșevic și anti-creștin toate jertfele noastre de până astăzi rămân zadarnice, iar Rusia ar continua să fie pentru noi o primejdie permanentă și o amenințare de moarte în fiecare clipă.

De aceea frontul nostru intern trebuie întărit tot mai puternic prin unirea cea mai înțelegătoare și mai caldă și prin muncă dărză și fără încetare, care să contribuie la încurajarea, la împuternicirea și la biruința frontului nostru de luptă.

Aceste două fronturi: cel intern și cel de luptă, strâns și nedespărțit legate, ne vor da reușita până la capăt a gândurilor și drepturilor noastre istorice și vor coborî dreptatea lui Dumnezeu, ca o binecuvântare, asupra înfăptuirilor a căror îndeplinire o așteptăm în dorurile noastre înlăcrămate și în visurile noastre înflorite.

Dar organizarea și împuternicirea nației noastre pentru nevoile zilelor de azi ca și pentru cele ale zilelor de mâine, cere o adâncire gânditoare, un plan și o metodă bine și temeinic studiate.

Din toate păturile care alcătuiesc societatea noastră, țără-nimea în special, cea mai numeroasă și mai românească, trebuie să ne preocupe de deosebire ca și realitățile acestei țări, pe care va trebui să se întemeieze planul de organizare.

D-l Profesor Mihail Antonescu, președintele ad interim al Consiliului de Miniștri, în interview-ul acordat ziarului „Curentul” din Aprilie a. c., examinând problemele vitale economice și în special cele agricole ce se pun la noi, constată că suntem un popor de țărani-agricultori, de soldați și de cărturari și că trebuie dar să ne întemeiem viața pe primatul agriculturii.

Disciplina statului, întărirea puterii de creație, afirmarea dreptului de promovare al meritelor și de formare și dirijare al elitelor ca și valorificarea muncii și sporirea producției prin o bună organizare tehnică și profesională, pot înlătura primejdia crizelor economice și morale, de azi și după război, mai ales, care pot să fie groaznice și păgubitoare.

Pentru atingerea acestor scopuri — care intră în cadrul organizării vieții noi pe bază de dreptate socială, trebuie întărite câteva pârghii principale de ridicare a vieții rurale, mai cu seamă, și prin ea a vieții țării în general.

I. *Biserica*, sub raportul religios moral, este și rămâne o instituție de bază a nației noastre și un puternic sprijin în acțiunea de consolidare și propășire a statului național.

Ea trebuie să organizeze în jurul ei, să însuflețească și să sprijine toate operele de ajutor creștin, de binefacere, de patronaj, etc., în duhul Evangheliei lui Christos; iar în vremurile de azi, mai ales, ea trebuie să acționeze viu și grabnic în toate direcțiile care contribuiesc la unire, la muncă fără răgaz, la o bună propășire a țării și la tot ce poate consolida Statul, îl poate împuternici și poate asigura biruința neamului nostru asupra celor protivnici.

Acțiunea înțelegătoare, energică și urgentă a bisericii, în direcția moral-religioasă, în cea de binefacere și ajutor, în cea de propășire economică, de uniri și muncă harnică, pot, mai ales în vremurile de azi, face minuni și pot salva și consolida neamul.

De altfel, biserica noastră și-a înțeles adânc chemarea religioasă, morală și națională.

II. *Școala*. Acțiunea școlii, de asemenea, trebuie să se desfășoare în profunzime și în întindere, mai ales în împrejurările de față. Copiii trebuie de aproape și riguros supraveghiați, stăruindu-se asupra bunelor deprinderi, cari alcătuiesc baza vieții cetățeanului de mâine.

Nu teoria transformă viața, ci deprinderile bune înrădăcinate în viața școlară prin practică și supraveghere de ceas cu ceas.

Cunoștințele cărturărești, trebuie predate elevilor, profund și temeinic, iar cele practice pe teren și în atelier.

Vremurile de azi cer și impun imperios, ca din partea corpului didactic, să se desfășoare o activitate eroică și pe teren social. Problemele privitoare la îndulcirea suferințelor invalizilor, răniților, văduvelor, orfanilor, familiilor mobilizaților, organizarea vieții economice, a sporirii muncii și a producției, a unirii a consolidării frontului intern, trebuie îmbrățișate cu suflet cu hotărîre eroică și cu grabă.

Patriotismul corpului didactic, ajutat și de numărul său

important răspândit pe toată întinderea țării, poate realiza rezultate admirabile, care pot asigura consolidarea înăuntru și biruința pe frontul de luptă și, de sigur, corpul didactic nu-și va desminți trecutul strălucit de muncă și de jertfă.

III. *Căminul Cultural*. Sub auspiciile Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I” funcționează aproape în fiecare comună din țară un Cămin Cultural. Acest Cămin în comună, ca o Academie, strânge în jurul său, toți reprezentanții autorităților locale, toate elementele de elită, toate puterile active și de cap ale satului și înjghebează munca de mântuire și de propășire sătească după un plan care să răspundă nevoilor locale, după vreme, specialități și grupuri de familii.

Preoții, învățătorii, agronomii, inginerii, medicii, silvicultorii, primarii, notarii, percepatorii, agenții sanitari, jandarmii, moașele, fruntașii comunii, toți au un rol în Cămin și cu toții au o contribuție de dat în realizarea planului de lucru pentru ridicarea satului sub toate raporturile: igiena gospodăriilor și a satului, lucrarea ogoarelor în toată întinderea lor, în bune condițiuni și la timp, cultura zarzavaturilor, creșterea de pomi, de albine, de păsări, de vite, adunarea la vreme a recoltelor, ajutor și sprijin tuturor familiilor luptătorilor, răniților, etc. apoi sprijin comitetelor de patronaj, propagandă pentru reușita împrumutului de reîntregire, etc.

Cu toți reprezentanții autorităților locale și cu toate elementele de elită și de specialitate din sat, grupate în Cămin Cultural și lucrând în armonie perfectă, după un plan local bine întocmit, riguros și cu suflet aplicat, se poate asigura propășirea satului în toate direcțiile și se pot crea sate, într'adevăr, model. Cu puteri unite, cu o colaborare sinceră, cu muncă harnică și înimoasă se pot face minuni. De altfel, multe cămine și-au înțeles rolul, au activat intens și au dobândit rezultate vrednice de admirat, urmând deviza:

„Ridicarea satului asigură biruința Statului”.

IV. *Școalele țărănești de iarnă*. Sub auspiciile Căminelor Culturale, s'au ținut și se țin Școale țărănești de iarnă, una până la trei luni — Decembrie, Ianuarie și Februarie, cu adulții — absolvenți de școală primară.

Aceste școli cu caracter agricol și gospodăresc se țin și cu bărbați și cu femei. Ele au menirea să deprindă pe bărbați cu o bună și rațională plugărie și gospodărie rurală, iar pe femei cu gospodăria casnică. Conducerea școlii o are învățătorul, dar rolul principal la aceste școli trebuie să-l aibă inginerul agronom, medicul și maestrele de gospodărie casnică.

Învățătorul și preotul completează unele cunoștințe moral-religioase, istorice, geografice, de limbă română, igienă etc. Școalele țărănești de iarnă, foarte numeroase, care au funcțio-

nat sub auspiciile Fundației Culturale Regale, au dat rezultate bune, iar unele foarte bune.

Se vor scoate în relief, în special, frumusețile și bogățiile pământului românesc, a limbii, a portului, a cântecului, a jocului și a datinelor strămoșești, combătând lenea, imoralitatea, luxul, alcoolismul și tot ce poate înjosi și păgubi pe om.

Pe lângă predarea cunoștințelor de agricultură, gospodărie, igienă, etc., în mod practic: în atelier, bucătărie și spital, ca și în mod teoretic: în cursuri bine studiate și expuse pe înțelesul ascultătorilor, se va stărui asupra originii poporului nostru, asupra pământului locuit de români și a drepturilor noastre, asupra figurilor care au lăsat o urmă luminoasă în istoria noastră națională, asupra rolului femeilor, al soțiilor și al mamei care au ilustrat trecutul nostru prin acțiuni și jertfe de patriotism, de creștere de copii cari au luptat, au apărat țara, au contribuit cu sacrificii la mărirea ei și au cinstit prin munca și vitejia lor nația noastră.

Aceste școli bine organizate, cu un program minimal, cuprinzând miezul cunoștințelor strict necesare românului gospodar plugar și româncei gospodine, soție și mamă, aceste școli conduse cu pricepere, patriotism și devotament umplu un gol mare în viața noastră sătească. Mai ales pentru gospodine școala e imperios necesară.

Bucătăriei rurale, păstrării și pregătirii alimentelor și mai ales ale acelor pe care le are gospodarul țaran, igienei individuale, a casei, a curții, a împrejurimilor, apei de băut, sarcinei, lehzuziei, îngrijirii și alimentării copilului de la naștere până în adolescență, bolilor sociale, celor infecțioase și celor venerice, îngrijirii bolnavilor și accidentaților, asistenții sociale, comitetelor de patronaj, felurilor plantelor medicinale și culturii lor, cultivării legumelor, a florilor, a cânepii, a inului, a pomilor roditori, creșterii albinelor, a viermilor de mătase, a păsărilor, a vitelor — ouăle, laptele și derivatele lui — tuturor acestora trebuie să li se deie cea mai mare importanță și atenție deosebită, pentru că numai în acest mod se poate îmbunătăți, instări și înfrumuseța gospodăria rurală.

De bună seamă aceste cursuri teoretice, vor avea la temele, activitatea practică la atelierele de: țesătorie, de cusături, de croitorie, de văpsitul lănei și de pregătirea rufăriei pentru copii și adulți, apoi la bucătărie: păstrarea alimentelor, a fructelor, a plantelor medicinale și, mai ales, pregătirea mâncărilor din produsele țărănești și apoi în spital, dispensar și infirmerie: îngrijirea bolnavilor — copii și adulți, igiena individuală a casei și împrejurimilor ei, a satului, practicarea vieții sănătoase, mortalitatea copiilor și cauzele ei.

D-l Dr. N. Căliman, directorul despărțământului „Astrei“

din Braşov, în numărul ultim din Aprilie, a. c., al „Transilvaniei“, după cum afirmă şi „Universul“ de Joi, 30 April, 1942. În articolul „Şcoala ţărănească pentru femei“ descrie cum a funcţionat, cu deplin succes, o şcoală de acest soi în despărţământul „Astrei“ din Braşov.

Dar „Astra“ din Ardeal—cu sediul central în Sibiu, a mai făcut încercări reuşite cu şcoli ţărăneşti în Banat şi Ardeal.

Experienţa aceasta a fost făcută şi în Croaţia, unde a dat rezultate excelente.

Trebuie numai pregătit terenul, reglementată cea mai bună organizare, întocmit cel mai potrivit program local şi ajutată şi înlesnită cea mai mare participare a cât mai multor auditori şi auditoare la aceste şcoli ţărăneşti cu ateliere, bucătării şi în jurul spitalelor sau măcar a unor dispensare ori infirmerii.

Pe deasupra tuturor, cei ce predau aceste cursuri să fie însufleţiţi de cel mai cald patriotism, înzestraţi cu pricepere, devotaţi şi bine pregătiţi.

Când toţi absolvenţii cursului primar rural vor trece şi prin aceste şcoli de iarnă, temeinic organizate, bine conduse şi active, nădăjduim că faţa gospodăriei româneşti se va schimba hotărît în mult mai bine.

De altfel promblema ridicării satului românesc din punct de vedere edilitar — gospodăresc şi igienic poate fi cu succes soluţionată şi prin organizarea *Cursurilor de îndrumare agricolă, gospodărească şi igienică a celor 5000 de învăţătoare şi învăţători, care s'au deschis de către oficialitate zilele acestea.*

Aceste şcoli au menirea să formeze cadrele tehnice trebuitoare promovării şi civilizării vieţii satelor noastre.

Factorul om, temeinic pregătit tehnic — practic şi însufleţit de pasiunea şi cultul pentru măreţia operii ce trebuie să săvârşească ca un adevărat apostol, poate într'adevăr, realiza înfăptuiri care să schimbe, ca prin minune, în bine faţa satelor româneşti.

Răsplătirile morale şi materiale, care s'au anunţat, vor fi, de sigur, un stimulent puternic, dar, totuşi, însuşirile personale sunt hotărîtoare : ele selecţionează şi scot la suprafaţă elitele. Neuitata epocă a lui Haret ne poate sluji drept mărturie.

Cooperativa, fie de credit, fie de producţie fie de consum, ca întreprindere economică, urmăreşte, prin unirea puterilor izolate, prin economie, prin muncă comună, să îmbunătăţească viaţa membrilor săi.

Cooperativa, pe baza principiilor ce-i stau la bază, stăvileşte lăcomia capitalului acaparator, remunerează munca ome-neşte, nu vinde cu preţ de speculă, iar din beneficiul realizat

dă membrilor muncitori și consumatori, risturnă (primă de muncă, ori primă de consum).

Dacă românizarea întreprinderilor, a comerțului și a industriei este astăzi un ideal, care se înfăptuește văzând cu ochii, apoi cooperativa este cea mai corespunzătoare formă de a înlocui pe străini și societățile străine, căci Cooperativa e alcătuită numai din români.

Dar cooperativa îmbrățișează și tratează cu membrii ei, în toate ocaziunile, chestii privitoare la cultură, moralitate, chestiuni economice, interese economice, interese naționale, etc.

Cu un cuvânt, Cooperativa are și caracterul unei școale economice, culturale și naționale.

Pe deasupra, ea stă sub permamentul și amănunțitul control al Institutului Național al Cooperăției și al Statului.

D-l Profesor Panaite Popovici dela Piatra Neamț, ne dă la Radio, un exemplu dela noi, asemător cu cel al Pionierilor dela Rochdale. Acest exemplu, este Cooperativa forestieră „Albina“ din Tarcău-Neamț, al cărei întemeietor și suflet este D-l Constantin Turcan, Cooperativă care a ajuns la frumoase rezultate și a realizat multe și mari opere de binefacere în cuprinsul regiunii și al țării.

În multe din aceste opere, „Cooperativa minune“ cum o numește pe „Albina“ D-l Inginer Minescu, Directorul General al Institutului Național al Cooperăției, a înlocuit Statul, care mai ales în aceste vremuri nu poate cuprinde și satisface toate nevoile.

„Iată de ce, afirmă D-l Inginer Inspector General Mandache, consolidarea cooperativelor forestiere, e singura formulă economică, socială și națională, care apără pădurile de eventuale poftă demagogice și asigură existența locuitorilor din aceste părți, câștigându-le iubirea și prietenia pentru pădure“.

Cooperăția românească se afirmă din ce în ce mai impresionant și mai corespunzător nevoilor vremii.

Expoziția ei strălucită, organizată de D-l Inginer George Minescu, Directorul General, face dovadă evidentă de rezultatele îmbucurătoare la care a ajuns Cooperăția, de munca bogată, variată și utilă, ce a desfășurat numai cu elemente curat românești și în cea mai mare parte rurale. În special în opera de aprovizionare a țării în toate domeniile și în opera de românizare a comerțului și industriei, Cooperăția a avut un rol hotărîtor.

De bună seamă această muncă cooperatistă, e o pârghie puternică de propășire a țării pe cale economică și ca atare, suntem siguri că va fi ajutată, în însuși interesul țării, să-și ia fireasca desvoltare prin credite ieftine și pe termen lung, acor-

date prin Cooperație, prin arendare de păduri în condiții lesnicioase Cooperativelor forestiere, prin ușurarea condițiilor de import a mărfurilor străine strict necesare satelor, mai ales a mărfurilor care se desfac prin Institutul Național al Cooperației, prin sprijinul Statului la aprovizionarea internă, prin Cooperație etc.

Sunt desigur multe pârghii de propășire, între care administrația este între cele dintâi, a vieții satului în cadrul organizării Statului.

Am trecut în revistă însă, în linii cu totul generale, cinci din ele: *biserica, școala, Căminul Cultural, școlăle țărănești și Cooperativa*, care, temeinic organizate, cu programe de lucru precise și bine întocmite și cu suflet conduse, pot îmbrățișa aproape întreaga viață rurală și pot înfăptui, în perfectă colaborare și armonie, realizări care să contribuie fericit la înflorierea satului și prin el a Statului.

Leon Mrejeriu

M A M A . . .

*Cad fulgii albi, în albe rânduri
Și peste tot e o splendoare...
Cuprinsă ntr'un vârtej de gânduri
Tu stai la sobă, visătoare.*

*Și n inserarea ce, sașterne
O întrebare-ți stă pe prag:
Ce să privești? La fulgii iernii,
Sau chipul fiului tău drag?*

Z. Munteanu

Profesorul Panaite Popovici.

Primul director al școlii normale
„Gh. Asachi“ din Siatra-Neamț

Odată cu închiderea anului școlar 1941-1942, d-l Panaite Popovici și-a încheiat cariera de profesor de geografie, la liceul „Petru-Rareș“ din Piatra-N.

Foștii lui elevi — fie la școala normală de învățători din Piatra-Neamț, fie la liceul de băieți „Petru-Rareș“ — își amintesc că la intrarea în aceste școli, colegii din clasele mai mari le spunea în taină : „să băgați de seamă, mai ales, la profesorii de științe naturale și de geografie. La aceste obiecte sunt doi profesori, cu cari dacă nu înveți carte, poți să nu mai pierzi vremea pela școală. Cărți de științe naturale și de geografie să nu vă cumpărați, căci nu vă trebuiesc. Dar, să nu vă pună păcatul să veniți la orele lor, fără caietul special pentru note și tot ce vă trebuie, pentru desemele și hărțile ce vi se vor preda“.

Profesorii despre care vorbeau cu atâta respect și sfială, elevii, erau : regretatul Mihai Stamatîn, fost profesor de științe naturale și director al liceului „Petru-Rareș“, decedat în anul 1922 și d-l Panaite Popovici, profesor de geografie.

Om de o rară energie de muncă și cu o pregătire profesională eare l-a situat, dela începutul carierii, printre cei mai buni profesori secundari din țara noastră, d-l Panaite Popovici, a desfășurat o foarte bogată și rodnică activitate pe tărâmurile : cultural, social și economic.

Fiu de preot și învățător din Gioseni Jud. Bacău, după ce a absolvit cu succes cursurile facultății de litere dela Universitatea din București, a fost numit profesor la liceul „Petru-Rareș“ din Piatra-Neamț, în anul 1907, ocupând catedra de geografie, unde a funcționat neîntrerupt, până la ieșirea la pensie, în 1942. În acelaș timp s'a ocupat de problemele școlii în general. Astfel, D-sa a fost primul director al școlii normale de învățători „Gh. Asachi“ din Piatra-Neamț, în anul 1912, când s'a înființat această școală, a patra, ca vechime, din Moldova și una din cele mai bune școli normale din țară.

Serii întregi de învățători, care au împânzit satele țării să-și îndeplinească misiunea, au primit dela profesorul Panaite Popovici,

cunoștințe precise și bogate de geografie și limba română și metoda cea mai potrivită pentru predarea acestor învățăminte.

Elevii lui, oridecâte ori se prezentau la concursurile interșcolare organizate de societatea „Tinerimea Română” se clasificau printre

PROFESORUL PANAITE POPOVICI

cei mai buni, Piatra-Neamț deținând mult timp aproape monopolul premiilor Tinerimii Române, la subiectele de geografie.

Pe lângă această strălucită carieră de profesor a d-lui Panaite Popovici, care a exercitat o puternică influență asupra elevilor lui și ne-a impresionat atât, încât credeam, fără rezerve, că va fi sigur chemat la o catedră universitară, d-sa a îndeplinit și un important

rel social, activând în societățile culturale și economice din Piatra-Neamț.

A fost casier al Ligii Culturale din Jud. Neamț, iar prin 1925 a înființat și condus un ateneu popular în Piatra-N., a cărui activitate strălucește și astăzi pe firul trecutului cultural al regiunii noastre.

Membru fondator al Societății Pedagogice, președinte al Asociației profesorilor secundari din Jud. Neamț și în orice calitate, sub orice formă, profesorul Panaite Popovici a fost între cei dintâi întotdeauna în mișcarea culturală din Piatra-Neamț, în ultimii 30 de ani.

În 1929-1930, fiind parlamentar, a adus, prin stăruința d-sale, un fond masiv din care s'a înzestrat cu unelte gimnaziul industrial din Piatra-Neamț.

În 1933 întemeiază și conduce deatunci neîntrerupt, gimnaziul teoretic particular de băieți din Piatra-Neamț.

În 1937 a fost prefect. al Jud. Neamț.

Cu cât a înaintat însă în viață, activitatea d-lui Popovici s'a canalizat spre domeniul economic, unde neamul românesc pierduse rolul suveran și spre care s'a îndreptat în ultima vreme, atenția înfregii națiuni, pentru organizarea vieții naționale economice, prin cooperative.

Încă de multă vreme, D-l Panaite Popovici este membru în consiliul de administrație al cooperativei forestiere „Albina“, această pepinieră de cooperatori de pe valea Tarcăului și Bistriței, unde și-a început activitatea de cooperator.

A fost și președinte al cooperativei „Albina“, în care calitate a furnizat, din partea cooperativei, materiale pentru construirea caselor coloniștilor din Cadrilater.

A activat, ca membru în consiliul de administrație, la Banca populară a corpului didactic din Piatra-N.

Din 1930, face parte neîntrerupt din consiliul Institutului Național al Cooperației, iar în prezent este membru în comitetul de direcție al acestui institut.

A reprezentant, ca delegat oficial, cooperația românească, în două congrese internaționale de cooperație: în 1934 la Oslo și în 1936 la Haga.

În 1937, d-l profesor Panaite Popovici se alătură inițiativei luate de un grup de intelectuali și industriași din Piatra-N. și astfel a luat ființă cooperativa de tipografie „Gh. Asachi“ din Piatra-Neamț. Această cooperativă, pe care o conduce d-l Popovici ca președinte, a jucat și are de îndeplinit un rol foarte important în Piatra-N. Este singura cooperativă de acest fel în regiune și prima întreprindere românească particulară care s'a „amestecat“ în delicata meserie de a tipări publicațiile locale. Astăzi cooperativa a luat proporții mărețe și a monopolizat aproape exclusiv toate tipăriăturile din județ.

Cooperativa are acum și o secție de librărie și se dezvoltă sub cele mai frumoase perspective.

Din 1940, d-l Panaite Popovici este și președintele Federației cooperativei și băncilor populare din Județul Neamț „Alexandru cel Bun“.

Între alte activități ce desfășoară în cadrul Federației, d-l Popovici a organizat, împreună cu ceilalți conducători ai Federației și cooperativei din județ, o școală de vânzători, în care se formează negustorii români de mâine, cari vor înlocui elementele streine ce s'au strecurat din belșug în comerțul românesc, în decursul vremurilor trecute. Când profesorul Panaite Popovici și-a luat rămas bun de la școală, pe care a servit-o cu atâtă prestigiu, timp de 35 de ani, colegii d-sale l-au sărbătorit printr'o masă comună, organizată de Asociația profesorilor secundari din Jud. Neamț, cu care prilej a fost cinstită solemn prodigioasa d-sale activitate, distinsă de Ministerul Culturii Naționale și Cultelor prin acordarea gradăției de merit.

Asociația Învățătorilor din Județul Neamț, care are în rândurile ei foarte mulți foști elevi ai profesorului Panaite Popovici, se alătură cu tot sufletul omagiilor pe care i le aduce astăzi școala românească și-i exprimă întreaga ei grațitudine, în momentul când și-a încheiat activitatea de la catedră.

Mihail Avadanei

Zulnia Isăcescu (amintiri).

Când în toamna lui 1900, după primul meu an de dascălie prin alte orașe, m'am mutat acasă, la o școală primară din Piatra-Neamț, *Zulnia Isăcescu* — ori *cucoana Zulnia* cum i se zicea de obicei — era institutoare și directoară la școala primară de fete No. 1 din acest oraș.

O cunoscusem cu câteva luni mai înainte de mutarea mea, cu prilejul *conferințelor generale*, pe care le făcusem la Piatra-N. Drept vorbind, o cunoșteam — din vedere — încă depe când eram în clasele primare, căci zilnic o întâlneam pe drumul meu dela școală acasă. Ea venea tot atunci acasă, dela institutul „*Lumina*“, școală, particulară de fete întemeiată de dânsa și la care era directoară.

Totdeauna venia cu trăsura. O vedeam de departe și mă pregăteam să o salut, trăgându-mi, iarna, căciula depe urechi, mai spre vârful capului, ca să-mi fie mai ușor. Când trăsura ajungea în dreptul meu, salutam foarte respectos, iar cucoana Zulnia îmi răspundea regulat — cu salutul ei de totdeauna, plecând adânc capul înainte și uneori zâmbind, când observa manevrele mele cu căciula. O salutam nu doar pentru că ași fi fost chiar așa de respectos de felul meu. La început nici nu știam cine e, după cum nici ea n'o fi știut niciodată cine e băețașul acela... așa de bine crescut. O salutam numai fiindcă-mi plăcea mult felul cum saluta ea și cum îi flutura, pe spate, părul neîmpletit și creț, legat cu o panglică la mijloc.

N'am făcut însă *cunoștință* cum se spune, cu Zulnia Isăcescu decât mult mai târziu, ca institutor, cu prilejul *conferințelor generale* din 1900, după cum am amintit.

Dascălii mai vechi își aduc și azi aminte, cu plăcere, de acele întruniri învățătorești *anuale*, care se țineau în capitala fiecărui județ vreo 4 sau 5 zile, începând cu a patra zi după Paști. Luau parte la ele, în chip obligator, toți învățătorii și institutorii, cu scop de a-și desăvârși pregătirea profesională, care pe atunci era foarte mult prețuită. Cu acest prilej se puneau la cale și multe înfăptuiri de folos obștească, dar dascălii prețuiau mai ales aceste întruniri, pentru că le da prilejul să se vadă și să petreacă câteva zile în sânul marelor familii.

Văd și astăzi sala cea mare dela intrare, a școlii de băeți

No. 2, la care se țineau conferințele. E pauză și e plină cu grupuri de dascăli și dascălițe, ca și terasa cu patru stâlpi mari din fața scârilor, ca și salele de clasă, în care priveai din sala mare, prin ușile larg deschise.

E multă voie bună în grupurile de vechi prieteni și colegi, care nu s'au văzut de atâta timp, și valurile de vorbe se tâlăzuesc, ca zumzetul unor roiuri de albine uriașe. Isbucniri de râs se ridică din grupurile de dascălițe care se plimbă, la braț, dealungul sălii. Și privind prin fumul des de țigară, care învâluie totul și se ridică, în pale, deasupra acestei lumi în frământare, par și mai frumoase, minunatele costume naționale în care sunt îmbrăcați cei mai mulți, bărbați și femei.

În fundul sălii e cancelaria. Acolo stau *mai măririle* : Revizorul, președinții de secții, directorii și dascălii mai de seamă. De acolo văd venind cu pas grăbit, spre una din clase, pe *Zulnia Isăcescu*, răspunzând la salaturile foarte respectoase cu care toată lumea îi deschide calea, dându-se la o parte. Am rămas surprins că la trecerea ei, aproape s'a făcut liniște în sală pentru câteva clipe, toți urmărind-o cu privirea. Par'că ar fi trecut un profesor printre elevi.

La întoarcerea în cancelarie, Zulnia Isăcescu s'a oprit la grupul în care mă găsiam, pentru a schimba câteva vorbe cu directorul școlii, care era cu noi. Atunci i-am fost recomandat.

Vorbind, fuma cu o țigaretă mică, sifidie, un tutun tare — „*Caporal*“ după cum am aflat mai târziu — care o făcea mereu să tușească. Mă cântăria din ochii căprii cu o privire vie și iscoditoare, care intimida. Am rămas cu impresia că m'a văzut până în fundul sufletului. Avea pe atunci 40 de ani dar părea mai mare. De talie mijlocie, mai mult slabă ca înfățișare, mai ales la față, care era mică, cu trăsături pronunțate, cu bărbia energică, cu pielea feții cam tăbăcită și puțin pistruetă, cu părul castaniu și creț, care-i acoperea și fruntea. Vorbea tare, respicat, bărbătește. Dealtfel în toată înfățișarea ei avea ceva bărbătesc, iar firea i-o bănuiai hotărâtă, plină de voință și energie, așa cum m'am convins mai târziu că era.

* * *

Au trecut de atunci 40 de ani și sunt mai mult de 20 de ani dela moartea Zulniei Isăcescu, totuși nu pot să uit nici astăzi pe această *excepțională* colegă atât de bogat înzestrată.

Dela 1900 de când am cunoscut-o și până aproape de ieșirea ei la pensie, deci mai mult de un deceniu, activitatea în afară de școală a institutorimei din Piatra și uneori chiar a celei din jud. Neamț, a fost în mare măsură inspirată, stimulată și sufletește condusă de dânsa.

Am cunoscut bine această activitate, căci am fost și eu prins

În ea, cu tot avântul tinereții și m'am simțit foarte mult influențat în munca mea de această mare animatoare, deși nu totdeauna am făcut parte din cercul celor mai apropiați ai ei.

Îmi dau seamă și astăzi, că niciodată institutorimea pietreană n'a lucrat mai intens, mai cu elan și mai cu spor ca atunci. E adevărat, că acea epocă e dominată de uriașa figură a lui *Haret* și de sugestiile lui, e adevărat că aici, în județul Neamț, am avut atunci un Revizor școlar ca *Gh. Nicolau*, un muncitor fără seamăn și un sclav al datoriei, dar îmi dau seamă cât de mult ar fi lipsit acestei minunate acțiuni a institutorimei pietrene, dacă n'ar fi fost Zulnia Isăcescu. Cîne a cunoscut-o, îmi va da dreptate.

Încercând să schițez înfățișarea sufletească a acestei naturi de elită, cu o personalitate atât de puternică, îmi dau seamă că sarcina nu e ușoară, din cauza bogăției și complexității sufletești a Zulniei Isăcescu.

Dar în acelaș timp sarcina e ușurată prin faptul că toate însușirile și aptitudinile cu care Dumnezeu o înzestrăse atât de generos, nu erau numai schițate, nu trebuiau mult căutate, ci dimpotrivă erau atât de adânc reliefate, în cât unele din ele te isbeau câteodată în chip violent, întocmai ca o revărsare tumultoasă și a tot cuprinzătoare.

Zulnia Isăcescu a fost în primul rând o *luptătoare* și o *animatoare*.

În împlinirea acestei chemări a firii ei, era ajutată de o vie inteligență, de o bogată și îngrijită cultură, un mare dar de vorbire, o energie neînfrântă, o curajoasă îndrăzneală și o admirabilă lipsă de modestie.

Am auzit-o de atâtea ori vorbind, în conferințele generale ori lunare, la serbări, în întruniri și în diferite alte ocazii și totdeauna am rămas impresionat de frumosul ei talent. În întrunirile învățătoarești cu caracter profesional, nu se amesteca în amănunte. N'o interesau prea mult chestiunile de metodică și de lecții. N'am văzut-o niciodată făcând o lecție model și rareori lua parte la critica lecțiilor făcute de alții, deși totdeauna aducea, în asemenea ocazii, observații juste și originale.

Se amesteca însă în chestiuni de pedagogie și psihologie. Cele mai multe din conferințele ei erau din acest domeniu, care îi plăcea.

Expunea clar, concis, foarte curgător, știind todeauna să pună în lumină adevărul, folosind exemple culese din bogata ei experiență, așa că aceste cuvântări ale ei lipsite de pedantism și didacticism, erau mult gustate de ascultători.

Dar acolo unde Zulnia Isăcescu își arăta toată strălucirea marelui ei talent de vorbitoare, era în desbaterile din întruniri. Se

găseau atâtea ocazii pentru aceasta, căci dăscăliimea noastră locală pornea, pe atunci, multe acțiuni de folos școlar ori obșteșc și în fruntea cărora se găsea totdeauna această inimoasă colegă. Intruni-rile noastre erau dese și discuții mari se încingeau cu aceste pri-lejuri. Câteodată unele resentimente, rivalități ori numai lipsuri de înțelegere îngreuiau ori chiar amenințau să compromită acțiunea. Zulnia Isăcescu era însă mereu atentă, pentru a nu lăsa ca opinia adunării să se formeze altfel de cum credea ea că e bine sau cum voia dansa și, în momentul critic, intervenea în sprijinul prietenilor care susțineau părerea ei; iar această întrevvedere era totdeauna proporționată cu amenințarea. Uneori o simplă ironie, bine potri-vită, desarma auditorul, căci îl făcea să rădă. Alte ori, ironia era mai acidulată, mai mușcătoare ori chiar dureroasă. În alte ocazii, o ripostă a ei țintuia pe adversar ca o scurtă și distrugătoare răpă-ială de mitralieră. În sfârșit, când cazul era greu ori era atacată direct, svâcnea din bancă ori de pe scaun ca asvârlită de un re-sort și, la rândul ei, ataca cu o impetuositate și un avânt nestăpă-nit. În asemenea ocazii, toată ființa ei vibra ca o mașină sub pre-siune. Îmi plăcea atunci să o ascult și să o privesc, chiar când făceam și eu parte din grupul celor atacați. Admiram verva ei clo-cotitoare, cuvântul ei energic și avântat, cascada frazelor ei curgă-toare și limpezi, logica ei strânsă, căldura cu care-și susținea pă-re-rile și prietenii și totuși, în această deslănțuire furtunoasă, nu pierdea niciodată din vedere scopul urmărit: privirile ei înregistrau mereu impresia pe care o făcea asupra ascultătorilor, pentruca să știe cum să-și dozeze, mai departe, cuvântarea.

Când isprăvia și se așeza jos, fremântând încă de încordare, victoria era câștigată și câmpul de luptă curățit iar ascendentul ei asupra corpului didactic urca o treaptă mai mult.

* * *

Cultura Zulniei Isăcescu era din cele mai remarcabile. Ca stu-dii oficiale nu făcuse decât *Școala centrală* din Iași și fusese în-tâia în toate clasele ca și în școala primară pe care o făcuse la *Botoșani*, orașul ei natal. Întâia eșise și la examenul de institu-toare. Cultura însă și-o desăvârșise singură, căci citea cu pasiune și în toate domeniile.

Mi-aduc aminte că la una din conferințele noastre lunare, o institutoare a recenzat o carte cu subiect de psihologie, mi-se pare a lui *Ribot*, de curând apărută la Paris. Recenzia a fost însă cam searbădă. Ca de obicei, urmau discuțiuni asupra chestiunii tratate. Zulnia Isăcescu, care citise și ea cartea, ne a făcut atunci o expu-nere atât de impresionantă asupra unui capitol din cele recenzate, în cât a doua zi mi-am comandat și eu cartea și așa au făcut și alți colegi.

Altă dată venise la Piatra, ca să țină o conferință, marele

nostru istoric *A. D. Xenopol*. Mi se pare că fusese invitat să țină conferința chiar de Zulnia Isăcescu, care îl și găzduia. Dealtfel dânsa cunoștea mulți din oamenii de seamă de atunci: *Caragiale, Gh. Panu, Take Ionescu, Spiru Haret*, și mulți alții o cunoșteau și o apreciau mult. Unii din ei au fost în casă la dânsa ori purtau corespondență cu dânsa și cu soțul ei, *Constantin Isăcescu*, care avea, aici în județ, un rol politic însemnat.

Ca să țină de urit ilustrului musafir, Coana Zulnia invitase la dânsa acasă vre-o doi sau trei institutori și profesori, între care și pe mine. Situația și rolul nostru, al invitaților, era însă cam greu, căci între Xenopol și noi era atata distanță. De aceea ne cam gândeam cu grijă că mai era încă mult până la masa de seară, după care trebuia să mergem cu toții la conferință. Cucoana Zulnia, cu tactul ei deosebit, a simțit cum stau însă lucrurile și ne a scos din încurcătură. Deși, ca gazdă, avea și alte treburi, s'a angajat însă într'o lungă discuție *istorică*, cu Xenopol.

Mi-aduc aminte că vorba se deschisese despre cea mai controversată chestie din Istoria Românilor: persistența elementului românesc în Dacia, după Aurelian. Bine înțeles noi ceilalți nu știam mare lucru în această chestie, cel mult cea ce ne mai rămăsese de prin școală. Din întâmplare, mie îmi căzuse în mână o revistă, în care problema era tratată pe larg, însă o citisem cam distrat, așa că, în scurtă vreme, am renunțat și eu să mai intervin în discuție. Zulnia Isăcescu însă ne-a uimit prin bogăția ei de cunoștințe în această materie. Discuta cu Xenopol cu o competență, care pe acesta îl surprindea și în acelaș timp îl amuza. Ne a citat cucoana Zulnia pe *Vopiscus* pe *Eutropius* pe notarul *regelui Bela*, pe cronicarul *Nestor*, apoi *Roesler, Miklosich, Mommsen, Tomashek* și alții, despre care luasem cunoștință chiar în niște studii ale lui Xenopol, iar acesta se aprinsese în discuție, simțind că avea în fața lui un partener vrednic. Noi ceilalți am stat ca niște spectatori cumiți, minunați de cele ce auzeam, dar timpul a trecut, și la urmă, Xenopol a felicitat sincer pe Cucoana Zulnia, spunându-i că trebuia să se facă profesoară de istorie, la Universitate.

Am roșit *noi*, de emoție, în locul gazdei.

* * *

Zulnia Isăcescu avea un mare dar de a ști să câștige oamenii și să-i însuflețească la muncă. Isbutise să grupeze în jurul ei aproape toată institutorimea din oraș, iar în adunările învățătorilor din județ, cuvântul și îndemnul ei găseau ecou în toate sufletele. Toți se grupau în jurul ei, unii chiar cu un desăvârșit devotament.

li câștiga pe toți, cu o glumă, cu o vorbă bună, cu interesul pe care îl arăta pentru nevoile fiecăruia, cu tactul ei de fină diplomată, dar, pe deasupra tuturor, cu necontestata ei valoare

personală și cu munca ei, pe care a depunea alături de toți.

Deaceea când Zulnia Isăcescu intra la o întrunire dascălească, se știa că oricine ar fi presidat, Revizorul școlar sau alții, conducerea spirituală o avea dânsa, chiar dacă nu scotea niciun cuvânt. Cei care aveau de vorbit se îngrijeau de ce va gândi ori va spune dânsa și nu de puține ori am văzut adunarea ezitând în luarea unei hotărâri, așteptând o indicare din partea Zulniei Isăcescu.

Nu pot trece cu vederea o altă însușire a acestei valoroase colege: marele ei dar de organizare. Dânsa nu lăsa nimic la voia întâmplării. Totul era în prealabil studiat și pus la punct. Dacă avea de pornit o acțiune, de făcut o alegere de comitet, de făcut o propunere care a fi putut provoca rezistența cuiva, ea își lua din timp măsurile, adunând acasă la dânsa pe cei mai devotați, cântărind situațiile care s'ar putea ivi la întrunire, împărțind rolurile, pregătind spiritele. Nu ezita chiar să dea lovituri bine calculate și bine simțite de cei care ar fi stat în calea planurilor ei.

Mi-aduc aminte de munca și puterea ei de organizare, dovedită cu prilejul înființării *cantinelor școlare*. Nu cred că institutorimea din Piatra a avut vreodată o acțiune mai viguroasă și mai plină de elan ca aceea pe care a dus-o pentru înființarea acestor cantine în oraș și județ. Animatoarea acestei acțiuni a fost Zulnia Isăcescu. Ea a prezidat la organizarea Societății Cantinelor, la redactarea statutelor, la adunarea fondurilor, fiind tot timpul ajutată de Revizorul școlar, de institutori și învățători.

Societatea aceasta din județul nostru ajunsese cea mai puternică din câte erau în țară. Hrânia zilnic mii de copii sărmani în orașe și la sate și aceasta mulți ani la rând, până în ajunul războiului de reîntregire. Fondurilor se adunau din unele subvenții obținute prin stăruința Zulniei Isăcescu din baluri, serbări și colecte. Balul cantinelor era cel mai de seamă din toate și producea de 3-4 ori mai mult decât ori care altul, căci cine o putea refuza pe Zulnia Isăcescu? În ziua balului, ea apărea, de dimineață. În sala aleasă pentru acest scop, de regulă sala teatrului și însoțită de un stat major de dascăli și dascălițe, pregătea totul, supraveghia totul, până în cele mai mici amănunte, pentruca totul să iasă bine și lumea să fie mulțumită. Cu excepția orei de masă, nu se mai mișca deocolo decât o doua zi dimineața, după ce încheia și procesul-verbal cu rezultatul încasărilor.

Aceeaș putere de muncă și de organizare dovedea Zulnia Isăcescu în toate împrejurările: la serbări școlare, care pe atunci se făceau deseori în comun, de toate școalele, la procesiuni, la serbări câmpenești date pentru cantine, la comitetul pentru construirea băii populare din *Mărăței*, la cercul conferențiar al institutorilor pe care îl prezida, în campaniile ei pentru cultura viermilor de mătasă ori pentru răspândirea și păstrarea portului național — se îmbrăca în costumul național în foarte dese ocazii, — apoi

în comitetul de redacție al revistei didactice locale „Propășirea“ întemeiată de dânsa și de Revizorul școlar Gh. Nicolau, cum și în multe alte împrejurări de care nu-mi aduc aminte. În tinerețea ei, Zulnia Isăcescu a întemeiat institutul primar și secundar de fete „Lumina“ la care a fost directoară, după cum am mai amintit. Mai târziu a înființat școala profesională din orașul nostru și a servit acolo gratuit câțiva ani. A înființat și un atelier de țesături naționale.

Și fiindcă am amintit de revista „Propășirea“ în care dânsa a scris multe și gustate articole, amintesc că a mai colaborat și la revista „Arhiva“ cum și la multe alte reviste și ziare. A scris, sub pseudonim, și multe articole politice, prin ziare, căci Zulnia Isăcescu a avut, mai în umbră, și un rol politic însemnat, fiind soția unui om politic cu vază din județul nostru. Cu temperamentul și însușirile ei, sunt sigur că, dacă ar fi fost bărbat, ar fi jucat un mare rol politic în țara noastră.

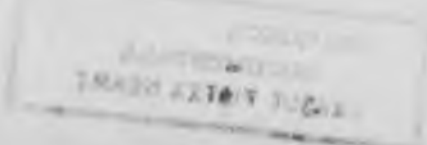
A scris multe piese de teatru popular (*Meșteșug, nu slujbă, Un sfat bun, Șezătoarea Lelicăi Catrina* și altele) apoi un tratat de Sericicultură, o broșură privitoare tot la *Cultura viermelui de matasă*, etc.

Când probabil și sub influența propagandei lui *Haret* și ca o urmare a strânsului ei contact cu învățătorimea, sufletul ei s'a deschis spre sat și spre învățător, Zulnia Isăcescu a scris piesa „*Satul și învățătorul*“, care, în urma recomandării lui *Al. Davila*, directorul de pe atunci al teatrelor, a fost premiată de Ministerul Instrucțiunii și recomandată ca foarte potrivită pentru teatrul sătesc

• • •

N'am avut prilejul să cunosc direct activitatea în clasă a Zulniei Isăcescu. Intrarea mea în controlul școlar a fost cam apropiată de data la care dânsa a eșit la pensie. Dealtfel chiar dacă ași fi avut pe atunci calitatea care îmi da dreptul să intru în clasa sa, cred că n'ași fi făcut-o. O șfială ușor de înțeles m'ar fi împiedecat să controlez ori să îndrumez activitatea unei dascălițe de valoare Zulniei Isăcescu. Poate că azi, acest fel de a vedea ar părea cel puțin o naivitate. Pe atunci, însă, nu. Am avut totuși destule mijloace să știu că a fost o instituție model. Și astăzi fostele ei eleve, unele în pragul bătrâneții, se mândresc cu titlul de foste eleve ale Zulniei Isăcescu. Dela ele am aflat mila și grija pe care o avea ea pentru elevele sărace. Fostul primar depe vremuri, *Tăkel Corbu*, spunea că de ar fi fost „să-și vândă ciubotele“ trebuia, să dea bani dela Primărie, ca să îmbrace elevele sărace dela școala Cucoanei Zulnia, căci altfel nu mai putea scăpa de dânsa.

Cine nu știe în Piatra, de o familie săracă cu vre o 4 sau 5 copii, adusă dela țară de soții Isăcescu și ținută la casa lor. Copiii au fost purtați prin școli și tratați ca și cum ar fi fost ai lor. Toți au ajuns la situații frumoase.

Odată, pe când eram la catedră, preparam corurile pentru o verbare școlară a tuturor școalelor primare din oraș. Veneau deci în repetiții băieți și fete, dela toate școalele, El bine, din vre-o 12 clase de fete, eram în măsură să spun, aproape fără greșală, care sunt elevele Zulniei Isăcescu. Așa de puternică era influența ei asupra elevelor, încât toate aveau apucăturile ei, gesturile ei, privirea ei directă, dârzenia ei și erau cele mai desghețate și mai simțite. Abia îmi stăpâneam răsul, când le vedeam cum se luptau cu mine uneori, ca să mă convingă să iau vreo dispoziție, pe care o doreau ele.

Altă dată, într'o zi de împărțirea premiilor, mă întâlnesc pe stradă, cu un prieten, care, emoționat și cu ochii în lacrimi, îmi povestește :

— Inchipuește-ți, ce mi s'a întâmplat ! Vin dela școală, dela cucoana Zulnia. Am fata în clasa a IV-a, la dânsa. Azi le-a împărțit premiile. La urmă, a vorbit elevelor ei absolvente, de care se despărția. Dar abia au înțeles ele despre ce e vorba, că toate au ieșit din bănci și au înconjurat-o, au apucat-o de mâini și de haine, plângând în gura mare și rugându-se :

— Nu pleca, Doamnă ! Doamnă, nu pleca !

Nici doamna n'a mai putut vorbi, plângeau și celelalte eleve, plângeau și profesoarele toate, de n'am mai putut sta și am plecat și eu, *domnule*, plângând pe stradă, om în toată firea, că-mi era mai mare rușinea de cei care mă vedeau !"

* * *

O singură dată am văzut-o pe Zulnia Isăcescu înfrântă în luptă. Întâmplarea merită povestită, dar, pentru a fi înțeleasă, trebuie să dau câteva lămuriri :

Câțiva ani de zile Zulnia Isăcescu a *dominat* fără discuție în toate întrunirile noastre, datorită în primul rând valorii ei personale. Mai contribuia însă, în oarecare măsură, la sporirea acestui mare ascendent, și Revizorul școlar Gh. Nicolau, care o sprijinea, fără rezervă, poate și pentru motivul că — după cum se spunea — soții Isăcescu îl susținuseră la obținerea demnității pe care o ocupa. La rândul ei și Zulnia Isăcescu sprijinea pe Revizorul școlar, care, de altfel, după cum am mai spus, era foarte harnic și devotat.

Acest acord între două forțe, dacă a fost de un mare folos pentru școală, a creat însă, uneori, și oarecare indispoziție în sânul dascălimei. Această prea multă putere exercita câteodată un fel de presiune, de încătușare a libertății de acțiune a tuturor, și nu făcea plăcere. Zulnia Isăcescu, cu rara ei inteligență, își da seama de această stare de spirit și căuta să-și mai stăpânească firea ei dominatoare.

Revizorul școlar însă, mai puțin diplomat și mai garantat de callitatea lui oficială, care pe atunci dădea foarte multă putere, nu prea ținea seamă de astfel de nuanțe în atitudinea lui. Nemulțu-

mirile pe care le crea, se răsfrângeau și asupra Zulniei Isăcescu.

Aceasta era starea de spirit când, într-o zi, la conferințele generale, zoriau toți să se încheie mai degrabă ședința, ca să mergem la un *Te-Deum*. Era, mi se pare, Sfta. Elisabeta, ziua Reginei, la 24 Aprilie și după atâtea zile ploioase și mohorite, se arătase acum soarele cald, lumina și verdeța unei minunate dimineți a începutului de primăvară.

Tocmai când ne pregătiam de plecare și din toate salele lumina se îmbulzia spre ieșire, veselă și vorbăreată, cineva anunță că institutoarele și institutorii să treacă într-o sală pentru câteva minute. Tot convoiul s'a oprit, ca să ne aștepte pe noi, care am intrat în sală, cei tineri cam necăjiți că ni se întârzia plecarea. A venit și Revizorul școlar, care ne-a prezidat. Cucoana Zulnia, la locul ei obișnuit din banca întâi, nu era în apele ei. Era poate bolnavă, era supărată, nu știu, dar n'avea niciun chef.

Cu ochii pe geam, la frumusețea de afară, ascultam distrați lămuririle Revizorului, din care am înțeles că scăpăm degrabă, pentru că nu era altceva de făcut decât să alegem pe cineva într'un comitet, mi se pare al Cantinelor. Președintele ne cere să propunem pe cineva. Zulnia Isăcescu ezită puțin, privește în sală și în urmă propune, dacă nu mă înșel, chiar pe Revizorul școlar Nicolau.

Atunci se scoală dela locul lui, *Vasile Rădulescu*. Acesta era un institutor tânăr, inteligent și extrem de simpatic nu numai dascălițelor, ci și nouă, bărbaiților. Venise de puțini ani în Piatra, și făcea parte din grupul—puțin numeros—a acolora care nu se împăcau cu Zulnia Isăcescu. În timpul din urmă a fost Ministru plenipotențiar al nostru la Bruxelles.

Așa dar, la propunerea Zulniei Isăcescu, Rădulescu se scoală și spune, în rezumat, pe un ton iritat, cam următoarele:

— „Mă rog, eu nu înțeleg ce însemnează aceasta. Mereu tot Nicolau și Isăceasca. Mereu Isăceasca și Nicolau. Alți dascăli nu mai sunt capabili? Poate vreau și alții să muncească. Uite, eu îmi pun candidatura pentru acest loc!“

Consternare și uluială generală. Așa ceva nu se mai pomenise. Dela locul ei, Zulnia Isăcescu sare ca o furtună, își anină de bancă, din repezeală, șiragul lung de mărgelă dela gât, care se imprăștie pe jos, îl fulgeră cu privirea pe cutezător și plină de indignare, atacă violent pe acei care nici nu muncesc și care nu înțeleg munca Revizorului școlar și munca ei și tot așa înainte își continuă atacul, privind din când în când jos, la mărgelile pe care le adunau câteva colege, situație care cam slăbea oarecum efectul cuvântării. Nu poate însă termina altfel decât strigând: — „Să se pună la vot“ — după care, mi se pare că a și plecat din sală, înfuriată. Se procedează la vot în mijlocul unei frământări și a unei animații neobișnuite și... minune! Rădulescu se alege cu o majoritate de două voturi!

Revizorul, negru la față, pleacă din sală buimăcit de acest rezultat, devotații lui și ai cucoanei Zulnia, prinși de panică, privesc la Rădulescu ca la un ciumat, iar acesta râde din toată inima, sub aprobarea tacită și admirativă a câtorva.

Cum de s'a produs această spontană manifestare împotriva Zulniei Isăcescu și a Revizorului școlar ?

Poate a contribuit la ea starea de spirit de care vorbiam mai înainte.

Poate a contribuit — după cum am aflat în urmă — și pripeala cu care s'a făcut întrunirea, decisă în ultimul moment, fără a se lua din timp toate măsurile de prevedere, așa cum se făcea totdeauna.

Cred însă că a mai fost și... altceva.

Nimeni n'a băgat de seamă atunci, că prin fereastra deschisă în soare, aripa primăverii a împins în sală o boare de vânt cald, care a colindat apoi rând pe rând pela fiecare din cei dinăuntru, ocolind poate numai pe cei prea gravi ori prea adormiți. A colindat boarea de vânt și le-a adus la fiecare miros de pământ proaspăt, atunci trezit la viață, și miros de iarbă și de muguri gata să se deschidă și le-a cântat la ureche cântece cu flori, cu senin și cu soare iar apoi s'a desfăcut boarea de vânt și s'a lăsat respirată de fiecare și în toate piepturile în care a intrat a iuțit mersul sângelui, a aprins privirile, și a trezit pofta de viață și de... *libertate*.

Iată ce ispravă a făcut atunci primăvara !

Când am ieșit în sala mare, vestea se răspândise ca fulgerul și produsese, cum era de așteptat, o senzație enormă. Grupuri, grupuri, toți povesteau, comentau și se minunau, uitând aproape că era târziu și că trebuiau să plece la biserică. Apoi, cu greu, încet, încet, au pornit cu toții. Cum rămăsesem mai în urmă, îl ajung pe moș *Partenie*, bătrânul și blândul nostru institutor moș *Partenie*, care mergea și el agale, cu nelipsita-i umbrelă în mână și țigara *comercială* în gură.

— „Ei moș *Partenie*, mata cu cine-ai votat ?“

Bătrânul se uită la mine, zâmbește și tace. Dar privindu-l mai de aproape, am văzut în ochii lui licărind o flacăra jucăușă și *aminteles* : aripa primăverii îl atinsese și pe dânsul !

* * *

Cu vreo câțiva ani înainte de ieșirea la pensie, Zulnia Isăcescu a mai slăbit, în chip voit, amestecul ei în viața publică dascălească.

La 1914 a ieșit la pensie, iar la 1918, vara, când m'am întors din mobilizare, am dus-o la groapă târgul întreg și o mare mulțime de învățători veniți din județ. A avea 58 de ani. Timp de mulți ani

după moartea ei, obligațiile slujbei m'au purtat prin toată Moldova întregită. Am cunoscut mii de școli și multe mii de dascăli și dascălițe, mulți din ei de o rară vrednicie și cu mare renume. Nicio dată însă n'am întâlnit o dascăliță, care să se poată ridica, în mintea mea, până la înălțimea personalității *Zulniei Isăcescu*.

Alexandru Gheorghiu

Inspector general al inv. primar — pensionar.

Sonet

*Câmpiile — sub cântece vioaie —
au ochii umezi de recunoștință,
că Dumnezeu — în dreapta-i socotință —
le-a binecuvântat cu bună ploaie...*

*El știe ce ne trebuie'n credință
(O, grija Lui de fiecare foaie!)
și chiar cu desnădejdea care 'ndoaie —
desăvârșește 'ntreaga-ne ființă...*

*Îți mușămim, binevenit cu daruri!
Și mâna Preacuratei Tale, Doamne,
o sărutăm la bine ca'n amaruri...*

*Nu Te-om uita nici în bogale toamne,
o, veșnicie izvorîtor de haruri!...
Nu ne uita dar niciodată, Doamne!...*

Arhim Darie

Al patrulea războiu punic.

Nimic nu-l supăra mai tare pe d. Grigore Pădure, dascălul de Istorie, decât să absenteze o oră de clasă. Așa deprinsese încă din tinerețe, — să nu lipsească, — și așa era și acum, când anii trecuseră rând pe rând și-l aduseseră în preajma pensiei. Venitul și plecatul domniei-sale avea regularitatea unui ceasornic șviterian, după care se orânduiau, adeseori, felurite treburi cu dată fixă.

Sosia dimineața la șapte jumătate și atunci moș Ionică, pedelul, știa că atunci este, fără greș, sorocul deschiderii porților, pentru ca elevii să poată intra în ograda largă a liceului. Și tot așa de regulat pleca dela școală la ora 11, încât cafegiul din colț știa, fără putință de a se înșela, că sosise vremea să trimeată în cancelaria liceului cele două ceaiuri — unul cu lămâie și fără rom, altul cu rom dar fără lămâie, — pentru d. Săvinescu și pentru d. Theodoru (cu th.)

Dar iată că acum această cronometrică regularitate urma să fie întreruptă... Domnul Grigore Pădure era nevoit să plece pentru o zi la Iași, fiind chemat acolo martor într'un proces, cu mandat de aducere. S'a rușinat grozav domnia-sa când a văzut foaia aceea de hârtie cu peceti și iscălituri încovoiate, pe care i-o prezintase un subcomisar, mai ales că nu se știa, în cuget, cu nimic vinovat. De aceea spusese cu năduf:

— „Cum, domnule, nu puteau să mai amâie procesul? Măcar o lună, până dădeam vacanță... Și-apoi, ce mare nevoie de mine acolo, că eu, domnule nu știu nimic: nici nu pricep de ce mă cheamă!”

Pe urmă însă pricepu că trebuie să plece, că nu se poate pune de pricină în fața unei porunci așa de întărite cu peceti și felurite iscălituri. Trebuia deci să lipsească dela școală!..

De aici mai urma încă o altă îngrijorare. Bine, bine, să plece; dar cine să-l suplinească? Căci un suplinitor, așa cum ar fi vrut domnia-sa n'ar fi găsit așa de ușor în tot târgul.

De aceea d. Grigore Pădure stătea în cancelarie posomorât și ursuz, ocărînd în minte pe împričinații care n'avuseseră de lucru și-l puseseră martor într'un proces de care habar n'avea... (Abia mai târziu, când a ajuns la Iași, a aflat că nu era

vorba de profesorul Grigore Pădure, ci de un oarecare Grigore Pădureț, mare meșter de mărturii minciunoase și înfricoșător călcător de jurăminte!).

Acum însă se posomora din ce în ce mai tare când se gândea că trebuie să plece fără a lăsa pe cineva să-i ție locul. Ii veni în ajutor d. Săvinescu, profesorul de chimie:

—„Nu te mai cătrăni, Grigore dragă! S'a găsi el între noi unul care n'are ore mâne; ți-a ține locul că doar nu-i un cap de țară“.

Luminați de acest gând, rășfoiră condica de prezență pentru a vedea ce profesori sunt liberi a doua zi. Astfel descoperiră că toți erau ocupați, afară de d. Atanasie Chilimon, profesorul de limbă grecească, liber dela 10 la 11.

—„Iaca, Grigore, o oră ți-a face-o Atanasie!“

Domnul Pădure încruntă puțin din sprincene și întâmpină:

—„Dar cu celelalte?..“

Intervenii atunci d. Luca Ionescu, directorul care se offeri să ia clasa IV în clasa VII și să facă împreună o lecție de științe naturale; iar d. Theodoru propuse ca în ora d-sale de gimnastică să ia și clasa VI împreună cu a doua; asta așa ca să nu rămâie elevii fără supraveghere...

În chipul acesta se orândui oarecum suplinirea d-lui Pădure, spre adâncă sa mahnire, când se gândea că orele de istorie se prăpădesc în vânt mai abitir ca vremile duse ale veacurilor de altădată. Cum însă nu era altă deslegare fu nevoit s'o primească și pe aceasta.

De aceea la ora 11 nici nu plecă acasă ca de obicei, ci rămase la școală să aștepte pe colegul Atanasie care abia atunci avea o oră de limbă elinească. Așa se făcu de așteptară zadarnic domnii Săvinescu și Theodoru ceaiurile lor. Chir Ianî Hagiopulos nici de data aceasta n'a avut încredere în ceasul din părete; degeaba cântase de unsprezece ori, căci dacă d. Grigore Pădure nu deschisese ușa din fața liceului și să plece cu pasul lui rar și sigur, se putea foarte bine să mintă cucul.

—„Măi, să fie al dracului de grec!“ se sbârlea d. Theodoru. Ce-o fi având, cucoane Săvinescule, de nu ne mai trimete ceaiul astăzi?!“..

Și într'adevăr nu l-a trimis până ce d. Pădure nu s'a întâlnit cu colegul de grecească, nu l-a rugat de suplinire și nu i-a făcut recomandările de cuviință pentru asemenea împrejurare...

—„Da'lasă, cucoane Grigore,— protestă d. Atanasie Chilimon,— că atâta lucru oi u pricepe și eu... Că doar nu-s de azi de ieri“...

—„Bine-bine, știu eu... Dar, uite, lecție mai departe poți să nu faci... Asculți toată ora.. Înțelegi?.. Răsboiul întâi, al doilea și al treilea punic.. Ii pui să povestească ei, știi?..“

— „Aăăra, că doar nu-s copil, coane Grigore, las'că știu tu... Ai să fii mulțămît“...

Domnul Grigore Pădure strânse mâna domnului Atanasie Chilimon și plecă oarecum împăcat în suflet că elevii lui nu rămân cu totul de isbeliște, deși se cam îndoia în cugetul domniei-sale asupra priceperii în materie a suplinitorului său.

Căci d. Pădure știa el ce știa, ceva, despre d. Atanasie, care nu-i prea venea la socoteală. Știa anume că d. Chilimon știe grecește atâta cât știe un călugăr care a stat zece ani într-o mănăstire la muntele Athos; că d. Chilimon n'avea alte studii decât acelea pe care le dovedea atestatul de cinci clase primare, pe care le absolvise acum aproape cincizeci de ani în sat la Buimăceni; că de frică să nu-l iei la oștire intrase la mănăstire și slujise acolo la tras clopotele și la bălăt toaca.

Și mai aflase domnu Grigore Pădure că fratele Atanasie căpătase în acest meșteșug o așa de mare pricepere și îndemănare, încât fusese trimis la o mănăstire dela Sf. Munte, unde mult s'au minunat grecii de acolo de măiestria cu care au prins a suna clopotele și toaca, singura limbă în care s'a înțeles la început cu frații elini.

Pe urmă, a prins a învăța fratele Atanasie primele cuvinte și slove grecești, ajungând cu vremea să se înțeleagă cu lumea aceea ciudată și nebănuît de habotnică. În cei zece ani de palmărie ajunsese să se înțeleagă nu numai cu prea cuvioșii călugări și stareți, ci chiar cu mai puțin cuvioasele grecoalice, care s'abăteau pe la acatistele de Vineri seara, zăbovind până dincolo de asfințita soarelui între prea curatele ziduri ale mănăstirii.

Iar fratele Atanasie, ager la pricepere, cum fusese croit din născare pentru asemenea trebi milostive, a'nțeles dela o vreme că nu se cuvine a lăsa niște femei bicisnice și sperioase să umble singure în puterea nopții, ca nu cumva, Doamne fereste, să se spărie de ceva pe drumurile acelea pustii și pline de călugări sluși. De aceea a prins a le ține calea și a le îmbia cu blagoslovita cuvioșiei-sale tovărășie. Iar acele femei, iuți la mîștire, sperioase la drum și înțelegătoare a milosteniei, nu odată au zăbovit pe potecile pline de râpi și mărăcini în tovărășia liniștitoare a fratelui Atanasie, care se dovedea de neprețuită folosință. Căci cine altul putea să le deie mai multă încredere, decât acest frate străin, cu pași grei și hotărîți, cu privire agere și mână iute, care vedea îndată că li s'au agățat lustele în mărăcini și punea repede mâna să le descurce, susținându-le de subsuori, să nu se prăvale în cine știe ce prăpastie înfricoșată?

Așa ajunsese vestit peste multe dealuri împrejur, chiar

până dincolo de unde se întindea svonul toacei și clopotelor sale. Iar acatistele de Vineri seara gemeau de mulțimea părților femeiești, care căutau cu priviri pline de evlavie către altar și cu sclipiri șirete către ușă, unde străjuia comanacul fratelui Atanasie.

În chipul acesta a trecut vreme îndelungată, iar fratele prinsese a se scobi pe sub ochi și a căsca mai toată ziua, ajungându-l pesemne ostenele nopții. Și nu se știe, ori părinteasca îngrijorare a părintelui stareț, ori poate vreo gură farfara de călugăr pizmaș, e făcut pe conducătorul mănăstirii să ia aminte mai îndeaproape la cărările fratelui Atanasie... Desul că l-a găsit descurecând din spini, într'o seară, o grecoaică îndrăcită foc, lucru de care se arăta foarte ostentit fratele. Ce-o fi socotit părintele stareț despre trebușoara asta, nu se știe, dar de atunci i s'a hotărât fratelui Atanasie canonul să părăsească sfânta mănăstire și să plece în lumea lui; să tragă clopotele pe unde va crede, dar pela mănăstiri să nu mai calce, sub osânda afuriseniei. (Lucru de care, după aceea, grozav s'a căit părintele stareț, căci de atunci s'au împuținat acatistele și chiar dacă se mai dădeau pela mănăstirea aceea, apoi nu mai niște babe uitate dacă mai călcău pragul; ceea ce a fost întru paguba și suferința tuturora).

Și așa fratele Atanasie s'a întors în țară aducând cu dânsul două foloase: unul că a scăpat de comanac și al doilea că, știind binișor grecește, ușor și-a găsit, pe vremea aceea, slujbă de profesor la liceul unde se afla și domnul Grigore Pădure, devenind domnul Atanasie Chilimon.

Dar pe lângă aceste mulțămiri, mai avea domnia-sa și o părere de rău: aceea că la liceu nu se mai plăteau acatiste, iar vârsta domniei-sale arăta că, chiar dacă s'ar fi dat și aici, anii cei buni erau duși de mult și doar amintirea lor mai rămânea răscolitoare și duioasă.

De aceea învăța pe băieți grecește cu toată ardoarea, ca un fel de mângâiere față de vremile cele bune ale tinereții prăpădite. Mare lucru nu le spunea el școlarilor, dar să vorbească frumos și dulce îi învăța pe toți. Și auzind pe elevii cu glas argintiu și fraged glăsuind limba tinereții domniei-sale, i se părea că aude iar glasul grecoacelor dela Atos, care și acum or fi oftând după acel călugăr chipeș, plecat în părți necunoscute ale lumii...

Toate acestea le aflase domnu Grigore Pădure dela un unchiu al domniei-sale, mare hagi, care călătorise pela sfințele mănăstiri ale Athosului și prinsese svonul care nu contenise încă, multă vreme după plecare într'ale lumii a fratelui Atanasie.

Și de asta se îngrijia d. Grigore Pădure. Nu că ar fi socotit că purtările de odinioară ale domnului Atanasie Chilimon

ar putea să-i primejduiască orele de Istorie, ci mai ales gândul că afară de grecește și de trasul clopotelor, — dacă nu l-o fi uitat, — suplinitorul său era cu desăvârșire neștiutor al materiilor de școală.

— „Ei, dar ce-o fi, o fi!“ oftă domnul Pădure, ieșind nemulțămît pe ușa liceului, spre bucuria lui chir Ianî, cafegiul, căruia i se răciseră două rânduri de ceai pentru domnii Săvinescu și Theodoru. Așa s'a făcut că în ziua aceea ceaiul a venit la cancelarie tocmai când cei doi erau și ei gata de plecare și tot așa s'a făcut că a doua zi d. Atanasie Chilimon a pășit fudul în clasa V-a, la ora de Istorie antică.

Și cum, pe semne și diavolii de băieți știau ceva despre știința domniei-sale, au prins a-și da coate și a icni pe înădușite. Domnul Chilimon s'a prefăcut a nu băga de seamă, a trecut tacticos absențele, și-a netezit barba sură, și-a șters ochelarii de două ori și a scos la lecție patru elevi.

— „Ce-ați învățat voi pe azi?“

— „Răsboaiele punice „domnule“—răspunse cel din capăt.

— „Cum?“ întrebă oarecum nedumerit d. Atanasie Chilimon, căruia toate lămuririle date de d. Pădure îi sburaseră de mult din minte.

— „Rasboaiele punice!“ întări cel de-al doilea elev.

— „Aha!... Cu... aprodul Purice!.. Bine!“ zise mulțumit d. Chilimon, amintindu-și ceva nelămurit, din vremea copilăriei domniei-sale, de pe când școlărea în satul Buimăcenilor.

— „Ei, haide, spune tu“.

Primul elev începu povestirea așa cum o învățase dela d. Pădure, istorisind pe nerăsuflete primul războiu punic, spre marea nedumerire a d-lui Atanasie Chilimon, care nu pricepea dacă râde de dânsul ori spune adevărul.. Prea vorbea puțin de aprodul Purice și de Alexandru Machedon...

— „Celălalt, mai departe!“—zise el privind sever pe al doilea elev.

Acesta continuă povestirea celui de al doilea războiu, pe nerăsuflete, făcând să crească nedumerirea d-lui Chilimon.

— Nici aista nu prea știe“ —gândi domnia-sa. Ai mântuit? întrebă el văzând pauza făcută. Bine. Celălalt, mai departe“...

Al treilea elev istorisi și el, tot așa de curgător, cel de al treilea războiu punic, terminând cu distrugerea desăvârșită a Punilor și ștergerea de pe fața pământului a Cartagenii. Se opri gâfâind de atâta vorbărie fără opreliște.

— „Parcă nici aista nu știe... La urma urmelor, treaba lor și a lui cuconu Grigore... Să vedem, nici cel din urmă nu răspunde mai a cătării?“—gândi d. Atanasie.

— „Celălalt, mai departe!“

— „Atâta am avut, domnule profesor!“

D-l Atanasie „Chilimon“ îl privi pe deasupra ochelarilor, cu îndoială :

— „Cum ? Numai atâta ?“

Clasa începu a-și da coate și a icni iar.

— „Domnule profesor, — se ridică din fund un elev mare, cu mustăți, repetentul clasei, — domnul Pădure a spus că... al patrulea războiu... o să ni-l explicați dumneavoastră azi“.

— „Da ? Așa a spus ? Bine... Treceți la loc, dar altădată să învățați mai bine, să nu bateți câmpii“.

Apoi , cu scrisul său nesigur le însemnă câte o notă în catalog la cei trei ascultați.

— „Dumneata, — zise celui de al patrulea, — ai să ieși la ascultare lecția care vine“.

— „Dar vă rugăm să ne explicați și... cel de al patrulea războiu punic, domnule profesor“, se ridică iarăși repetentul clasei.

— „Bine, lasă ! N'ai să mă'nveți tu“...

D-l Atanasie Chilimon părăsi catedra și se plimbă agitat prin fața băncilor. Mîntea îi lucra cu înfrigurare adunând toate pierdutele amintiri, despre tot ce învățase odinioară ; despre Ștefan cel Mare, despre aprodul Purice, despre.. cum naiba i-or fi zis băieții aceia generalului aceluia !..

Dar începu cu glas domol, așezat, după ce s'a uitat cu groază la ceasul mare cât o tărăcuță pe care-l scoase din buzunar...

— „Apoi, măi băieți, mie mi-a mai rămas puțin să vă spun... I-ați văzut că s'au bătut de trei ori... iștia... cum le zice?...“

Dar resbelul nu s'a mântuit aici, că nu s'au putut răpune, nici unul, nici altul. Că erau căpitani vrednici amândoi... criță, nu alta... De aceea au trebuit să se mai bată... Și s'au bătut amarnic... mă rog, ca... aprodul Purice, de !

...Acu să vedeți cum a fost. Că nu-i greu.. A plecat încă-odată căpitanul...îi... generalul acela.. îi.. ..cum dracu-i spune, că am uitat.. Iaca îmi stă pe limbă, bată-l pustia și nu-i pot zice... îi.. Da-l găsiți voi în carte, că-i scris acolo...

..Și, cum vă spuneam, a plecat din nou la războiu. Da ce războiu ! Mai grozav ca celelalte. Câtă frunză și iarbă, atâta oaste !.. Și mergeau fudui și fără grijă, ca la nuntă, rotindu-și buzduganele și paloșele, de credeai că's smeii, nu alta...

...Dar și celălalt căpitan, acela pe care-l chema ...îi... bată-l pacatele, că acu era să-i zic pe nume... ..stăi... Ei, comedie, că doar îl știam, cum să nu-l știu eu ! Da iaca așa-i dela o vreme : uiți și pace bună...

Dar ce să vă mai țin pe loc, că-l știți voi... acela care când cu ..Turcii, știți.. cu... aprodul Purice...“

— „Osman-Paşa, domn' profesor!“... sări repetentul cel mustăcios.

— „Aşa-i, frate!! De ce nu spui mai repede şi mă ții pe loc?.. Că la vrâsta mea mai uită omul.. Dar voi..

...Şi, cum vă spuneam nici generalul ista nu se lăsa mai domol. Şi-a strâns şi el oaste mare şi vitează, măi tată, de i-a leşit celuilalt în cale..

Şi au început a se bate. Era acolo un loc greu tare, că... era un şes mare şi n'avea nimeni unde se dosi... Iiii.. hm!.. se chema locul acela.. stăi... cum pârdaľnicul îi zicea, că şi pe aista-l ştiam şi l-am uitat... Da găsiți voi... că... scrie'n carte, acolo“.

Repetentul din fund ridică degetele.

— „Ei, știi tu? Ți-ai adus aminte?“

— „Da, domnule profesor; bătălia aceasta s'a dat la Austerlitz“..

— „Ei da, așa-i, frate, așa-i, la.. cum i-ai spus... Şi, cum vă spuneam s'au bătut amarnic... Dă-i ista cu paloşul, dăi istlalt cu buzduganul,.. dă-i ceala cu puşca, dă-i celălalt cu tunul!.. Era prăpădul şi nevoia lui Dumnezeu sfântul! De dimineață până seara şi de seara până dimineața s'au bătut mereu şi nu se ştia cine are să biruie! Aşa răsboiu şi așa bătălie nu se mai apucase de când hantatar. Era de spăriet!“..

În clipa aceea se auzi clopotul lui moş Ionică, vestind dulce sfârşitul orei domnului Atanasie Chilimon. Domnia-sa se şterse cu basmaua pe fruntea plină de sudoarea acelei cumplite bătălii şi apucând catalogul, dădu să părăsească teatrul cruntului răsboiu, zicând :

— „Asta să'nvățați“.

— „Dar cum s'a terminat răsboiul, domnule profesor?“ întrebă mustăciosul din fund.

— „Cum s'a terminat?.. Dar ce crezi tu că s'a terminat? Aşa se mântuie o luptă ca aceea?.. Citeşte, băiete, în carte şi ai să vezi tu... Eu nu mai am vreme, că v'ași spune toată pățania. Dar are să v'o spuie domnul Pădure. Voi atâta să știți.“

Şi ieși mândru şi misterios pe uşă, lac de sudoare şi foarte nelămurit el însuşi cum pot să fie minte unii oameni atâtea comedii. Pe sala către cancelarie grăbi paşii, fără a se mai uita în urmă, unde, în clasă, se pornise zarvă asemeni bătăliei dela Austerlitz, unde acei vestiți căpitani, ca aprodul Purice şi Osman Paşa își dăduseră resbel ca pe vremea lui han-tatar..

...A doua zi când s'a întors domnu Grigore Pădure, d-l Atanasie Chilimon îl trase deoparte şi-i spuse ca pe o mare taină :

— „Cucoane Grigore, băieții au știut foarte bine despre aprodul Purice.. Mi-au istorisit cele trei bătălii... Eu le-am dat

mai departe al patrulea răsboiu.. Mata li-i spune și de-a matală, că eu le-am mai uitat. Le-am spus mai pe scurt“...

Domnul Grigore Pădure a făcut ochii mari, s'a făcut roșu ca sfecla și a simțit că se cutremură păreții:

— „Le-ai vorbit dumneta de al... patrulea răsboiu punic?!“ întrebă speriat.

— „Ei, vorbit! Le-am dat numai oarecare lămuriri, că ei știau, săracii, dar nu pricepuseră tot. Dar acum știu... Și, cucoane Grigore, să-mi dai voie să-ți spun că ești cam scump la note și-i păcat. Iaca, am dat acolo în clasă de un băiat tare bun: acela înalt din fund, cu musteață mare. Toate le știa, săracul, dar văd că mata i-ai pus numai nota trei. Ia să-l mai vezi, să-l mai ascuți“... Domnul Grigore Pădure, clătină din cap și nu mai zise nimic.

Iar dacă a rămas vreo lecție pe care să nu o fi ascultat domnia-sa vreodată, apoi aceea a fost, al patrulea răsboiu punic, explicat de domnul Atanasie Chilimon, lecție care a rămas și azi uitată, așa precum domnia-sa uitase numele tuturor generalilor acestui răsboiu pe care nici o istorie nu-l însemnase.

Iar d. Grigore Pădure s'a afurisit că dacă vreodată va mai da pacostea să lipsească dela orele de clasă, apoi să lase pe elevi mai bine să-și spargă capetele singuri, decât să mai trimeată suplinitori veniți dela muntele Atos.

Aurel A. Rotundu

Sublocotenentul-erou Vlad V. Vasile

—învățător—

Născut la 30 Ianuarie 1916, în comuna Știubeeni Județul Dorohoi. Fiul d-lui Vasile Vlad —pensionar militar — fost șef de post.

A urmat 4 clase la gimnaziul Tg. Neamț, a trecut în cl. IV la școala normală băeți Roman și a făcut ultimele clase la școala normală Focșani, luându-și diploma în Iunie 1939. Atât la școala normală, Roman, unde a făcut 2 ani, cât și la școala normală Focșani, a fost printre primii elevi din clasă, remarcându-se în deosebi, la activitățile practice.

În toamna anului 1939 a intrat la școala militară de ofițeri de rezervă —Bacău— pe care a absolvit-o în primăvara anului 1940, fiind înalțat la gradul de Sublocot. la 10 Mai 1941.

La începerea războiului sfânt—22 Iunie 1941,— a fost lăsat de Reg. 15 Dorob. în P.-Neamț, pentru efectuarea rechezițiilor necesare regimentului, de care s'a achitat în mod conștiincios, plecând la terminare, acolo unde țara îl chema și unde tinerețea și avântul înăscut îl strigau și-i arătau locul pe care trebuia să-l ocupe.

A venit pe acasă ; și-a văzut părinții care-l iubeau mai mult de cât pe cei 9 copii care-i mai aveau și a plecat cu zambetul pe buze, zicând în glumă : „plec la vânatoare de ruși“.

Era vară când a plecat. A scris mereu celor dragi rămași în urmă ; a scris acea frumoasă scrisoare părinților colegului și prietenului său, Culiță Balan, îngropat de el, pe câmpul de onoare în fața Odesei.

A căzut Odesa ; Trupele victorioase se reîntorceau. Părinții Subloc. Vlad Vasile care aveau din cei 10 copii în viață, 4 băieți plecați să-și apere țara, întocmai ca bătrânul din poezia lui Coșbuc : „Trei Doamne și toți trei“, ieșea ziua și noaptea pe stradă și orice soldat întâlnea, îl întreba de cel mai drag al lui, de Silică. Dar nimeni nu-i dădea nici o veste sigură.

Văzând că nu află nimic vreo 2 luni după căderea Odesei,

o luă spre cazarma Reg. 15, unde-i găsi cușorul și chipiul, dar fără să afle nimic altceva decât, că a căzut rănit în ultima clipă ce a precedat ocuparea Odesei.

A plecat la Divizie, a umblat pe la spitale bătrânul lui părinte, dar nicăeri n'a aflat unde este scumpul lui „Silică“. Nu voia să afle de nici unul din ceilalți copii, ori unde mergea, figura lui Silică îi apărea și-l vedea mereu departe, peste Nistru.

Intr'o zi mohorâtă de iarnă iată că află dela Reg. 15 Dorob. că Silică nu mai este; i s'a părut că-i o poveste cele ce i se spuneau. Nu-i venea să creadă: Să-i moară Silică? Cel mai drag și mai bun copil din 10? Nu se poate.

Cum era suferind de ochi, i s'a părut c'a orbit de tot. Nimic nu măi vedea. A plecat strigându-l mereu: Silică... Silică... Silică...

A venit la noi. N'a avut putere să se ducă acasă și de la ușă plângând a început a geme și a suspina: „Silică s'a dus!“ A căzut în ultima oră în fața Odesei în ziua de 15 Oct. 1941 fiind rănit f. grav de un brand, care i-a sfârtecat complet trupu-i tânăr. A murit la spitalul din Ovidiopol (Transnistria) a doua zi, la 16 Oct., când în toată țara era mare bucurie și sărbătoare.

Era învierea neamului prin cea mai frumoasă pagină de istorie, scrisă la Odesa, de cei ce și-au iubit Țara și Regele. Printre aceștia a fost și Sublocot. Vlad Vasile — care dela părinți a moștenit, sângele de erou, pe care și l-a vărsat cu drag pentru reîntregirea patriei.

Ioan Agapescu

Invățător

Scrisoare către tata.

Îți scriu tată mult iubit,
De sub vișinu 'nflorit,
O scrisoare mitifică
Cu mânuța mea cea mică.

Pe acasă totu-i bine,
Să nu ai grijă de mine,
Nici de mama, nici de casă,
Nici de ce mâncăm la masă.

Timpu-i bun și Domnul sfânt
Va da roade la pământ.
Eu țin loc de gospodar,
Tu veghează la hotar.

— Trage bine și ochește
Rusul care te pândește.
Iară mâine mai apoi,
De va fi un alt războiu,

V'oiu lupta și eu ca tine,
Căci îți seamăn, . . o știi bine.

Să trăiești
Să biruiești

Te sărut! Ion al tău
Ce te-așteaptă în Tazlău.

I. Bordeianu

Războiul Sfânt.

*La Prut, în noaptea asta mare
Stă noaptea grea să ne cuprindă :
S'așteaptă doar un semn din zare
Și focu-i gața să s'aprintă.*

*Denseninatul cer străluce
Atâtea stele argintii !
Și apa Prutului își duce
Năvala atâtoro stafii.*

*Un pas și sabia-și îndreaptă
Tăișul către inamic
Lovește crunt și-o luptă dreaptă
Răpune primul bolșevic.*

*E lupta sfântă, lupta care
Ne va reda din nou pământul
Zdrobivom orice impilare
Chiar de-om vedea cu toți mormântul.*

*În noaptea asta Cruciada
Va șterge lacrima Golgotei,
Căci cei mai bravi ostași, cu spada
Vor ști să taie ghiara poștei.*

*Din Nord, din înghețata cută
Și până la Dunăre și Mare
S'ancins cea mai măreață lupă
În contra hoardelor barbare.*

*Cu mâna dreaptă făcând cruce
Cu buza arsă'n rugăciune
Românul lupta azi și-o duce
Nelegiuirea să-și răsbune.*

Și n zori când arde Răsăritul
Sub ploaia focului năprasnic
Când se aude bubuiful
Ca un cădelnișaf de praznic.

Sub spada Lui netemătoare
Românul iureș trecu Prutul
Ca n lupta grea, biruifoare
Tiranului să-i smulgă, cnuful.

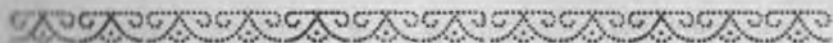
Țiganca, Dalnic și Odesa,
La Feodosia și Kerçi
Atâfi eroi primit-au tresa
Nere'ntoarcerei pe veci.

Venit au iar la sânul mamei
Surorile ce-au fost răpite
Și-i spun eroii astăzi, mamei:
„Că n veci vor fi nedeslipite.”

Pentru dreptate, pentru Cruce
Ne vom lupta până la unul
Oriunde soarta ne va duce;
—De n'or fi arm'e om da cu pumnul!—

Biruilori când ne-om înfoarce
Din Răsărit cu Mareșalul
Vom trece munșii prin răsfoace
Să ne revedem ARDEALUL.

Ștefan Popescu — Drăgușeni

Un fiu al Bucovinei căzut în lupta pentru eliberarea ei.

„Am perfectă convingere că
biruința va fi a noastră”.

Corneliu Strișcă, 22 Iunie/1941.

Ziua de 20 Noembrie 1940, cețoasă și posomorită ca toate zilele de toamnă.

Ne prezentasem la regiment pentru a fi încorporați.

Se făceau gălăgie mare în tot grupul celor vreo 28 de elevi ce urmau să fie trimiși la școala militară.

Retras într'un colț, absent dela tot ceea ce se vorbea, un tânăr înalt și bine legat, cu fața întunecată de prea multe gânduri se simțea parcă stingher în grupul nostru. Imbrăcămintea modestă și privirea-i veșnic tristă arătau că suferea mult. Nu-l mai văzusem niciodată.

M'am apropiat și-am început să vorbim. Din convorbire am aflat că e învățătorul Corneliu Strișcă, originar din comuna Nepolocăuți, județul Cernăuți, refugiat în jud. Neamț.

„Acum, mi-am părăsit casa și pe bătrânii mei părinți și am plecat din calea urgiei bolșevicilor. Frumoasa Bucovină își plânge amarul și așteaptă cu încredere ziua cea mare. Am dorit să mă opresc pe plaiurile Neamțului, aici de unde străjuiau plăeșii lui Ștefan Voevod. Cred că nu va trece mult și ostaș fiind mă voi putea răzbuna pe cei ce au profanat pământul scumpei Bucovine cu nelegiuirile lor”.

Mi-a vorbit atât de însuflețit, că m'a făcut părtaș durerii lui. De-atunci am rămas prieteni nedespărțiți. În școala militară era unul din elementele de frunte. Ordonat și corect, era exemplul ce ni se punea totdeauna înainte. Bun la suflet și înțelegător, Neluș, cum îl desmierdam noi, îi avea prieteni pe toți. Știa să-și împace camarazii și să le dea sfaturi tuturor. Toți îl iubeau.

* * *

În Iunie 1941 a trebuit să ne prezentăm la unități.

Ne-am îmbrățișat cu lacrimi în ochi la despărțire. Nu știam când ne vom mai întâlni.

La 22 Iunie 1941, visul cel mare al lui Neluș s'a împlinit. Plin de entuziasm vedea biruința aproape: „Am perfectă convingere că biruința va fi a noastră”, scria el fraților săi.

În altă parte scria: „Fraților ! Vă veți duce în scurt timp în frumoasa Bucovină unde vă așteaptă bieții părinți pentru a petrece ultimii ani iarăși la un loc. Iar de s'ar întâmpla să fiu și eu în mijlocul d-voastră, să știți că am înfruntat acest războiu punând interesele celor mulți înaintea intereselor mele, făcându-mi în felul acesta pe deplin datoria“.

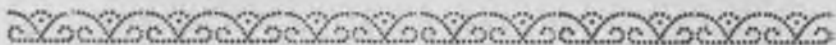
Neluș și-a făcut datoria așa după cum a promis.

În ziua de 8 Iulie 1941, în atacul dela Călărași—Basarabia, cade lovit în inimă alături de pușca mitralieră și grămada de cartușe pe care le trăsese.

Moartea i-a fost fulgerătoare. Un camarad din apropiere i-a șters fruntea îmbrobonată de fiorii morții.

Fii mândră frumoasă Bucovină de fii de au știut să se jertfească pentru tine.

Inv. N. Mihailescu

A R M A !

*Vezi arma ostaș?.. Iubește-o și-o învață ;
Ascultă-i povestea... 'I-atât de măreață!...*

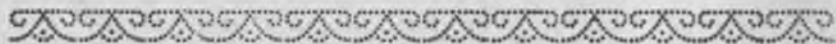
*De veacuri, Românul, păzind-o moșie
Lăsată doar lui, prin legi, pe vecie...
Văzu ce amar și greu'e destinul ;
Văzu la hotare, dușmanu-hainul,
Pândindu-i pământul cu ură și sete,
Venind în puhoale de groaznice cete ;
Arzându-i căminul, prădându-i avutul,
Lăsând ca pustiul să-și întindă scutul.*

*De veacuri, Românul a văzut că soarta
Pe calea durerii i-a deschis larg poarta.
Și-a'nșeles atunci că i-a fost sortită
Tovarășă dragă-arma oțelită.*

*Arma e simbolul luptei milenare
Dusă'n epopeia sfântă de-apărare.
O!... trecutul nostru i-un cânt, o baladă
Impletit din doine, eroism și spadă...
...Veneau cotropitorii —valuri de furie—
Sbuclumata țară prinsă în urgie,
Prin goarne și clopot suna lung alarma...
Românii luau din rastele arma,
Și porneau cu chiot la luptă și moarte...
Duduia pământul... codrii'n triste șoapte,
Înălțau spre ceruri rugi de'mbărbătare ;
Vitejii luptau pân'la disperare...
Cădea învins dușmanul... li seca avântul,
Iar bravii Români stăpâneau pământul...
Țării lor bogate — mamă și icoană —
Armele'nroșite cu sânge de rană,
Se strângeau cu grijă pentru altădată...
...Și de mult... povestea e tot repetată...*

*Pavază e arma! Iubește-o și-o'nvață,
Învață-l povestea... 'I-atât de măreață...*

Căpitan Nicu Nohai

Vasile Gavrilescu.

În floarea vârstei și în plină activitate s'a stins încă unul din învățătorii județului Neamț: Vasile Gavrilescu dela Târpești, comuna Petricani.

Tăcut și modest el și-a desfășurat activitatea în satul lui, fără sgomot, dar cu atâta devotament, încât a trebuit să cadă la datorie.

Credincios misiunii de învățător, care pe lângă acțiunea de luminare a copiilor neamului se încadrează și conduce și celelalte acțiuni de ridicare economică a satelor, Vasile Gavrilescu a activat la banca populară din satul lui, urmărind îmbunătățirea stării economice a celor ce reprezintă 80% din populația țării noastre.

A fost, deasemeni, comandant al subcentrului Pregătirii Premilitare, unde și-a făcut un titlu de glorie din munca lui conștiincioasă, pentru educarea și instruirea tinerilor fii ai satului în spiritul vremii și momentului istoric pe care-l străbatem.

Nu puțin au contribuit toate acestea la șubrezirea sănătății colegului Vasile Gavrilescu, a cărui viață scurtă și-a curmat firul atunci când el avea dreptul să aștepte multe dela ea și când se putea nădăjdui mai mult dela el.

În ziua de 21 Mai 1942, urmat de un cortegiu trist, în care se găseau: familia, colegi din toate împrejurimile, preoți, elevi, premilitari și săteni, Vasile Gavrilescu a fost condus la cimitirul din satul Târpești.

Asociația învățătorilor din jud. Neamț a fost reprezentată prin D-l Ioan Papuc, membru în comitetul de conducere, care a vorbit în numele ei; în numele prietenilor și colegilor din jur a vorbit preotul Vasile Popa dela Răucești, aducând cel din urmă salut învățătorului și colegului a cărui carieră nimeni nu s'ar fi așteptat să fie încheiată la vârsta de 38 de ani.

DATE BIOGRAFICE.

- Născut în com. Petricani la 12 Februarie 1904.
- Absolvent al școlii normale de învățători din Piatra-Neamț, în anul 1923.

— Numit învățător în Caracușeni—Constantinești, Jud. Hotin, la 1 Septembrie 1924.

— Făcut stagiul militar în 1925-1926.

— Transferat la școala din Târpești, comuna Petricani, în anul 1926, unde a funcționat până la sfârșitul vieții.

— Apartineea Armatei ca Sublocotenent de rezervă în Regt. 8 Vânători.

— Căsătorit cu D-na învățătoare Autonina Gavrilescu (născută Movileanu) la 17 Iulie 1937.

— Dădat în Târpești-Petricani la 18 Mai 1942.

M.

Pastel.

Painjeniş cârpește spărturile din gard...
Doar câinele mai cântă cu lanțul lui pe sârmă
li cerul dulce par'că din inimă de brad;
într'insul gândul poate petrece fără cârmă—

uitând jos în ogradă zănalice găini
cum fâlfâind pedestru aleargă la găngăanii—
și frăgezeala moale din umbre și lumini
și viața 'n legănare de potolite sănii...

Clădirile curate par harnice soții
în haine cum i-omătul, de dalbă sărbătoare—
cu sfântă neprihană de luminoși copii
și blânde ca icoane mereu îndemnătoare.

Iar omu-i bun ca toate și traiul așezat
cu vrednica natufă ducând-o 'n armonie—
lumină îngerească departe de păcat...
Aicea numai calea lui Dumnezeu se știe...

Virg. M. Hariton

Ioan Stroia.

În rândurile învățătorilor din Jud. Neamț s'a ivit un gol, prin dispariția lui Ioan Stroia.

Învățător în satul Oanțu, Com. Vaduri, Ioan Stroia era unul dintre cei mai de nădejde învățători pe care se bizuia acțiunea școalei primare de luminare și ridicare a satelor.

Încă depe băncile școalei normale, pe care a absolvit-o în anul 1923, el se dovedise ca un om de o energie neobișnuită, fiind înzestrat cu un corp robust, care părea că nu va putea fi răpus de nici o boală.

Muncitor și conștiincios, Ioan Stroia era un om drept și corect. Aceasta nu era pentru dânsul numai o atitudine personală; el era un luptător activ pentru dreptate în toate domeniile de activitate, unde s'a simțit prezența sa.

A desfășurat o frumoasă muncă la catedră, dar a avut destulă energie și pricepere și pentru o bogată activitate pe tărâm economic, cooperatist, prin care urmărea ridicarea satului.

A fost membru în consiliul de administrație al Băncii Corpului Didactic din Jud. Neamț, unde a dovedit mult interes și pricepere, pentru buna organizare și funcționare a acestei instituții, în care, spunea el: „văd exemplul solidarității învățătoresți și pârghia de ridicare economică a corpului didactic din județul Neamț“.

În lupta lui pentru reinstăpânirea românilor în drepturile firești pe valea Bistriței, s'a izbit desigur de greutatea vremii în care lemnul pădurilor noastre umplea pungile străinilor și profitorilor, dar le-a învins prin puterea și înțelepciunea cu care era dotat, dând sătenilor din Oanțu posibilitatea să-și ridice ei viața economică, prin exploatarea codrilor, pe care i-au apărât cu sange, secole întregi înaintașii acestora.

Trupul robust și plin de viață a acestui vrednic coleg a început, însă, dela o vreme să fie ros de virusul unei boale necruțătoare, care l-a răpus în una din zilele frumoase ale lunii Mai 1942.

Câtă putere a avut Ioan Stroia de a rezistat la nenumărate operații și a muncit până să-și dea sfârșitul, nimeni nu-și va fi putând da seama.

În ziua de 28 Mai 1942 a fost condus la cimitirul „Eternitatea“ din Piatra-N., fiind plâns de familie, colegi, elevi și sătenii din Oanțu. La mormântul lui, așa de timpuriu deschis, d-l Petre Butnaru directorul școlii Nr. 3 băieți din Piatra-N. și membru în comitetul de conducere a Asociației Învățătorilor din Jud. Neamț, în numele Asociației și al prieteniei care i-a legat în viață, a exprimat durerea celor cari l-au iubit și și-au pus atâtea nădejdi în colegul Ioan Stroia, care s'a stins în vârstă numai de 39 ani.

DATE BIOGRAFICE.

- Născut în com. Pângărați Jud. Neamț la 7 Ianuarie 1903.
- Absolvent al școlii normale din Piatra-Neamț, în anul 1923 cu diploma Nr. 907/923.
- Numit la școala primară din Butea-Miclăușeni Jud. Roman, la 1 Sept. 1925.
- Reîntegrat la școala din Rusu-Bârg Jud. Năsăud, pe 1 Sept. 1929.
- A funcționat ca detașat la școala din Vaduri, Județul Neamț în anii 1929-1931.
- Transferat la școala din Oanțu, comuna Vaduri Jud. Neamț în anul 1931, unde a funcționat până în 1940.
- Pensionat, pentru caz de boală, pe 1 Aprilie 1940.
- Făcea parte din cadrele armatei ca Sublocotenent de rezervă în Batalionul 3 Vânători de Munte.
- Căsătorit cu doamna învățătoare Maria Stroia (născută Pleșescu) la 3 Sept. 1928.
- Tată a doi copii: Aurora și Ioan.
- Decedat în Piatra-Neamț, la 25 Mai 1942.

A.

Note despre Wilhelm de Kotzebue.

Puțini sunt străinii care să ne fi cunoscut așa de bine și iubit atât de desinteresat ca germanul Wilhelm de Kotzebue.

În scrierile sale se reflectează imaginea unei Moldove semibarbare, dela jumătatea veacului trecut, privită cu ochii omului civilizat și bun observator, venit de pe îndepărtate meleaguri și stabilit pentru o vreme la noi.

Era ceva nou pentru dânsul acest amestec de primitivism și civilizație.

Și, totuși, ne-a iubit așa cum eram, cu toate defectele și calitățile noastre, și asta din pricină că a avut încredere mare în puterea de viață și fondul moral, sănătos, al acestui popor care nu se putuse desvolta așa cum ar fi meritat, datorită vitregiei vremurilor în care a fost sortit să trăiască.

„Tot ce văzusem și mi se întâmplase până aici în Moldova¹⁾ se înfățișa ca o icoană vie în mintea mea și mă simții pătruns de cea mai adâncă simpatie pentru țară și popor“.

Este mișcătoare dragostea acestui străin pentru neștiutul colț de lume, devenit pentru el o a doua patrie „care — spunea — în timp de 40 de ani mi-a fost și mi-a rămas²⁾ așa de dragă și dela care, în primăvara 1881, mi-am luat pentru totdeauna rămas bun, cu un dor adânc în inimă“.

Și cit de emoționante-s rândurile pe care le scria, cu câteva luni înainte de moarte, la 18 Mai 1887, Anei Maiorescu. traducătoarea în românește a operelor sale, atunci când a primit noua ediție a *Schîțelor din Moldova* și numărul din *Convorbiri*, cu începutul traducerii romanului *Lascar Viorescu*, care-i aminteau o lume³⁾ dragă și de mult apusă, care-l chema cu mânele ei diafane în trecut... „Ce să vă spun și cum să vă mulțumesc? Când am citit scrisoarea d-voastră, am început să plâng ca un copil mic...“

De aceea mă gândesc că fericită a fost ideea d-lui *Const.*

1) *Din Moldova*, Iași, 1920, p. 104.

2) Maiorescu, *Critice*, III, București, 1930, p. 161.

3) *Idem*, p. 163.

Turcu de-a reînvia într'o lucrare¹⁾ de curând apărută luminoasă figură a lui Kotzebue, putând astfel să pătrundem mai amănunțit personalitatea acestui mare prieten al nostru, prin adunarea la un loc a tuturor datelor cunoscute și necunoscute relativ la vieața sa, complectând pe unele, rețușând pe altele, cât și prin retipărirea, dintr'un uitaț *Almanah de învățătură și petrecere*²⁾ a descrierii *Fragment dintr'o călătorie în Carpații Moldovei* — în traducerea lui Samuil Botezatu — călătorie făcută în anul 1840, când, poate, deabia venise la noi ca vizitator al fratelui său Carol, consul al Rusiei aicea.

În acest articol, ne permitem să aducem și noi câteva mici știri care vor ajuta, credem, la cunoașterea petrecerii lui Kotzebue la noi, întregind pe cele publicate în lucrarea amintită.

Astfel, d-l Turcu caută să arate, printre altele, că acest scriitor, căsătorit cu o româncă, a trăit la Bălușești-Roman, iar nu în satul cu același nume din ținutul Neamțului, cum susțin d-nii C. Gane³⁾ și N. Cartoian⁴⁾.

Argumentele pe care le aduce în sprijinul acestei afirmații, sunt două:

1) Într'o scrisoare din 8 Iulie 1856, trimisă dela Slănic lui Kogălniceanu, îl roagă să-i lese pe adresa farmacistului Tebinca din Roman mai multe scrieri: „Soyez assez aimable, mon ami, pour me faire trouver sur mon adresse, chez M⁵⁾ Tebinka, farmacien à Roman, ce que je vous demande“.

2) În volumul *Din Moldova*⁶⁾ și anume în schița Băile

1) *Un călător german, acum un veac, prin județul Neamț: Wilhelm von Kotzebue. Schiță biobibliografică și note de călătorie, P.-Neamț, 1942.*

2) Editat de M. Kogălniceanu în 1844.

3) *Boierii și ciocoi lui Alecsandri...*, Arhiva Rom., V, Buc., 1940, p. 204 ș. u.

4) *Mihail Kogălniceanu*, Analele Acad. Rom., Mem. Secț. Lit., III, t. XI, Mem. 3, București, 1942, p. 58 ș. u.

5) M(onsieur). D-l Turcu a crezut că e pronumele lui Tebinca, pronume care, după cum se va vedea, este Victor.

6) *Maiorescu (Critice III, p. 16-17)* spune că „*Bilder und Skizzen aus der Moldau* ne dau... „coppii de pe natură“ din societatea noastră *dintre 1852—1856...*“ În privința tuturor schițelor —exceptând *O vânătoare în Moldova* — Maiorescu are dreptate. Dealtfel, Kotzebue le și datează, arătând în cuprinsul lor când s'au petrecut faptele: *Iarmarocul Sf. Ilie din Fălticeni* la 1852 (p. 88 și 103), *Mănăstirea Tomnatica* — Iulie 1853 (p. 32) și *Băile dela Slănic*, 1856 (p. 48). Mai rămâne nedatăată *O istorie țărănească*, care este însă o „copie“ de după 1851, fiindcă acolo vorbește despre satul Pădurica — „așezat pe un tașan, la malul Siretului“ și despre „țărani din Brătești“ (p. 137), sat pe moșia cu același nume, vecină cu Băloșești, cumpărați în acel an (v. mai jos). Noi credem — și pe drept cuvânt — că *O vânătoare în Moldova* nu e o copie de pe natură dintre 1852 și 1856, fiindcă faptele povestite acolo s'au întâmplat în anul venirii sale în Moldova și anume în August, când face cunoștință cu frații Grigore și Leon Cantacuzino, cu care mai târziu se va înrudi. Acest lucru reiese în mod evident din lectura în-

dela Slănic, spune că a voit să amâne plecarea acolo, dar s'a răsgândit din cauză că se temea că, datorită ploilor, apele Siretului, peste care trebuiau să treacă, se vor umfla și vor rupe podurile. Noaptea dorm la niște prieteni din județul Roman și apoi, prin Bacău, merg la Slănic.

„Din cele de mai sus — spune d-l Turcu ¹⁾ se poate deduce că nu poate fi vorba de Bălușeștii Neamțului, ci de Bălușeștii Romanului. Altfel, ce rost ar fi avut indicarea adresei farmacistului Tebinka din Roman, către Kogălniceanu, apoi temerea că nu va putea trece Siretul pentru a merge la Slănic... dacă n'ar fi fost Bălușeștii Romanului, care în adevăr sunt în stânga Siretului, spre Sud-Est de orașul Roman“... ș. a.

De aceeași părere suntem și noi.

Kotzebue a trăit la Bălușeștii Romanului. O parte din această moșie, cunoscută mai apoi sub numele de Bălușeștii boierești, spre deosebire de Bălușeștii — răzeși, împreună cu o parte din moșia vecină — Iucșeștii de mijloc — au fost cumpărate de Aspasia ²⁾ soția lui (din cauză că străinii n'aveau voie s'o facă) la mezat, în anul 1851, dela spătarul Alecu Paraschiv. Pentru a putea plăti mezatul, se împrumută cu bani ³⁾ dela slugerea Smaranda Lazarachi și aga Gheorghe Mardare din Roman.

Cumpărând moșia, se stabilesc aicea.

ceputului bucății: „Fără a fi fost vreodată în viața mea vânător mare, din ziua venirii mele în Moldova căutam să iau și eu odată parte la goană. Nu era încă vremea să-mi mulțămesc dorințele mele sângeroase și deabia în August le putui stămpăra“ ș. a. m. d. Numai că — din felul cum povestește — se vede că schița a fost scrisă mai târziu, pe când *Fragmentul dintr'o călătorie în Carpații Moldovei*, imediat în 1840.

1) *Op. cit.*, p. 6.

2) În 1851 „luminăția sa polcovnicul și cavaler cneazul Gheorghe Cantacuzino“ și soția sa „Prințese Helène Cantacuzene nee prințese Gortschacoff“ — părinții ei — împrumutau 7000 galbeni așăi Ioan Cantacuzino — Pașcanu și, peste un an, 2000 galbeni vornicului Grigore Done din Roman, (vezi *Nec. Gr. Stețu, Un holer românesc: Vornicul Grigore Done*, Roman, 1942). Dintr'o cerere a lui Gh. Cantacuzino către Domn, din 17 Ghenar 1856, aflăm că în 1849 și-a împărțit toată averea din Moldova copiilor săi, asigurându-și în moșia Hangu suma de 40.000 galbeni. Băieții vânzând moșia — el își retrage suma amintită și — pentru a asigura soției sale un venit anual de 1000 galbeni până la moarte — depune, pe numele ei, la Divanul de Iutăriri, 10.000 galbeni, din care face împrumuturile arătate. Datornicii nu plătesc „la vade“. În 1854, fiind bolnav, cneazul pleacă „la feredee“, iar soția sa pleacă în Septembrie în Basarabia — cu chitanțele de banii împrumutați — și moare acolo, în Octombrie același an (*Arhiva Trib. Roman*, dos. 1862, *Grigori Doni defunct, pentru vânzarea moșiei sale Bătrâneștii, spre satisfacerea creditorilor*).

3) Arhiva Trib. Roman, dos. 1862, *Aspazia Coțebu, pentru sarcinile privitoare pe moșia sa Icușeștii și Bălușeștii*.

Intre sfârșitul lui Iunie și 22 August 1856, fac călătoria la Slănic.

Datele acestea, pe care le arată însuși Kotzebue, sunt exacte.

În adevăr, făcându-se hotărîtura moșiei Bălușești, era nevoie și de prezența noilor proprietari, spre a se vedea dacă-s mulțumiți de felul cum a decurs. Din cauză că plecaseră, la 1 Iulie acel an, vornicul satului răspunde judecătoriei că Aspasia „nu să află acasă la moșia Băloșăștii, fiind dusă la feredei la Slănic”.

Se cer lămuriri și Judecătoriei de Bacău care, la 23 August, răspunde că Aspasia nu e în oraș și nu știe unde s'ar afla.

Dintr'o adevărită iscălită de Aspasia și soțului ei, se vede că la 26 August erau înapoi la Băloșești ¹⁾.

Tot în 1856, și probabil după întoarcerea dela băi, soții Kotzebue — după cum vom vedea mai jos — fac o călătorie peste hotar.

În 1857, Kotzebue părăsește Moldova, unde nu va mai veni decât întâmplător, fiind numit în diplomație. Plecarea are loc în primele luni ale anului.

La 2 Iulie 1857, judecătorul de Roman face cunoscut Ministerului Dreptății că Aspasia e în străinătate și nu știe pe cine a lăsat să-i reprezinte interesele moșiei.

La 18 Iulie, Ministerul răspunde că Secretariatul de Stat l-a informat că pașaportul dat „Cucoanei Aspasiei Kozebu, născută Cantacuzino, pentru trecerea peste hotar”, este pe temeiul garanției vornicului Alecu Cantacuzino.

Acesta, la 14 Noemvrie, comunică judecătoriei că, în adevăr, a dat această garanție, dar a expirat „de mai mult timp”, întrucât „d-lui Kozebu s'au întors nu târziu iarăș în țară”. Judecătorul să ceară lămuriri dela Secretariatul de Stat pe cine are cheazăș și vechil „după iarăș în urmă pornirea sa”.

La 11 Ghenar 1858, Ministerul face cunoscut că Secretariatul i-a comunicat că n'a eliberat alt pașaport familiei Kotzebue, decât acel din 1856, pe temeiul garanției amintite.

În Mai 1857 — „Alecu Russu, împuternicitul ²⁾ Băncii Naționale” — cere Divanului de întărituri să facă formele necesare, pentru ca Aspasia și soțul ei să poată împrumuta 9000 galbeni dela bancă în garanția moșiei.

1) Arhiva Trib. Roman, dos. 1847, *Hotărîtura moșiei Bălușești despre Brătești a Monast. Neamțu și Secu.*

2) Alecu Russu este avocat al Băncii începând din acest an. Despre aceasta vorbește și P. V. Haneș, fără să precizeze însă data. *Prietenii Istoriei Literare*, București, 1931, p. 456).

Prin 1876, aceasta e vândută lui Alecu Morțun ¹⁾. Kotzebue era atunci la Dresda.

Când se stabilește el pentru mai mult timp în Moldova?

Desigur că dela data căsătoriei, care până ²⁾ la 1842 nu are loc. Dacă e adevărată însă afirmația pe care o face în scrisoarea din 12 Apr. 1856 către Kogălniceanu ³⁾ — unde vorbește de felul cum vor judeca Moldovenii romanul său *Lascaș Viorescu*, atunci faptul s'a întâmplat prin 1846-7: „...ne blâmeront-ils par cette manière extraordinaire de témoigner sa reconnaissance pour une hospitalité de neuf ans?”

Stabilindu-se la Băloșești, făcând excursii și vânători prin țară, ducându-se la băi ș. a., Kotzebue s'a identificat — ca un adevărat boier pământean — cu obiceiurile vremii, ducând un traiu îmbelșugat și plin de petreceri, cununând și botezând etc.

Astfel, la 17 Iunie 1856, înainte de plecarea la Slănic, proprietarii Băloșeștilor cunună pe farmacistul ⁴⁾ Victor Tebinca din Roman — acela amintit în scrisoarea din 8 Iulie către Kogălniceanu — cu Wilhelmina Schnabel. ⁵⁾

Peste 6 ani, la 28 Aprilie 1862, în timpul unei vizite în țară, botează ⁶⁾ pe Wilhelm-Eduard, fiul aceluiași Tebinca.

Prin faptul că Wilhelm de Kotzebue a trăit atâta timp la Băloșești-Roman, unde a conceput și și-a scris, desigur, o parte din cărțile lui, care privesc Moldova, avem — și pe bună dreptate — toate motivele să-l revendicăm pentru acest ținut, după cum d-l Turcu a făcut-o pentru ținutul Neamț.

Nec. Stețcu

1) După informația dată de d-na Eufrosina Bontaș-Roman, (din familia Morțun) care, pe atunci, învăța la Dresda.

2) C. Turcu, *op. cit.*, p. 4-5.

3) Cartoian, *op. cit.*, p. 60.

4) Fiul lui Anton Tebinca, farmacist în orașul Nadworna-Galiția. A ținut în arendă — între 1 Sept. 1845 — 24 Dec. 1863 — farmacia Spitalului întreținut de Epitropia Sf. Spiridon, în acest oraș.

Familia Tebinca există și azi în Roman și are tot farmacie, ca și înaintașul de acum 100 ani.

5) Fiica lui Gustav Schnabel din Dresda-Saxonia... „*Coram testibus Spect(antissimo) D(omino) Basillo (sic) Kotzebue et Aspasia uxore eius, Balosesti*”.

6) „*Levantibus Patrints: D(omi)no — Vilhelmo Kotzebue ca(e)s (sario) russ(ici) Status consiliario et consorte eius D(omi)na Aspasia de Kotzebue, nato principissa de Cantacuzi(no)*” (Parohia catolică Tămășeni-Roman, Concicile de Stare civilă pe anii respectivi).

FAPTE, OAMENI, IDEI, DISCUȚII...

22 Iunie 1941. Zi istorică a intrării României în război, alături de armata germană, pentru desrobirea pământurilor Bucovinei și Basarabiei, cutropite de bolșevici cu un an mai înainte. Acest război de legitimă apărare pentru noi a devenit astăzi cea mai formidabilă cruciadă a întregii Europe creștine împotriva iudeo-comunismului, fără Dumnezeu și fără lege. Prin participarea noastră la acest război, viteaza noastră armată a înscris în istorie pagini care au reînviat vremurile lui Ștefan cel Mare, depășind prin contribuția eroică a comandamentului și ostașilor, toate luptele purtate până acuma de neamul românesc. A trecut un an de când armatele au primit ordinul Comandantului de Căpetenie al oștirii, Domnul Mareșal Ion Antonescu, să treacă Prutul — și cât de repede și vitejește l-au trecut! — în care timp armatele noastre au desrobit toate ținuturile dinspre răsărit, unde de secole îndurau stăpânirea streină, frații noștri.

Aceste victorii de arme ca și solidaritatea întregii națiuni în spatele armatei, ne-au impus lumii întregi ca pe un neam ce este capabil să joace un mare rol în organizarea Europei de mâine.

Am trecut un examen care va constitui mâine cel mai frumos titlu de glorie națională: armata a desrobit, iar administrația a urmat imediat cu organizarea civilizată a teritoriilor, care

cunoscuse numai o stăpânire vitregă a cnutului iudeo-bolșevic.

Ziua de 22 Iunie 1942, când s'a împlinit un an dela începutul războiului, a fost pe bună dreptate un prilej de afirmarea mândriei noastre naționale, când prin rugi în fața altarelor ne-am ridicat cu gândul către înălțimea jertfelor noastre scumpe, prin care s'au realizat atâtea victorii și când fiecare român și-a înscris toate puterile — ca și acum un an — pentru a contribui la luptă până la victoria deplină.

Pentru Piatra Neamț, comemorarea unui an dela intrarea noastră în război a avut un caracter deosebit. În biserica lui Ștefan cel Mare, unde s'au închinat autoritățile și cetățenii Jud. Neamț, aducând slavă lui Dumnezeu, a îngenunchiat, la 22 Iunie 1941, Domnul Mareșal Antonescu cerând ajutorul lui Dumnezeu pentru biruința oștirilor pe care le comanda. Ruga de acum un an a fost ascultată. Armatele noastre glorioase luptă acum departe de granițele țării, pentru civilizația creștină a Europei și asigurarea liniștei noastre spre răsărit.

Ziua de 22 Iunie va străluci ca o perlă în istoria noastră națională, printre celelalte zile mari ale neamului, în care s'au luat hotărâri însemnate și s'au săvârșit fapte mărețe.

Inapoierea în garnizoană a viteazului Regiment 15 Doro-banți. La 28 Iunie 1942, după

15 luni de strălucită acțiune pe zona de operații, Regimentul în care au luptat cei mai mulți fii ai județului Neamț, s'a înapoiat în Piatra Neamț, unde a fost primit cu flori și emoție de întreaga populație în frunte cu autoritățile județene.

Bravul comandant, domnul Colonel Teodorescu Constantin, înconjurat de corpul ofițeresc, subofițeri și trupă au încălzit până la lacrimi mulțimea care țese să-l întâmpine.

Între zidurile bisericii voevodale a lui Ștefan cel Mare, autoritățile și cetățenii, cari s'au mândrit totdeauna cu faptele vitejești ale Regimentului 15, au ascultat din gura comandantului care l-a condus în toate acțiunile din război împotriva bolșevismului — Colonel Teodorescu — povestirea faptelor de arme a ofițerilor, subofițerilor și ostașilor, prin ale căror jertfe s'a creștat gloria regimentului, care nu s'a desmințit niciodată dela 1877, când a fost întemeiat.

Tradiția de bravură a Regimentului dela poalele Ceahlăului a fost cu sfințenie continuată de eminentul comandant de astăzi, pe care-l secundează un corp ofițeresc de elită.

Recunoștința arătată de populație și autorități vitejilor luptători — dintre care atâția din cei mai buni s'au jertfit senin pentru Patrie — a avut darul să le înzecească forța morală cu care vor continua lupta îndârjită până la biruința definitivă.

Regele Ferdinand I. În ziua de 20 Iulie 1942 s'au împlinit 15 ani dela moartea Regelui

Ferdinand I, sub a cărui sceptru regesc au fost unite toate ținuturile locuite de români. Prinț german și Rege român, cum îl numește D-l Pamfil Șeicaru în evocarea din revista „Armata“ No. 4 din 30 Iulie 1942, Regele Ferdinand a fost unul din exemplarele de elită ale omenirii care s'a identificat cu idealurile și soarta poporul condus, respectând o supremă lege morală, pe care mulți din jurul lui nici nu o înțelegeau.

Absorbit de îndatoririle regale, date fiind momentele istoriei prin care a condus poporul român, el a păstrat un permanent și tainic contact cu științele naturii, fiind recunoscut de cercurile competente ca un mare cercetător botanist. Și acest lucru a contribuit de sigur la acea maiestoașă ținută pe care a avut-o în timpul domniei. Legat de popor printr'o conștiință care, cum spunea el „se deschide numai înaintea lui Dumnezeu“ (după D-l Pamfil Șeicaru) avea totdeauna forța morală necesară pentru a-l îmbărbăta în momente grele, stând în mijlocul lui și trăind cu el clipele de restriște și de năvalnică bucurie, în care păstra un echilibru, care a cântărit enorm de mult în realizarea țelurilor pe care le-a urmărit poporul român în timpul domniei sale.

Domnul Pamfil Șeicaru citează următoarele cuvinte rostite de Regele Ferdinand: „Sângele vărsat de vitejii noștri ostași este legătura cea mai sfântă și cea mai tare care poate uni pe Suveran cu poporul său iubit,

cu care nu are decât un singur gând și un singur țel“.

Aceste legături erau pentru Regele Ferdinand, permanente de viață, prin care a pătruns în sufletul poporului până la popularizare legendară.

Figura Regelui, care a comandat pentru prima oară armatele române împotriva bolșevismului din Ungaria lui Bella-Kuhn, se înalță astăzi în istorie, iar memoria lui va fi satisfăcută pe deplin când granițele țării noastre vor cuprinde între ele pe toți românii, sub sceptrul M. S. Regelui Mihai I, continuator al marilor gânduri ale lui Ferdinand I.

Regina Maria. S'au împlinit la 18 Iulie 1942, 4 ani dela moartea Reginei Maria. Alături de Regele Ferdinand, căruia i-a fost o prețioasă colaborare, Regina Maria s'a identificat cu aspirațiile poporului român, căruia i-a fost strălucită reprezentantă încă depe când era principesă. Crescută în țara noastră, dela vârsta de 16 ani, când a devenit domnița principelui moștenitor de țară, Ferdinand, ea a fost timp de 47 de ani prezentă la toate frământările poporului. Inzestrată cu un remarcabil talent de scriitoare, a contribuit la răspândirea literaturii române peste hotare. „Povestea vieții mele“, opera ei principală de scriitoare, a fost tradusă în mai multe limbi streine și se cetește foarte mult, în special, în Italia.

Ingrijitoare neobosită a răniților în timp de război, cari o cunoșteau sub numele de „mama răniților“ titlu consacrat de au-

gusta ei înaintașă Regina Elisabeta, ea a luat sub ocrotirea sa directă pe invalizii, orfanii și văduvele de război, patronând toate acțiunile oficiale și inițiativele particulare pentru cinstirea memoriei eroilor și ajutorarea celor rămași pe urma lor. S'a îngrijit de aproape de ocrotirea și sprijinirea bolnavilor de piept.

Acolo unde, însă, sufletul ei a vibrat mai mult a fost grija de copiii neamului. Și astăzi ne stau în față, ca o poruncă regească, cuvintele ei de foc: „Ingrijiți copiii, căci pe ei se realiză viitorul neamului nostru“.

N'a fost durere a neamului nostru care să nu fi cernit și fața Reginei, după cum n'a fost bucurie care să nu fi scos zâmbetul ei ca de zână. A iubit țara și poporul cu căldură de mamă și a avut un rol însemnat în desfășurarea evenimentelor politice din timpul cât a fost regină. Multe din sufețele luptătorilor de astăzi ai României vor fi fost înflăcărate de părinții lor, luptători în războiul dela 1916—1918, a căror frunte a fost mângăiată de augusta mână a Reginei Maria.

Căminile Culturale ale Fundației „Regele Mihai I“. Învățătorii județului Neamț, pe lângă marea lor contribuție de sânge pe frontul de luptă și activitatea permanentă de luminarea copiilor și-au făcut un punct de onoare din munca pentru ridicarea sătenilor, în cadrele Căminilor Culturale ale Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I“.

Intr'o admirabilă colaborare cu preoții, cari adesea i-au înlocuit când ei se găseseră pe front, cu pretorii, medicii, inginerii silvici și agronomi, primari, notari, jandarmi și gospodarii satelor, cu care muncesc cot la cot, ei nu au răgaz până nu vor transforma în bine viețile sateelor, așa cum o așteaptă Conducătorul Statului și Fundația „Regele Mihai I”.

Multe și neprețuite sunt realizările celor 78 Cămine Culturale din județul Neamț.

Dintre acestea cităm, mai jos, ridicarea unei troițe de către Căminul Cultural „Învățător-erou Constantin Lefter” din Ghigoești-Neamț care s'a sfințit la 3 Mai 1942, și a celei mai mărețe troițe din județ ridicată de Căminul Cultural „Arhimandrit Chiriac Nicolau” din Vânătorii Neamț, sfințită la 28 VI 1942.

Cu prilejul sfințirii troiței dela Ghigoești, un orfan de război a recitat poezia „La Sfințirea unei troițe” de învățătorul Avram Ștefan.

Când a bătut din noapte tunul
Și au plecat mai mulți din sat,
S'a dus atunci cu ei și tata
Și de atunci e bun plecat.

Fu somnoros cu capu'n pernă
L-am întrebat: unde se duce?
El mi-a răspuns că e chemat,
Să lupte pentru sfânta cruce.

Și... dus a fost, căci de atunci,
Ca mâine anul se'mplinește,
Noi tot îl așteptăm mereu,
Dar tata nici că mai sosește.

Azi văd o troiță la școală
La care am pus toți câte-un ban,
În proslăvirea celor care
Au tot murit de-acum un an.

N'o fi și pentru tata oare
Căci nici el n'a venit de fel;
El a murit pentru credință,
Aceasta-i cruce pentru el!

Troița dela Vânătorii Neamțului. În mijlocul comunei Vânătorilor Domnești ai Cetății voevodale, a aprigului apărător al creștinătății „Atlet al lui Christ”-Ștefan cel Mare, la înțretăierea șoselei naționale Tg. Neamț-Pipirig cu drumul Vânători-Lunca Nemțșor, s'a ridicat măreț semn dumnezeesc — sfântă troiță — în amintirea eroilor neamului.

Troița a fost sculptată în mod cu totul gratuit într'o formă artistică deosebită, cari rivalizează cu multe opere de artă, de către învățătorul Podoleanu Gh. Constantin.

Un bun român, un om de inimă și un talentat mănuiitor al daltei, domnia-sa, a mai ridicat o troiță în anul 1938 la Bicaz — fiind C-dt. al subcentrului P. P.—la fel de frumoasă tot în amintirea eroilor neamului, pe care a săpat neîntrecuta „RUGĂCIUNE” de Mihail Eminescu — luceafărul poeziei românești.

La ridicarea și împrejmuirea locului din Vânătorii Neamț a avut concursul neprecupețit al întregului Sfat al Cămin. Cultural „ARHIMANDRIT CHIRIAC NICOLAU” din Vânători, condus de către inimosul învățător Anton Grigoriu—vlăstar din familia povestitorului Ioan Creangă, cu care au luat împreună această laudabilă inițiativă.

În ziua de 28 Iunie 1942 la orele 11 a. m. a avut loc so-

lemnitatea sfințirii troiței, așezată pe terenul viran dela încrucșarea drumurilor, care s'a transformat ca prin farmec și a cărui împrejmuire și îmbunătățire a fost aprobată de către Domnul Locot. Colonel Ioan Teodorescu-Darie prefectul județului Neamț, fiu al acestei comuni.

Imprejmuirea locului cu 200 metri gard nou fasonat, renovarea fântânii și îmbunătățirea acestui loc se ridică la valoarea minimă de 300000 lei, contribuție dată cu multă mărinimie de cetățenii inimoși ai Vânătorilor, Nemțișorului și Lunca, care au dat material, bani și mână de lucru.

După slujba religioasă dela biserica „Adormirea“ din Vânătorii-Neamț — unde D-l învățător C Podoleanu a rostit predica zilei — mulțimea adunată, în frunte cu soborul de preoți s'a îndreptat către locul unde a fost ridicată troița.

Impresionanta slujbă a sfințirii a fost oficiată de Preoții: Gh. Bârliba Vânători, Pr. D. Andreescu Vânători, Pr. Const. Cozma Humulești, Pr. T. Vasilca Nemțișor, Pr. Stoian Luca, Pr. Valerian și Pr. Gordian din Sf. Mănăstire Neamțu.

Forțele naturii și-au dat contribuția de cinstire a celor mai buni fii ai Patriei. Mulțimea extrem de impresionată a gustat cu nesaț desfășurarea solemnității ce a avut fast de basm.

În asistență se remarcă: Un ploton de Vânători de Munte din Bat. 13 Tg. Neamț, subcentrul P. P. Vânătorii Neamț de

sub comanda Lt. rez. Papuc Const., elevele și elevii școalelor primare din localitate și împrejurimi îmbrăcați în sclipitoare costume naționale, sub conducerea învățătorilor respectivi, autoritățile și un numeros public având la locul de cinste pe invalizii — orfanii și văduvele de război, printre care se remarcă eroul mutilat Gheoghe Darie — fără ambele brațe.

Programul artistic — recitări și coruri patriotice au fost executate de elevii și elevele școlilor și de corul sătesc condus de D-l învățător Const. Papuc și ceilalți inv. și învățătoare din comună.

După terminarea slujbei de sfințire rostește cuvânt explicativ Preotul D. Andreescu — arătând istoricul și însemnătatea Sf. Crucii în decursul veacurilor — făcând legătura cu eroii ce s'au jertfit și se jertfesc pentru Sf. Cruce.

Urmează apoi cuvântul emoționat și plin de suflet al inv. Anton Grigoriu președintele Căminului Cultural „Arh. Chiriac Nicolau“ Vânători, care proslăvește memoria eroilor — storcând șiroae de lacrimi asistenței. Aduce vii mulțumiri d-lui Const. Podoleanu înfăptuitorul acestei opere care a adevărit zicala din bătrâni: „Omul sfințește locul“.

D-sa arată greutatea întâmpinate și munca depusă pentru ajungerea la înfăptuire a acestei opere.

Ia cuvântul, apoi, învățătorul Podoleanu Const, care într-o impresiionantă și documentată

cuvântare spune : „Troița a dăinuit de veacuri la răspântiile drumurilor Neamului românesc. Marii voievozi, ctitori ai Țării românești — a scumpei noastre Moldove — acum desrobotă și reîntregită, pe locurile unde vitejii neînfricați de uragane, dădeau jertfa de sânge a războiului, se ridicau biserici. Dacă vremurile de bejenie erau pe aproape — aceste locuri se sfințeau prin troițe — semn care să însoțească visul etern al strămoșilor apărători de glie. Cine a colindat țara în lung și în lat, a rămas uimit de numărul nesfârșit al troițelor presărate.

La răspântiile de drum, în dumbrăvile tănuite ale codrilor seculari, la marginile de sat, lângă fântânile unde călătorul își alină setea — și mai ales pe locurile unde eroi și oameni de seamă ai neamului au stat stâlpi de apărare în viforul cutropitorilor.

Pe drumurile basarabene, la întretărirea cărărilor oarbe ale scumpului Ardeal, pe crestele munților și pe întinsul Bărăganului a străjuit de veacuri troița, ca o mărturie a frumuseții de suflet a românului și ca o pecete a drepturilor noastre milenare.

Cine le-a cercetat de aproape — a văzut câtă măiestrie și cât suflet a fost izvodit la încrustarea și înfrumusețarea lor.

Această sf. troiță, s'a așezat aproape de Ozana cea limpede, în mijlocul trunghiului în vârful careuia se află puterile cu care a dăinuit neamul nostru : SPADA, LIMBA și CREDINȚA.

În vârful dinspre apus al a-

cestui trunghi sta — Ierusalimul românesc ; Mănăstirea Neamtu — ctitorie voevodală, locaș de închinăciune și de evlavie. Focar de cultură — fort puternic care a fost suport de granit neamului = CREDINȚA.

La vârful dinspre răsărit, stau mărturie de veacuri ruinele Cetății Neamțului — cuib de șoimani — de viteji neînfricați ai Marelui Ștefan, cari au înfruntat oști hrăpărețe și făloase, arătând lumii o altă pavază de neînvinc a neamului : SPADA.

În celălalt vârf e satul Humulești — cu casa în care marele povestitor în adevăratul grai românesc, Ioan Creangă, și-a petrecut copilăria dând țării, piatra scumpă „care o plâng și care o cântă pela vatra lor țărani” = LIMBA.

În mijlocul acestor puncte ce arată puterile de reazem ale neamului au durat, cetățenii Vânătorilor Domnești, semn de recunoștință pentru eroii lor. Dar această sf. cruce, nu este numai a eroilor acestei comuni, ci ea este a tuturor eroilor neamului.

Este menită să străjuiască din depărtare toate mormintele rămase fără cruce, toate mormintele celor ce au luptat împotriva oamenilor fără Dumnezeu.

Bătrânul gârbovit de ani, căraușul lângă povara ce o însoțește, călătorul, vizitatorul pelerin al sfințelor Mănăstiri, cetățenii acestei comuni, copiii și tineretul trecând pe aici vor adăsta o clipă din drumul lor, și gândul le va fi dus cu evla-

vie către acei care merita toată recunoștința noastră.

Vor lua pe tăcute o lecție de înalt patriotism. Invățătorul Const. Podoleanu închee rostind versurile Sublocotenentului erou Marius Dumitrescu — pline de înalt cult pentru eroi — demne de paginile lui Caryle — ca un legământ făcut de către cei de față :

Ingenunchind la crucea te
vă'nsoțește visul
 Noi vă promitem c'a vovstră superbă
dăruire
 Deapururi va luci; vă vom cinsti cu
vorba, cu fapta și cu scrisul
 Vom înalța troițe la a vieților răseruci,
 Iar când sosi-va ceasul ca să luptăm
și noi,
 Vom face-o nebunește cum ați
făcut-o voi!

Inspectorul C. C. din Județul Neamț, Mihail Avadanei, închee seria cuvântărilor — arătând pericolul bolșevismului împotriva căruia și-au dat viața fii cei mai buni ai patriei descriind emoționante episoade din această sfântă cruciadă arătând ororile făcute de către oamenii fără cruce, fără Dumnezeu. Aduce laude celor ce au muncit la această înfăptuire — dând de exemplu opera realizată de Căminul Cultural din Vânătorii Nț. Incurajează cu cuvinte alese și simțite văduvele, invalizii și orfanii, dându-le sfaturi și îmbărbătare, îndemnând întreaga populație la muncă constructivă pentru Neam, Țară, Rege și Conducător.

A urmat apoi defilarea în fața troiței a invalizilor de război, a școlarilor, premilitarilor și a plotonului de Vânători de munte

din Bat. 13 Tg. Neamț, într'o ținută demnă de faima ce o poartă.

Intr'o atmosferă de înfrățire și de înalt patriotism s'a luat parte, la școala primară de băeți la o modestă gustare, care a fost pregătită și oferită de către gospodine și gospodarii comunei, luând parte toți invitații, invalizii și văduvele de războiu și un mare număr de frunțași gospodari.

Aici ia cuvântul Mihai Avadanei închinând pentru M. S. Regele Mihai I, și pentru Conducătorul Statului Român D-l Mareșal Ion Antonescu.

Urmează depănarea amintirilor a foștilor învățători ai Școlii: d-l Gh. Popescu Tg. Neamț, Gh. Popescu Piatra Neamț și a d-lui Subinspector Școlar D-tru Frițescu, care făgăduiește că va aduce la cunoștină Onor Minist. Cult. Naț. și al Cultelor, cerând mulțumiri pentru înfăptuitorii acestei opere.

La sfârșit s'a vizitat cu admirație „Colțul Eroilor“ întocmit la școala de fete — tot de către învățătorul Const. Podoleanu. D-sa a lucrat două troițe de interior mărimea de 2 m. de o frumusețe rară — organizând aceste două „colțuri“ într'o formă estetică neîntrecută care au fost elogios apreciate de către D-l Marin Niculescu subdir. general al inv. primar, de către toate organele de control și de către mulți vizitatori și trecători care fac zilnic un adevărat pelerinaj.

M. A.

„Minuni în vremea noastră nu văd a se mai face“ — spunea Gr. Alexandrescu într'una din fabulele sale. Totuși, nu toată lumea e de acord cu această constatare, căci mai sunt oameni cari cred în minuni. Cer însă ca aceste minuni să fie săvârșite de învățători.

Astfel, s'ar putea spune că: „învățătorii așteaptă ca statul ori județul, să le repare sau să le clădească școlile“.

Să fie sigură toată lumea că, dacă le-ar sta în putință învățătorilor ca să-și repare sau să-și clădească localurile de școală, n'ar sta nici o clipă ca să aștepte ajutorul statului sau al județului. Le-ar repara ori le-ar zidi din temelie, așa cum, de multeori, le mătură și le văruiesc singuri, ori le încălzesc din punga lor săracă.

Să ni se permită însă o întrebare. De ce nu sunt muștrați și profesorii secundari că nu-și repară școlile, iar cei universitari că nu-și clădesc singuri universitățile? De ce nu li se cere și celorlalți funcționari ai statului să-și repare sau să-și clădească localurile instituțiilor în cari slujesc?

Dacă-i vorba de minuni de acestea, de ordin material, de ce să ni se ceară numai nouă!

Dar asupra acestei chestiuni vom mai reveni — de vom avea posibilitatea, — căci e prea serioasă spre a fi privită numai printr'o prismă amuzantă.

Consiliul de îndrumare și de studii al învățământului primar, normal și seminarial, înființat pe data de 10 Dec. 1941,

are „menirea de a studia problemele de învățământ și educație ce-i vor fi încredințate și de a face propuneri pentru adaptarea școlii la realitățile naționale“.

În cece privește prima parte a misiunii sale — aceea „de a studia problemele de învățământ și educație ce-i vor fi încredințate“ — consiliul va fi la înălțime căci, în cece privește învățământul primar, e compus din 7 profesori de pedagogie, 3 inspectori generali primari și 3 învățători din București.

Însă asupra celui de al doilea punct — acela „de a face propuneri pentru adoptarea școlii la realitățile naționale“ — am unele îndoieli. Aceasta pentru simplul motiv că, pentru a putea adapta școala la realitățile naționale, trebuie să cunoști mai întâi acele realități.

Când se vorbește de adoptarea școlii primare la realități trebuie să se înțeleagă, în primul rând, realitățile satului ori, aceste realități nu pot fi cunoscute de colegii din București, ori din alte orașe, chiar dacă la începutul carierii lor au făcut un stagiu de 3-4 ani la sate.

Sunt însă învățători aleși, chiar licențiați, cari continuă să trăiască la sate, desfășurând zi cu zi și ceas cu ceas, cu modestie, munca lor umilă. Acestia da, cunosc realitățile satului!

Va trebui să se introducă neaparat în consiliu și câțiva învățători de aceștia. Numai așa își va putea îndeplini misiunea pentru care a fost înființat. Altfel ne vom pomeni iarăși cu legi care nu respectă realitatea.

M. D.

CARȚI, REVISTE, PUBLICAȚII...

Prof. Gh. Macovei: O VIAȚĂ DE MUNCĂ (*Prof. Ion Simionescu*), 1941, Cartea Românească, 96 pag. în 8.

O viață de muncă este titlul unei cărți omagiale, închinată profesorului universitar *Ion Simionescu* — una din energiile cele mai reprezentative ale culturii românești de azi.

Cartea, mică, numai de o sută de pagini, alcătuită de profesorul universitar Gh. Macovei, este mare prin cuprinsul ei neașteptat: după o introducere succintă de prezentare a personalității etice și spirituale a omului de știință și a neobositului cercetător și creator al școlii de geologie românească, binecunoscut și prin uriașa operă de popularizare și propagandă culturală, pe care o desfășoară de peste jumătate de veac, urmează o prezentare bibliografică a tuturor scrierilor profesorului I. Simionescu, dintre anii 1889-1941.

Sunt aproape 1700 titluri de lucrări — scrieri masive, cercetări, articole, conferințe, grupate pe discipline: geologie, paleontologie, zoologie, botanică, geografie, turism, pitoresc, biografii, cărți didactice, pedagogie, etnografie, școala, biserica, și altele, în afară de alte vreo 400 notițe și dări de seamă publicate în revistele noastre de specialitate.

Profesorul Ion Simionescu este un cunoscător adânc al pământului, al faunei și florei și al poporului nostru, căruia i-a închinat nenumărate volume de studii și observații — unde omul

de știință se întâlnește cu poetul ce descrie cu farmec și talent artistic minunatele frumuseți depe întinsul țării noastre românești.

E de observat că înainte de a ajunge la studii de sinteză, profesorul I. Simionescu a făcut numeroase lucrări de migăloasă cercetare regională. Și, din acest punct de vedere, cred că nu e județ din țară care să nu-l scoată pe profesorul Simionescu cetățean de onoare a ținutului respectiv.

Pentru exemplificare, vom arăta numai câteva din scrierile mai de seamă despre județ drag profesorului, unde a venit adesea și pentru importante conferințe. Iată-le în cele ce urmează:

Câteva date din geologia județului Neamț, *Thynnus Albui* — un nou pește fosil cligocen din muntele Cozla, *Asupra unor fosile oligocene dela Piatra-N.*, *Despre anuarele liceului „Petru Rareș”, Parcul Cozla, Tabăra din Piatra-Neamț*, *O excursie în nordul Moldovei, Dela Borca la Broșteni, Muntele Ceahlăul, Pe Bistrița cu pluta, In Cheile Bicazului, Muzeul liceului din Piatra, Orașul Piatra-Neamț, M. Stamatini fost director și naturalist etc...*

Const. Turcu

„Din problemele de erii și de azi ale pedagogiei românești”. de Prof. Stanciu Sloian.

Știut este că terenul muncii de educator prezintă foarte multe asperități, a căror îndepărtare,

pe lângă răbdare, cere agerimea ochiului, ascuțirea minții și îndulcirea inimii.

O pildă de asemenea virtuți ne oferă cartea d-lui prof. Stanciu Stoian, sus menționată, opera unui gânditor pedagog. Obișnuit, când era vorba de pedagogie și mai ales de istoria pedagogiei, trebuia să se admită a fi studiați numai pedagogii străini.

Deși titlul n'o arată, această carte nu se deosebește cu mult de o istorie a pedagogiei românești, dela începuturile neamului nostru și până în prezent.

În volumul d-lui profesor Stanciu Stoian, vedem și lucruri cu totul noi.

Personalități, pe care, obișnuit, le cunoaștem din opere diferite de cele pedagogice, sunt înșiruite în rândul adevăraților pedagogi, citându-li-se concepțiile asupra educației în general și a pedagogiei în special. (Ex. I. H. Rădulescu, M. Eminescu, I. Ghica, I. Creangă, V. Conta, S. Bănușiu).

Dar ceea ce face interesantă această carte, sunt opiniile autorului, prin care dă pedagogiei o interpretare sociologică, pe lângă cea psihologică, pe care le găsim chiar la începutul lucrării. Urmează apoi expunerea influențelor străine asupra pedagogiei românești și a reprezentanților acestor influențe.

Este menționată deasemenea influența curenților de ordin intern: spiritul junimist, semănătorist, poporanist și sociologic.

În capitolul ce vorbește despre

„tendențele actuale ale gândirii pedagogice românești“ d-l prof. Stanciu Stoian, prezintă sub o formă nouă, care de altfel domină aproape întreaga lucrare, întreaga mișcare pedagogică până în prezent, când este vorba de idealurile școlii.

„Chestiunea trebuie pusă și așa cum se pune pentru noi: ce idealuri sau scopuri și-a propus școala și activitatea educativă în țara noastră, potrivit idealurilor sau scopurilor ce și le-a propus societatea noastră? Din expunerea noastră de până acum credem că s'a desprins cu claritate un lucru: ideile noastre despre școală și educație au început a se manifesta mai întâi sub influențe străine (franceze și germane cu deosebire, pentru a căuta forme mai originale sub influența unor curente culturale mai autohtone (juninismul și derivatele lui, precum și poporanismul și cercetările sociologice)“ pag. 138.

Sunt comentați în acest capitol domnii: I. C. Petrescu, C. Narly, I. Gabrea, Vl. Ghidionescu, Izab. Sadoveanu, D. Teodosiu, R. Petre, Gh. Comicescu, Ilie Popescu-Teiușani, Șt. Bărsănescu, Ap. D. Culea etc..., iar dintre cei dispăruți: Gh. Bogdan-Dulcă și Gr. Tabacaru.

Pentru cei dornici de o documentare asupra istoricului școlii și înțelegerea actualelor legături școlare, capitolul „Evoluția școlii românești“ este de un real folos.

Aici găsim istoricul școlii normale dela început și până în prezent. Ne oferă și cea mai

bună caracterizare a profilului învățătorului haretist și a muncii lui, pentru care deseori vorbește plin de elogii. La fel indică în linii generale cum ar trebui să fie învățătorul de astăzi.

În partea II-a cărții sunt tratate problemele de actualitate, în cap. „Tradiție și prejudecată în școală“.

Dacă partea I-a o putem socoti de mare folos pentru instruirea și documentarea teoretică a oricărui educator, partea II-a, pentru învățător, în special, este de cel mai mare ajutor în edificarea completă asupra anumitor probleme, ce implicit le ridică exercitarea profesiei și pe care autorul le-a trăit practic, expunându-le ca atare.

Numărul acestor probleme fiind mare, trecem în revistă numai câteva din ele: 1) „Rolul sociologiei în formarea învățătorului“. Sociologia fiind de dată recentă, a pătruns nu demult în programa școlilor secundare. Despre calitatea sociologiei ca știință, d-l prof. St. Stoian este perfect convins, susținând aceasta cu argumente temeinice, deoarece sociologia, ca și celelalte științe se bucură de un obiect propriu; obiectul sociologiei este societatea.

În școala normală, ea a pătruns mai înainte ca în celelalte școli secundare, însă sub denumirea de „datoriile învățătorului“, rezervându-se câteva ore, în care se discutau chestiuni de ordin teoretic.

„Orele acestea au fost astfel prilej, pentru normaliști, de a-și forma un fel de a judeca mai

sociologic, înainte ca lucrul acesta să fi pătruns în școlile secundare teoretice“ pag. 193.

Astăzi învățătorul se bucură de o atentă pregătire sociologică, în scopul de a putea cunoaște mediul social și manifestările lui și activa pe drumul care să fie încununat de succes în opera de ridicarea acestui mediu.

Metoda monografică, cercurile culturale, căminul cultural, școalele superioare țărănești etc., de care învățătorul nu poate și nu trebuie să rămână străin „formează obiectul capitolului „Ridicarea culturală a statului“.

Tot în acest capitol, cititorul găsește învățămintele din trecut cu ocazia tuturor acțiunilor de ridicarea culturală a marelui masă populare.

Că pregătirea sociologică și puțința de a judeca în consecință satul sub toate aspectele lui, nu poate să lipsească învățătorului, autorul spune: „La cotitura de azi a istoriei nu trebuie să uităm acest lucru. Masele populare, mai ales, nu trebuie lăsate pradă instinctelor, ci trebuie să li se dea posibilitatea de a se lămuri asupra nevoilor lor de viață colectivă, de a-și făuri din aspirații credințe și de a ști să aleagă cu grije credințele de prejudecăți sau poate chiar superstiții. O astfel de poziție spirituală nu numai că este compatibilă cu spiritul sociologic, dar este chiar închisă în el. El este cel puțin procurorul unui nou umanism, dacă nu chiar acest nou umanism. El se impune deopotrivă pentru elita

conducătoare, ca și pentru mase, pentru că schimbările de structură se fac total, nu pe anumite laturi. Iar în această schimbare funcțiunea educativă — școala și slujitorul ei învățătorul — vor avea să fie, mai mult decât oricând, la locul cel mai de seamă". pag. 203—204.

Nu putem încheia fără a ne opri atenția și asupra cap.:

„Educația cooperatistă”, care, odată citită, este cel mai bun stimul de a proceda la aplicarea celor cuprinse acolo, fiindcă tot ce s'a scris în el este fructul unei experiențe judicioasă. Pentru lămurirea raportului între educație și cooperatie cităm câteva rânduri: „Cum putem forma cooperatori?”

„Aceasta ne-am străduit să arătăm în cele ce au precedat.

Și concluziile la care ajungem par a putea fi rezumate la două: o problemă de organizare și una de metoda de lucru. Educația cooperatistă nu trebuie să ignoreze pe niciuna”. pag. 268.

N'au fost uitate nici educația fizică, predarea caligrafiei și promovarea elevilor în școala primară.

Dela început și până la sfârșit, cartea d-lui prof. Stanciu Stoian nu poate fi citită decât în etape, dacă se poate întrebuința acest termen.

Fiecare capitol trezește în mintea cititorului, odată cu fiecare chestiune pusă, dorința de a frământa și a o reține cât mai mult în cercul luminos al minții.

Odată cartea terminată, sufle-

tește rămâi satisfăcut, fiind pătruns de claritatea și justețea cu care sunt expuse ideile și înfăptuirile celor dornici de ridicarea neamului nostru, fie prin școală, cămin cultural, cooperative, școli superioare țărănești, sau orice alt mijloc cu atât mai mult acum când slujitorii școlii pot cunoaște aversiunile și desconsiderarea multor neînțelegeri ai însemnătății muncii dascălimii școlii primare.

Intreaga ființă îți rămâne cuprinsă de puternicele dorinți: a) una de a rămânea atașat de cuprins prin reflecție și a-l adânci prin completarea cunoștințelor prin căutare de noi izvoare și b) alta de a pune personal în practică ceea ce este în legătură cu ridicarea satului, plin de încredere spre obținerea rezultatelor, înzestrat fiind acum cu învățăminte noi, pe care autorul le-a tras din experiență și observație proprie.

C. Tudose

Impresii din Piatra-Neamț într'o carte franceză mai veche¹⁾ despre România.

Sunt mulți străini care, trecând pela noi, și-au notat impresiile despre țara și poporul românesc. Printre aceștia este și căpitanul *Paul Bléry*, care, venind aici cu misiunea franceză în timpul războiului trecut, ne-a cunoscut și a scris despre noi cartea intitulată „*En Mission en Roumanie*”.

În drum prin Rusia, autorul, deși simplu soldat, prinde cu o

1) Paul Bléry : *En Mission en Roumanie*. Paris 1918, éd. Figuière, 214 pag. în 32° (Biblioteca d-lui G. T. Kirileanu.

nemaipomenită exactitate și plasticitate tot ce este original în acest neam incoherent. Trebuie să ținem socoteală că-i francez — catolic și republican pentru a ne explica și mai bine diagnosticul grav pe care-l pune Rușilor. Așa se înțelege imediat, că spune lucrurile pe față și nu înconjoară de loc. Pentru el, țarul este un imbecil și un caraghios, ce mână inconștient Rusia spre destinul său tragic. Totul se mișcă cu încetineală și indolență, căci chiar dictonul rusesc spune că: „Timpul nu-i nimic iar Rusia este mare“. De aceea și Rusul gândește și se mișcă încet, dacă bine înțeles nu se lasă păgubaș de a mai gândi. Ajuns la Moscova, vizitează Kremlinul. Îl impresionează mai cu seamă arhitectura și podobeale exterioare și interioare ale bisericilor, care, după părerea lui de catolic, exprimă nu căldura sentimentului de credință, ci din contra ipocrizie. Ziceți că nu e adevărat! Ce a făcut revoluția roșie, chiar din primile zile? A mai rămas vreun pic de suflet creștin în fostul pravoslavnic devenit peste noapte bestie revoluționară, ce a dat foc și ucis pe aproapele său? Nu cumva credința sa a fost ca și spoiala de aur depe tîncheaua acoperișurilor?

Mizeria profundă a populației din Rusia și imbecilitatea autorității în stat îl revoltă, încât în clipa ajungerii la Ungheni i se pare c'a ajuns în oaza fericii, în pământul făgăduinții.

Unghenii! O altă lume! lumea sa din Franța, totul îi surâde, totul îi este prieten.

Îl surprinde amestecul profund de orientalism și occidentalism, din toate manifestările noastre. Extraordinara politeță și amabilitate a ofițerului român și în general a Românilor, nu că-l surprinde, dar îl depășește și-l emoționează: Ce ușor se pot câștiga prieteni prin mijloace necostisitoare! Lucrează cu elanul și generozitatea soldatului de rasă, care știe să moară dar și să trăiască. Nu vorbește de rău pe dușmanul pe care-l înfruntă, nu-l subestimează, ci îl judecă la propria-i valoare.

Iar pe Români în mijlocul cărora trăiește, nu-i cruță. Și veți vedea aceasta în pasagiul ce urmează!

Sunt niște adevărate „Lettres Persanes“ ale secolului XX, scrise de un soldat, nu de un filosof.

Dacă omul de litere din el a greșit, soldatul desigur a avut dreptate întotdeauna.

Din România, autorul notează impresii depe unde locuște: Iași, Bârlad, Brăila, Galați, Botoșani, Piatra.

Dăm în traducere textul priutor la orașul Piatra.

* * *

Piatra-Neamț, 30 Iulie 1917.*

Amintiri din Piatra. Am cerut să merg să mă odihnesc câteva zile la Piatra-Neamț, la poalele Carpaților, unde se află o casă de *) convalescență pentru ofițerii francezi.

*) Nota trad.: Vila. Gh. Lalu.

Cu alți câțiva camarazi, am făcut drumul în automobil dela Iași la Piatra, printr'un peisagiu nou pentru mine, acoperit de coline, înverzite, presărat cu stejari mari pe care nu-i mai întâlnisem în România, spre deosebire de malurile sterpe și uscate ale Dunării. Piatra e un orașel vesel. Ea ne apare deodată, la o cotitură a drumului, pitită în fundul unei văi închisă și împădurită. Un râu năvalnic, Bistrița, curge în fundul văii, limpede și spumos. În depărtare, decoul impunător al Carpaților, cu piscurile înalte sau abrupte, mărginește orizontul ca un mare zid întunecat.

Cerul e luminos, iar noi rătăcim câteva clipe în Piatra, pentru a o cunoaște, înainte să ajungem la Casa de Convalescență „Regina Maria“, căsuță de cărămidă roșie, pe o coastă la marginea orașului.

Imprejurimile Pietrel ar mișca și pe cel mai nesimțitor, așa sunt de frumoase.

În Piatra chiar, un mare parc aranjat pe coasta unei coline împădurită cu brazi, domină cu cele trei terase suprapuse firul argintiu și mlădios al Bistriței.

Seara, muzica rusească dă concerte în parcul care este luminat discret; temperatura este nespuse de răcoroasă și arborii sunt minunați de tufosi.

* * *

Cel mai bun prieten al meu este Mazand, căpitan de infanterie. Se mai află, la Casa de Convalescență, o mică infirmieră

franceză, foarte tânără și foarte drăguță, Alberte, care a venit ca și noi să se odihnească la Piatra, câteva zile. Ea este distracția noastră obișnuită, și ne plimbăm toți trei, ca niște copii nevinovați.

Am vizitat o mănăstire, la câțiva kilometri de casa noastră. Călugării din România au bun gust în alegerea locurilor căci și-au instalat locașul într'o poziție pitorească, unde chiar și mie mi-ar fi plăcut să trăiesc.

E tocmai ora rugăciunii de după masă. Un paracliser în clopotniță îngână cu două ciocănașe o muzică ritmică și curioasă pe o scândură mare de fag.

Apoi clopotele sună și călugării, de două ori poftiți să se ducă în locașul sfânt, trec în șir câte unul prin curte și pătrund în tinda bisericii. Ei is bărboși, murdari, slinoși. Ce stranie deosebire de călugării trapiști dela frontiera belgiană, pe care i-am vizitat altă dată.

În biserică, sub lespezi, sunt îngropate personagiile însemnate ale mănăstirii, care e foarte veche. Steme neclare, inscripții moldovenești și slave, sunt săpate pe lespezi și acum aproape șterse de urmele pașilor. Biserica e plină de acestea: pășim peste morți ca în Labirint. Imi salt puțin genunchii instinctiv, pentru a-mi măsura greutatea proprie pe corpul bănuț sub lespezi, dar nu găsesc aici elasticitatea mormintelor din tranșeele ofensivei dela Arras.

Infățișarea severă a locului nu ne convine. Mazand și cu mine conducem „logodnica“ noastră

a amândorura, la preotul mănăstirii.

Suntem primiți de el, de soția și de fiica sa. Ii întrebăm de au „vinaț“. Nu înțeleg și trebuie să le traducem. Ni se aduc câteva sticle de vin vechi alb, acrișor însă. Bem, ciocnim cu popa și familia sa în sănătatea Franței și a României. După ce am băut bine, facem o colectă în chipiul lui Mazand și dăm suma preotului, pentru săraci — desigur va păstra-o pentru el, nici nu ne mai îndoim.

Piatra, 6 August 1917

Ofensiva. Am aflat de câteva zile că ofensiva româno-rusă, această ofensivă pe care noi am pregătit-o de mai multe luni, s'a produs la Nord, către Onești. Rezultatele între c speranțele, totuși aici nu-i decât o diversiune: Marșea ofensivă trebuie să se desfășoare de-a-lungul Siretului și la confluența râului Buzeu cu acest fluviu (!). Electrizat de bunele vești, mă pregătesc să părăsesc Piatra și să-mi reiau locul la Galați, când ofensiva română, grav compromisă de o defecțiune rusă neprevăzută, în Bucovina și în Galiția, este oprită hotărît în avântul său, din ordinul Regelui.

Cernăuțul e reocupat de Germani. E o clipă de încremenire printre noi. Mai târziu vom înțelege că prăbușirea frontului oriental vine din această zi nenorocită. Dușmanul înaintază foarte repede și mă grăbește să părăsesc Piatra și să-mi ajung escadrila. Plec cu automobilul noaptea și duc, cu alți camarazi,

pe tânăra Alberte, înfășurată într'o pătură, care doarme rezemată de umărul meu, toată noaptea ca un copil.

D. Ciornei

G. Bezviconi: COSTACHE STAMATE — familia și contemporanii săi (cu o prefață de Artur Gorovei) 1942, Iași, 100 pagini în 8.

Tânărul cercetător G. Bezviconi, stabilit de foarte curând la Iași — și nu știm bine pe cine trebuie să felicităm mai întâiu pentru această alegere de domiciliu: publicistica ieșană, în care d. Bezviconi se dovedește a fi foarte activ, ori radio Moldova unde îi ascultăm interesele sale comunicări cultural-regionale — a tipărit de curând o nouă lucrare asupra cărturarilor basarabeni din prima jumătate a secolului trecut, în frunte cu Costache Stamate.

Cartea aeeasta întregește mult, din punct de vedere pur cultural, unele studii mai vechi și mai ales lucrarea mai întinsă, de istorie și genealogie, a d-lui Bezviconi, intitulată BOIERIMEA MOLDOVEI DINTRE PRUT ȘI NISTRU, apărută în editura Fundația Carol I, în anul 1940, tocmai în vremea tragediei dela răsărit.

Cu meticulozitatea-i cunoscută, sprijinită la fiecare pas pe documente inedite, scotocite din arhivele publice și mai ales din cele particulare, cu o bogată informație biobibliografică, d. Bezviconi ne desfășoară ca într'un film pulsând de viață și lumină, o numeroasă galerie

de scriitori basarabeni, unii mai însemnați decât alții.

Alături de criticul și biobibliograful emerit, d. Bezviconi e dublat de genealogistul de rasă. Căci atâtea filiații neștiute, atâtea legături de rudenie, ne deslușesc legăturile spirituale și ne lămuresc firul tradiției cărțurării moldovene.

Astfel, în afară de numeroasa familie Stamate, e deajuns să pomeaim, pentru ilustrarea celor de mai sus, pe mitropolitul Iacov, pe Daniil Philippide, pe Costache Tufescu, Al. Donici, Neamul Hașdeu, Iancu Russu, T. Vârnăv, Ciurea și alții.

Regretăm că lucrarea d-lui Bezviconi nu se poate rezuma, nici povesti pe scurt; ea trebuie citită în întregime, căci la fiecare pagină pulsează amănuntul sufletesc, cultural, științific, inedit sau necunoscut.

C. Turcu

„Am luptat în Crimeia“ (Editura Gh. Mecu) de Const. Virgil Gheorghiu, — D-l Const. Virgil Gheorghiu, deși încă foarte tânăr, a isbutit totuși, să-și cucerească un loc de frunte între ostașii literaturii, ceiace pe noi nemțenii ne bucură în mod deosebit, căci, d-sa a văzut lumina zilei pe plaiurile noastre. E născut la Petricani, în apropiere de Humuleștii lui Creangă și Ghindăoanii lui Conta. Sunt vecinătăți cari obligă; dar suntem siguri că D-l Const Virgil Gheorghiu, va fi la înălțimea acestor obligații.

Carierea literară a d-lui Gheorghiu începe de mult, de când era încă elev pe băncile liceului mili-

tar, și s'a manifestat pe la diferite reviste, al căror răboj nu-l cunoaștem complect. Ceeace am putut prinde ici-colo, ne-a înfățișat pe d-l Gheorghiu ca pe un poet fin, de a deosebită senzibilitate. Senzibilitatea aceasta nu se putea să nu fie în mod deosebit impresionată de un fenomen atât de sguduitor ca războiul. Din ciocnirea acestor două date — războiul și senzibilitatea poetului — s'au născut notele de războiu ale d-lui Const. Virgil Gheorghiu: „Ard malurile Nistrului“ — pe care n'am avut încă prilejul să o citesc și „Am luptat în Crimeia“.

În volumul „Am luptat în Crimeia“ senzibilitatea artistică e prezentă pretutindeni, dela titlurile capitolelor, până la ultimul rând, aruncând peste ororile războiului un fel de voal diafan ce estompează duritățile, notele stridente. Dar e greu a reda în câteva linii fugare farmecul și frumusețea ce se degajă din cartea d-lui Gheorghiu. Deaceea recomandăm cititorilor noștri să o citească ei înșiși. Suntem siguri că nu vor avea motive să ne mustre, pentru recomandarea ce le-o facem.

„Geo-politica și geo-istoria“ este numele unei recente, dar serioase reviste românești, ce apare sub conducerea unui oomitet format din D-nii: prof. Gh. Brătianu, Sabin Manuilă, Mircea Vulcănescu, Ion Conea și Anton Golopenția.

Revista își propune ca, în lumina acestei științe nouă care este geo-politica, să demonstreze trăinicia drepturilor noastre asupra pământului cuprins între Tisa și Bug. Desigur că în aceste timpuri când pe câmpurile de bătălie se

pun bazele unei noi așezări politice a Europei, scopul pe care și l-o propus revista, este de o stringentă actualitate.

Din sumarul bogat și variat desprindem: „Geo-politica” factor educativ și național”, de Gh. I. Brăteanu; „Transilvania inimă a pământului și statului românesc” de Ion Conea. „Populația teritoriilor românești desprinse în 1940” de Anton Golopenția; „Cedările noastre teritoriale” de M. Popa-Vereș; „România în marginea continentului” un admirabil articol al D-lui prof. Simion Mehedinti, care, deși scris în 1914, este de o perfectă actualitate; „Hotarele răsăritene” de C. Brătescu; „Frontul carpatic apusean” de V. Mihăilescu; „Bazinul de jos al Dunării” de Sabin Manuilă; „Populația țării la 6 Aprilie 1941” de Dr. C. Georgescu; „A fost Transilvania în veacul al XVIII-lea țintă sau punct de plecare de migrațiuni românești?” de Anton Golopenția; „Transilvania împărțită” un admirabil și documentat articol scris de profesorul american Philip E. Mosely, în care demonstrează în mod magistral, dreptatea cauzei noastre. „O însemnare germană despre răzeșii basarabeni” de C. Daicoviciu; „Geo-politica și războiul” de Maior Mircea Tomescu. Acest bogat sumar e complectat de un șir, tot așa de bogat, de „Documente, note, însemnări”, așa că revista se prezintă ca un adevărat corp de oaste ofensiv și bine echipat, pornit la lupta pentru drepturile noastre sfinte și imprescriptibile. Vom zăbovi acum, câteva clipe, asupra următorului pasaj din articolul D-lui prof. Gh. Brătianu:

„Cu deosebire tineretului să i se înfățișeze mereu această icoană a dreptăților și suferințelor, a înfrângerilor și a nădejdlor acestui neam. Poate atunci va învăța să-și înalte fruntea mai presus de marginile strâmte în care suntem osândiți a trăi și va ști să întrevadă, dincolo de frământările și tulburările fără lege și fără rost, linia mare și dreaptă a destinelor națiunii”. Tineretul Român cinstit a fost totdeauna pe linia mare a națiunii și muncește pentru ca țara noastră să fie păstrată întreagă așa cum cere dreptatea istoriei. Pe front și în laboratorii, tineretul trebuie să aibă în față icoana neamului pentru care trăiește și pentru care adesea se jertfește.

Tribuna Tineretului, anul VI, Nr. 138-139, este închinat Spaniei. Colaborează un mănunchiu ales de condeie tinere — astfel că numărul de față isbutește să fie și o oglindă fidelă a Spaniei dealungul istoriei, precum și expresia sentimentelor de dragoste și admirație pe cari neamul românesc le are față de Spania soră, reînviată ca prin minuni în urma sângerosului războiu civil din 1936-1939, care a fost un fel de prefață a războiului actual. Acolo, pe pământul arid al Spaniei, s'au ciocnit pentru prima dată în mod sângeros, cele două concepții în luptă astăzi: materialismul istoric grefat pe francmasonerie și iudaism de o parte și naționalismul tatolitar și creștin de partea cealaltă. Astfel se explică de ce în acel războiu s'au amestecat aproape toți partenerii încheștați în războiul crâncen de azi — și tot astfel se explica și gestul „Tribunii Tinere-

lului", de a închina Spaniei acest frumos sumar.

Cuprinsul bogat și variat e semnat de D-nii: Const. Noica; Dilema lui Eugeniu D'Ors; Dan Botta: „Pentru Spania”, Mircea Eliade: „Spania lui Unamuno”; D. Ciurezu; „Spania a decis noua istorie a Europei”; Eugen Victor Popa: „Imperialismul colonial spaniol”; General Virgil Economu: „Generalul Franco”; Dr. C. Amărăzeanu: „Ferdinand de Aragon, un precursor al vremurilor de azi”; Mihai Popescu: „Stilul arab în arhitectura spaniolă”. etc.

Din partea Spaniei semnează: contele Jose Rojas Y Moreno, ministrul Spaniei la București: „Independența”; Anton Vladimir Frollo: „Sf. Ignațiu de Loyola”; Alvarez Sole: „Spania misionară”; Gonzales Ruiz: „Literatura Spaniolă de azi” și Pedro Vicente care semnează un mișcător articol despre Antonio Primo de Rivera, șeful „Falangei”, împușcat de comuniști. Ochiul își are și el partea lui de încântare, căci revista cuprinde un număr de admirabile fotografii după tablouri celebre, ori grandioase opere de arhitectură: „Iisus” după un tablou al celebrului pictor Spaniol, El Greco, — Moscheia din Cordoba; Alhambra din Grenada și minunatul turn Giralda din Sevilla.

La această desfătare a ochiului românii sunt prezenți cu o admirabilă sculptură a D-lui Horia Igiroșianu: „Falangistul”. Dalta d-lui Horia Igiroșianu a fost mai mult decât inspirată, căci a isbit să redea admirabil caracterul falangistului; detașare de cele pământești, curăție, avânt, sfințenie...

Astfel, numai astfel, trebuie să fi fost acele legiuni de tineri înflăcărați, cari au căzut cu miile, în ruinile Alcazarului, la Ovieda, la San Sebastian, în tranșeele de de peste tot cuprinsul Spaniei. Pe drumul lor merg astăzi milioane de tineri, având în față acelaș dușman: comunismul și iudaismul fără Patrie și fără Dumnezeu. Și-l vor înfrânge și ei încurând, așa cum l-au înfrânt și camarazii lor cari au luptat în Spania, între 1936-39.

„**Frământări Didactice**” se numește revista învățătorilor din jud. Putna, care număra 19 ani dela apariție. Numărul de pe Ianuarie-Februarie 1942 e închinat învățătorului și scriitorului Ion Ciocârlan.

D-nii: Ion Mihalache, D. V. Ţoni, I. Gh. Dumitrescu, Petre Mironescu-Mera, Feodor Corneliu, Pavel Mircea Albu, Const. Ursache și N. Hagiu, din partea învățătorilor și I. A. Basarabescu și Leca Moraru, din partea scriitorilor, ne înfățișează diferite aspecte ale personalității lui I. Ciocârlan.

Ion Ciocârlan a fost un învățător de elită care și-a înțeles și și-a iubit cu toată sufletul misiunea. A luptat din toată puterea pentru înmănușarea învățătorilor într-o asociație puternică și unitară. Împreună cu Ionescu Lungu și I. Gh. Dumitrașcu a pus în 1898, bazele celei de a doua „Societăți a învățătorilor” — prima fiind întemeiată la 1890 de Vasile Iftimescu. Din 1902 — data constituirii „Asociației Învățătorilor” și până în 1905, a făcut parte din comitetul de conducere, refuzând însă președinția. În jurul anului 1910, producându-

se o ruptură între bătrâni și tineri, Ion Ciocârlan susține pe tineri în frunte cu D. V. Țoni, Atanasie Necula, Ion Mihalache etc., cari pun bazele revistei „Vremea Nouă”, al cărei cuvânt înainte e scris de Ciocârlan. Tot timpul a jucat rolul de arbitru împăciuitoare între cei dela „Vremea Nouă” (tinerii) și cei dela „Tribuna” (bătrânii). Oficial n'a mai făcut parte din comitetul de conducere, însă, cu puternica sa personalitate, care impunea tuturor, a servit tot timpul cauza unirii tuturor învățătorilor într'o asociație puternică și curată. Ion Ciocârlan a fost însă și un scriitor de valoare. Și tocmai datorită renumelui său de scriitor era atât de iubit și de respectat de colegii săi. A debutat la „Semănătorul”, fiind unul din scriitorii de frunte ai curentului semănătorist. A scris: „Pe plaiu” „Inimă de mamă” — premiat de Academia Română — și romanele „Du-te dor” și „Tainele Munților”.

Noi, cei dela această revistă, în numele învățătorilor de pe plaiurile acestea, plecăm cu pietate genușii pe marginea mormântului proaspăt al lui I. Ciocârlan și ne rugăm: „Așează-i Doamne sufletul lui mare și nobil în ceata dreptilor și dă neamului nostru cât mai mulți învățători de talia lui”.

Și mai facem o rugămintă Asociației Generale: să reediteze operele lui I. Ciocârlan. E cel mai frumos omagiu ce s'ar putea aduce acestui mare ctitor al ei.

M. David-Ghindăoani

Preocupări Literare, An. VII Nr. 6-7 (Iunie-Iulie 1942). Număr închinat domnului profesor Ioan Petrovici, care a împlinit 60 de

ani de viață. Într'un caiet masiv de 144 pagini, reprezentanții literaturii, artelor, științei, școlii și publicului aduc omagiile binemeritate ilustrului profesor de filosofie, I. Petrovici, care conduce astăzi școala românească, în calitate de Ministru al Culturii Naționale și Cultelor.

Domnia sa este, în cultura românească, cel mai reprezentativ continuator al tradiției Maiorescu.

Pornind dela această majestoasă ținută de gânditor și profesor, domnul I. Petrovici a lărgit și adâncit sferile cugetării românești, situându-se între cei mai mari filosofi ai zilelor noastre, cari au promovat cultura națională în prima jumătate a sec. XX.

Ca profesor și Ministru al Culturii Naționale — loc ocupat acum pentru a doua oară, prima dată fiind Ministru în 1926 — a dovedit o clară concepție asupra organizării școlilor.

Pentru creierea unei spiritualități naționale sănătoase și deci pentru pregătirea tineretului în acest scop, domnia sa a susținut totdeauna organizarea școlii secundare având ca axă filosofia, în care vede coordonarea tuturor celorlalte discipline și prin care tânărul se spiritualizează urcând „în regiunile eterne, de unde va disprețui și mai tare toate frământările egoiste”.

(C. Narly: Misiunea omului în gândirea Prof. I. Petrovici).

Acest caracter al școlii, urmând, de sigur, să fie păstrat și în învățământul superior, pentru a se înprima ca o atitudine

a vieții noastre, căci: „toate funcțiunile noastre psihice, și cele mai intime și cele mai suprapuse, toate converg spre filosofie“. „Când ziceți filosofie, înțelegeți prin aceasta o concepție bine întemeiată asupra întregului univers“ (I. Petrovici).

Această afirmație este ilustrată de complexa personalitate a filosofului I. Petrovici, prezent și activ în toate domeniile activităților spirituale ale neamului (știință, literatură, artă etc).

Prin întemeierea facultății de teologie din Chișinău — în Sept. 1926 (V. V. Haneș: Ion Petrovici Ministrul școalelor) — cu un cadru de preocupări mult mai larg decât al unei simple facultăți, domnul Petrovici a creiat în Basarabia un centru de spiritualizare, care a avut un rol foarte important pentru încadrarea ei în marea comuniune spirituală a Neamului nostru.

Filosof, profesor, orator, ministru, sufletul domnului Petrovici a vibrat întotdeauna ca al unui reprezentant de elită, a neamului, căruia a ținut să i se respecte în totul tradițiile de credință și aspirații.

Ceeace facem aici este o modestă introducere la îndemnul de a se ceti în original revista închinată domnului profesor I. Petrovici, din care enumerăm articolele: E. Lovinescu: Discurs neacademic de recepție; C. Rădulescu-Motru: I. Petrovici și tradiția Maiorescu; I. Petrovici: După luptă, Munților (versuri); Tudor Vianu: I. Petrovici și spiritul filosofic al „Junimii“; Vladimir Streinu: I. Petrovici,

scriitor; I. Petrovici: Puterile muziciei; I. M. Sadoveanu: I. Petrovici, omul de teatru; Virgil Bogdan: Filosofia logică a d-lui Petrovici; I. Șiadbei: Problemele logicei și limbajul; Pomp. Constantinescu; Ion Petrovici-Maiorescianul; I. Petrovici: Introducere în Metafizică; Șerban Cioculescu: Oratorul; C. Narly: Misiunea omului în gândirea Prof. Ion Petrovici; N. Bagdasar: Ion Petrovici, metafizicianul; I. Zamfirescu: Ion Petrovici, eseist; V. V. Haneș: Ion Petrovici, Ministrul Școalelor; Gh. Bumbesti: Ed. Goblat și I. Petrovici cu privire la teoria noțiunilor; Al. Iordan: Bibliografia profesorului Ion Petrovici și diferite fapte și comentarii.

Gândirea. An. XXI Nr. 6 Iunie-Iulie 1942. Revistă dominată de curentul tradiționalist, ca o continuare a „Semănătorismului“ peste care a întins cerul ortodoxiei, cum spunea cândva domnul Nichifor Crainic, directorul Gândirii, închină numărul de pe Iunie-Iulie 1942, literaturii și artei vecinilor noștri dela Sud, Bulgarii. Revista a apărut cu sprijinul domnului prof. Mihai Antonescu, Vicepreședintele Consiliului de Miniștri Român și colaborarea atașatilor de presă: N. Crevedia, atașatul nostru de presă la Sofia și V. Pratici atașat de presă la Legația bulgară din București. Strângerea — mai bine zis reluarea — raporturilor culturale dintre noi și bulgarii preocupă, după cum se vede, nu numai cercurile literare, ci și pe cele oficiale ale guvernelor respective.

Vecini de peste un mileniu, adesea ori, românii și bulgarii au fost alături în multe momente istorice. În special bulgarii au avut în noi, frați de credință nu și de sânge, loc de refugiu și sprijin efectiv în luptele ce a trebuit să ducă până la eliberarea completă de azi.

În articolul intitulat: „Glasuri din Balcani“, domnul Nichifor Crainic analizează raporturile dintre noi și bulgari, care au fost înăsprite în ultimele decenii, de interese imperialiste streine și de noi și de bulgari. Sub masca falsă a unei frății de sânge, bulgarii au fost momiți să nădăjduiască în ocrotirea Rusiei, slave care — fie țaristă fie comunistă — urmărește acelaș scop: cotropirea Constantinopolului, care condiționează desființarea Statului bulgar ca și a Statului nostru. Astăzi lucrurile s'au clarificat și bulgarii se găsesc alături de noi în aceeaș legitimă apărare.

Acum nu mai este nici un motiv de învrăjbire. Ba, dimpotrivă, raporturile dintre noi trebuie să fie cât mai strânse, pentru păstrarea națiunilor vi-guroase în fața intereselor streine ce ar mai fi voind să se servească de noi în urmărirea scopurilor lor.

Inchinarea acestui număr al revistei „Gândirea“ literelor și artelor bulgare, antologia liricei bulgare, anunțată de D-l N. Crevedia că va apare în curând, ca și vizitele reciproce ale reprezentanților spiritualității române și bulgare, marchează începutul unor legături culturale

depe urma cărora vor pierde numai acei cari au dorit să-și facă din noi și mai ales din bulgari unelte oarbe.

Revista prezintă diferite lucrări din literatura bulgară traduse de Valentin Gr. Chelaru, A. Radu, C. Velichi și D-ra Florica Micăta, precum și opt reproduceri din pictura și sculptura bulgară.

Semnează: Nichifor Crainic: Glasuri din Balcani; G. Konstantinov: Noua literatură bulgară; Hristo Batev: Hagi Damitar; Ivan Vazov: Ce lumină nu se stinge; I. Iovkov: Șibil; Pencio Slaveikov: Psalmul poetului; Sirak Skitnik: Arta bulgară contemporană; Stoian Mihailovsky: Lama Sabahtani; Peio Iavorov: Nirvana; Assen Balkanski: Muzica bulgară de astăzi; Demcio Debelianov: Cântec de orfan; Elin Pelin: Ochii Sfântului Spiridon; Todor Traianov: Regina Martyrum; Nicolai Liliiev: Noaptea, toate tainele; Vladimir Polianov: Scurtă privire asupra teatrului bulgar; Liudmil Stoianov: Sărăcie; P. I. Todorov: Pe biserică; Emanuiel Dimitrov: Sfântă Caterina! Simeon Simeonov: Ortodoxia în spiritualitatea bulgară, etc.

Școala și Vieța, An. XII Nr. 5-6 Ianuarie-Februarie 1942. Revista Asociației Generale a Invățătorilor din România își începe acest număr printr'un aiticol semnat de D-l Teodor Iacobescu, președintele Asociației Generale, închinat domnului Ion Mihalache, care a împlinit la 3 Martie 1942, 60 de ani de

vieață. Domnul Iacobescu vorbește în numele tuturor învățătorilor, cari au în Ion Mihalache un exemplu adânc grăitor de muncă închinată ridicării satelor și păturii țărănești. Toate realizările d-lui Mihalache ca și ascensiunea sa, până la cele mai înalte trepte sociale, vor forma totdeauna un titlu de glorie pentru domnia sa și pentru învățători. Dar, cece va grăi veacurilor și va constitui o mândrie legitimă pentru Ion Mihalache și pentru corpul învățtoresc, al cărui strălucit reprezentant este d-sa, sunt înfăptuirile minunate din satele Topoloveni și Dobrești-Muscel.

Aici stă mărturie pentru noi și pentru streinii cari ne vizitează, munca unui învățător care și-a iubit satul cu adevărat și a ridicat țăranii în a căror virtuți a crezut. Numai cine a vizitat aceste sate își poate da seama ce a putut realiza organizarea țăranilor în cooperative și obștii și până la ce aspect de civilizație și cultură s'au putut ridica aceștia prin propriile lor forțe. Dacă ascensiunea domnului Mihalache, fost președinte al Asociației Generale a Învățătorilor la 1914 și căruia îi datorim mult din organizarea noastră profesională, desăvârșită de cel dintâi președinte al Asociației Generale a Învățătorilor din toate ținuturile românești, D. V. Ţoni, este ceva excepțional, munca pentru ridicare satelor și păturii țărănești este fapta de fiecare clipă a tuturor învățătorilor, care urmăresc cu toții

să-și facă din satul lor un Topoloveni.

Urmează apoi, articolul d-lui Apostol Culea despre: Probleme culturale în satul românesc.

Adânc iubitor al satului, pentru ridicarea căruia d-l Culea și-a închinat întreaga-i vieață, d-sa ni-l prezintă sub toate aspectele lui, cu o competență consacrată de o foarte bogată experiență, care se confundă cu o tot așa de bogată activitate în ultimele decenii.

Satul nostru, spre deosebire de satele din alte țări, este păstrătorul comorilor naționale, la care ține cu încăpățănare. El se lasă prea puțin fascinat de oraș, în timp ce în alte țări (exemplu în Franța, cum arată d-l Culea, citând un geograf francez care ne-a cercetat și țara noastră) orașele absorb vieța satelor, mai ales sărbătoarea, în tumultul lor, unde se ofilește gingășia tradițională a spiritualității naționale.

În țările mari cu veche tradiție culturală ca: Germania, Italia, Franța se duce astăzi, o politică de ruralizare. Comorile neamului se păstrează în muzeele și bibliotecile orașelor centre de cultură, dar sunt trăite în totalitatea lor armonică, în sate. Inspirația și acțiunea culturală dela sate porcede și către ele se îndreaptă.

Problemele culturale din satul românesc desbătute de domnul Apostol Culea, unul dintre pionerii acțiunii de ridicarea satului, înfăptuită de Fundația Culturală Regală „Regele Mihai I”, au apărut într-o broșură, asupra

căreia ne vom permite a reveni mai pe larg într'un număr viitor.

Domnul D. V. Ţoni semnează un documentat articol despre: **Invăţătorii în acţiunea naţionalistă.** Ca omul excepţional ce a condus strălucit Asociaţia Generală a Invăţătorilor, din 1929 peste un deceniu, arată toată munca persereventă şi conştiincioasă a invăţătorilor, pentru formarea sufletului poporului în conformitate cu idealurile naţionale. Departe şi adesea strein de tot ce se petrece în afară, invăţătorul a stat şi stă atent lângă sufletul fraged al copilului şi curat al ţăranului, călindu-le în virtuţile tradiţionale ale credinţei creştine şi iubirii de patrie, până la jertfă. Invăţătorii sunt făuritorii conştiinţei naţionale care ne dă eroicele jertfe pe altarul Patriei şi o spun, ca să ştie toată lumea, că aşa cum s'a lovit de ei ca de o stâncă indestructibilă, toate încercările de a abate sufletul poporului depe căile naţiunii în trecut, se va întâmpla totdeauna. Ei nu cunosc decât căile onoarei şi demnităţii naţionale, căci vieţa lor înseamnă: împlinirea datoriei către neam şi ţară.

Revista se completează, apoi cu semnăturile: Alex. Tohăneanu: Expoziţia de deseme; Alexiu David: Isvoarele de re-împrospătare morală ale dăscălimii; Cărţi şi reviste. Mircea Ispir: O vieţă de muncă (Prof. I. Simionescu) de prof. Gh. Macovei; Al. Tohăneanu: Pedagogia şi filozofia creştină a lui Ioan Amos Comenius de B. Popescu; Traian Bârluţiu: Psiho-

logia persoanei de N. Mărgineanu; Nicu Tudor: Omagiu lui Apostol D. Culea; Tinereţe de P. V. Haneş, etc.

Slova Noastră. Bilunar de informaţie literară şi pedagogică. Răboj al faptelor şi năzuinţelor învăţătorimii. Director-proprietar: Mircea Ispir. Redacţia şi Administraţia: Bucureşti I Str. Sfinţii Apostoli 14.

Apărută în primul număr la 1 Martie 1942, a ajuns la Nr. 10, într'o ținută care a impus-o printre cele mai bune publicații învățătorești din țara noastră. Condițiuni tehnice foarte bune, iar chestiunile debătute, în cele 10 numere, au o ținută — ca formă și fond — ce face cinste mănunchiului de colaboratori grupați în jurul acestei tribune. Corpul învățătoresc se poate, pe bună dreptate, mândri cu publicația „Slova Noastră“, iar pentru învățătorii din județul Neamț este un motiv în plus să fie mândri, fiindcă directorul-proprietar al „Slovei Noastre“, d-l Mircea Ispir, secretarul Asociației Generale a Invățătorilor, este originar din județul nostru.

Slova Noastră umple un gol importat în publicistica învățătorească, pentru care Mircea Ispir merită felicitările noastre și sprijinul tuturor învățătorilor. Am fi momiți să cităm majoritatea articolelor apărute în cele 10 numere ale Slovei Noastre, în coloanele căreia au apărut pe lângă numele atâtor colegi talentați, semnăturile d-lor: profesor I. Simionescu, președintele Academiei Române, Al. Lascarov - Moldovanu, Apostol

Culea, D. V. Ţoni, Mircea Penescu, Ion Dongorozi etc., dar sunt prea multe. Reproducem două din ele, care se referă la învăţătorii eroi din jud. Neamţ căzuţi în războiul dus împotriva bolşevismului.

Eroii noştri dela Neamţ ¹⁾.

Un alt judeţ, cu pomelnic greu şi plin de strălucire, vine astăzi să vestească prăznuirea eroilor lui învăţători. Un judeţ unde numele de apărător de ţară este mai popular ca oriunde, unde atmosfera vetrelor de bătrână cultură românească şi cetăţile cari grăesc singure istoria neamului este judeţul Neamţ. Acolo, fiecare pas te poartă prin filele bucoavnelor vechi, straja cetăţilor şi-a mânăstirilor sălăşluind aveau priu satele de sub cetate, ca pe timpul plăeşilor cu plete şi sâneţe. Din atmosfera aceasta de legendă şi virtute, s'au desprins chipurile eroilor nemţeni, pentru a trece din vieaţă, în firidele amintirii neamului, alături de sfinţii mucenici de pe păreţii preţioşi dela Săcu, Neamţ şi Agapia. Din vârtoşenia vremurilor de odinioară, încrustată în bucoavnele mânăstireşti, au prins îndemn dascălii nemţeni, plecând acolo de unde întoarcerea poate fi numai pe scut sau sub scut.

Asociaţia Învăţătorilor din Neamţ a organizat Duminică 29 Martie la Piatra-Neamţ, pomenirea eroilor învăţători nemţeni căzuţi la datorie. În invitaţia cu care am fost onoraţi, citim

alăturarea, lângă această mare iniţiativă, a tuturor instituţiunilor locale şi a reprezentanţilor bravului Regiment care a înscris pagini de glorie pe câmpul de luptă. A fost un parastas aşa cum se săvârşeşte în preajma ctitoriilor domneşti dela Neamţ, cu norod şi multe năframe cernite. Din ţinutul cu bogată tradiţie dascălească, cu figuri proeminente de învăţători ca acele a unui Mrejeriu, Teodorescu-Broşteni, Gheorgheasa, Stan şi alţii, nu putea izvorî decât hotărîrea idealistă a sacrificiului suprem. Cuvintele de luptă, sacrificiu, biruinţă, sunt la Neamţ la ele acasă, alături de baladele şi poveştile bătrâne.

Frumuseţea şi pitorescul naturii nemţene, balsamul de tihnă şi tradiţii culturale, nimbul eroicei ce fulgeră veacurile deasupra cetăţii cu umbre de plăeşi cu duhul Sfântului Ştefan Vodă căpetenie, au imprimat omului, şi cu deosebire cărturarului locului, pecetea netrecătoare a virtuţilor cu care se mândreşte regiunea. Trosnesc stejarii dela Neamţ aplecându-şi crengile peste mormintele proaspete, dar nu se frâng. Cuiburile de eroi au nevoie de umbrare. Alături îşi dorm somnul de veci păstrătorii de legi şi datini ai Moldovei. Iar aburul mămăligii plăeşilor Cetăţii Neamţ, ar fi plăcut şi Rigăi din balada lui Coşbuc, dacă pe meterezele domniei n'ar fi fost scrijelată aceeaşi poruncă pe care au răşlăuit-o, după veacuri, eroii nem-

1) Art'col semnat de d' Mircea Isplr în Slova Noastră. An. 1 Nr. 3.

țeni, în spinarea clisei nogaice : peste dreptul nostru, nu se trece !

Legătura dintre generații s'a păstrat la Neamț trainică și plină de vitalitate. Războenii cu Valea Albă au patronat simțământul eroic al bărbăției acelor plaiuri. Învățătorii au desăvârșit pe câmpul de onoare, aplicând-o, lecția învățată în carte, dar mai mult, în preajma școlii, a satului, în bătătura casei. Fiindcă pe-acolo așa se întâlnește istoria în ținutul dela Neamț.

Grupeți într'o puternică Asociație județeană, în ale cărei cadre de solidaritate și lumină au militat și cei plecați dintre noi — învățătorii nemțeni și-au împlinit datoria cea mare față de ai lor. Numele eroilor nemțeni trăinicesc lespedeaa amintirii eroice pe care se va clădi sufletul României înnoite. Câte nume, atâtea pietre de temelie. Învățătorii dela Neamț căzuți la datorie, alături de toți ai țării, vor fi cu duhul lor biruitor mereu lângă noi : să ne întărească în lupta și solidaritatea românească pe care învățătorii țării o duc în sat și'n Stat.

Apostolii ¹⁾. Ca și în trecutul războiului și în acesta, învățătorii își dau tributul de sânge pentru înălțarea Patriei și pentru asigurarea dreptului de viață a Neamului Românesc. Nu precupețesc și mai ales nu fac socoteli statistice cu rapoarte și proporții. Imbrăcând haina ofițerească ei continuă să fie în

fruntea sătenilor din care purced și cu care trăesc, zi de zi, viața ce le este hărăzită.

Asociația învățătorilor din jud. Neamț a făcut o slujbă de pomenire a celor patruzeci de colegi morți eroic în Războiul Sfânt. Cu acest prilej „Apostolul“, revista asociației, a ieșit într'un număr închinat în întregime eroilor nemțeni. Cu adâncă dragoste și cu o pioasă străduință, s'au adunat toate știrile legate de viața și de moartea fiecăruia din cei plecați, întocmindu-se pentru fiecare un scurt portret cu care face primul pas în istoria scrisă a jertfelor naționale. Intre cele câteva relieve menționate sunt și mai multe scrisori, scrise de învățătorii eroi pentru familiile lor, cu gând de ultim bun rămas.

Nu știu de ce dar sunt înclinat a crede că un om care scrie cu spectrul morții în față este mai sincer ca în orice altă împrejurare. Perspectiva morții pune pe om în fața celor mai mari puteri. Nu se poate ca din această ciocnire omul să nu iasă mare așa cum l-a făcut Dumnezeu și nu pot crede că în sufletul omului care se pregătește de moarte mai poate avea loc, măcar o fărâamă, din josnicia minciunei și a pozei false cu care ne prezentăm, în viață, unul față de altul. De aceia, eu dau crezare întregă, unor astfel de scrisori pe care le consider mărturie de cea mai omenească ființă.

Iată cum își începe învățătorul Mihai Cojocaru, scrisoarea de

2) Articol semnat de D I Mircea V. Plenescu în Slova Noastră, An. 1, No. 5-6 și în ziarul Curentul din 4 Iunie 1942.

despărțire : „Dacă Dumnezeu va vrea ca eu să nu mă mai întorc acasă depe drumul pe care am plecat, rog pe părintele Constantin să aibă grijă de sufletul meu“. Și după ce își spune dorința asupra locului de veci în care să i-se odihnească oasele, el face suprema rugămintă în aceste cuvinte : „Să nu plângă după mine, căci mor pentru Țară și Cruce“.

Învățătorul Vasile Vlad scrie la 24 Septembrie 1941 din Iosefsthal o scrisoare din care desprindem aceste rânduri : „Dumnezeu este acela ce dă viață tuturor ființelor de pe acest pământ. El le dirijează pe toate umplând pământul cu ele. Nimeni nu poate fi atotștiutor. Acest drept îl are numai El“. Și după ce face mărturisirea gândului din urmă Vasile Vlad adaugă : Dumnezeu m'a întărit sufletește ca să văd multe din acestea“.

La zece kilometri de Odesa, învățătorul Gheorghe Savinescu își scrie ultimul gând pentru cei dragi „rugând pe Dumnezeu și Sf. Ana să vă întărească trupește și sufletește pentru a putea răsbate prin viață, în cazul când eu aș fi rănit de moarte și deci n'aș mai putea să vă fiu de nici un ajutor în viață“. Și după ce rânduiește puținul ce lasă în urma lui, Savinescu încheie : „Aș fi supărat dacă această scrisoare ar fi în casă prilej de durere și lacrimi. În acest caz prefer să fie ruptă și dată pe foc“.

Cu astfel de gânduri sunt

presărate toate scrisorile lăsate de învățătorii eroi din județul Neamț. Ele sunt mărturia unei credințe în Dumnezeu care pare că formează temelia de viață a celor care o mărturisesc. Împrejurarea în care se desvăluie această credință și care garantează autenticitatea cea mai pură, ne dă dreptul să reținem credința în Dumnezeu ca fundamentală pentru sufletul și pentru întreaga gândire și faptă a învățătorului român. Este aceasta o constatare reconfortantă, pentru oricine și-a dat seama de imensul loc pe care îl ocupă învățătorul, în complexul național. Dușmanii credinței au înțeles acest lucru și au încercat de multe ori să atragă învățătorimea în tabăra lor. Scrisorile eroilor din jud. Neamț ne arată că n'au reușit. În altă țară latină și puternică, învățătorii au fost prinși în vârtejul necredinței și rezultatele s'au văzut curând.

Dormiți în pace eroi Nemțeni. Prin jertfa voastră ați dat Țării și Neamului, tărie în hotare ; iar prin mărturisirea credinței voastre adânci, în Sf. Cruce și în Cel Atotputernic, ați arătat calea supremei biruinți a neamului nostru. Ne plecăm cu smerenie la mormântul vostru și ne unim glasul cu acel al colegilor voștri, care au știut, atâta de frumos, să împlinească creștineasca datorie către cei urcați la Domnul“.

Slova Noastră se impune dela sine atenției tuturor colegilor învățători.

M. Av.

Primate la redacție: (se vor recenza în numerele viitoare).

1. **Din problemele școlii primare**, de Mihai David-Ghindașoani.

2. **Baba Dochia**, poem dramatic de Șt. Popescu-Drăgușeni.

3. **Indrumătorul nostru**, revistă lunară, București.

4. **Revista Bucovinei**, a Societății pentru Cultura și literatura română în Bucovina.

5. **Voința Școlii**, revistă cultural-pedagogică a învățătorilor din provincia Bucovina.

6. **Solidaritatea**, organul de publicitate al Asociației învățătorilor Soroceni.

7. **Învățătorul Bănățean**, organ al Asociației Învățătorilor din jud. Severin.

8. **Căminul Cultural**, revistă de cultura poporului a Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I” din București.

9. **Revista Fundațiilor Regale**. (Nu se primește regulat).

10. **Junges Europa**, Blätter der Frontkämpfer der Akademischen Jugend Europas.

11. **Mitteilungsblatt der Reichs deutschen in Rumänien**.

12. **Luminătorii**, revistă literară-socială-științifică.

13. **Ogorul românesc**, organ bilunar de propagandă și popularizare agricolă al Ministerului Agriculturii și Domeniilor.

14. **Păstorul Tutovei**, revistă lunară a Asociației Preoților din jud. Tutova.

15. **Tribuna Tineretului**, săptămânal de literatură și luptă națională.

16. **Transilvania**, București Str. Sfinților 9.

17. **Buletinul de informații al institutului de cercetări piscicole al României**.

18. **Lumina Vetrelor**, organ de îndrumare morală, culturală, cooperatistă și economică.

19. **Glasul Tineretului**, organ de propagandă al „Editurii noastre” din București pentru Ardeal.

20. **Făclia**, Gazeta Căminului Cultural județean Romanați,

21. **Vieța Săceleană**, revistă lunară com. Baci-Săcele jud. Brașov.

22. **Poporul Românesc**, foaie bilunară pentru folosința muncitorilor dela sate și orașe. Red. Gara Chitila-Ilfov.

Dir.

BYLETIN

Dela Asociația Învățătorilor.

I) M. S. Regele a binevoit a dispune să se răspundă telegramei de omagii expediată de învățătorii jud. Neamț din adunarea generală dela 29 Martie 1942, prin următoarea telegramă :

D. Președinte,

MAJESTATEA SA REGELE mă însărcinează a vă transmite Inalte Mulțumiri pentru sentimentele de devotament și bunele urări exprimate de Dvs. în numele învățătoarelor și învățătorilor din Județul Neamț, cu prilejul congresului anual.

Primiți vă rog, Domnule Președinte, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Mareșalul Curții Regale
(ss) T. ROSETTI

II) Doamnele și domnii colegi din județ se pot adresa Asociației inv. din jud. Neamț, Str. Petru-Rareș Nr. 54, fie prin poștă, fie prin diferite ocazii, în orice zi, pentru diferite servicii pe care Asociația este datoare să le aducă celor cari o compun.

III) Asociația Învățătorilor a pus bazele unei biblioteci pedagogice pentru colegi.

În acest scop s'a prevăzut în buget o sumă, care este mult prea mică.

Apelăm la colegii cari au lucrări pedagogice, sau pot procura, să contribuie fiecare la înzestrarea acestei biblioteci, dovedind și prin aceasta, solidaritatea noastră în jurul organizației noastre profesionale.

IV) În dorința de a cinsti munca înaintașilor noștri, Asociația va sărbători pe colegii pensionași în ultimii 12 ani, printr'o reuniune organizată, la data de 21 Noemvrie 1942, în Piatra-N.

Rugăm colegii cari vor să participe la recepția ce vom da în cinstea pensionarilor, să se înscrie din timp la Asociație.

V) Rugăm colegii să răspundă apelului, ce s'a distribuit prin delegații cu plata salariilor, pentru întemeierea cooperativei învățătorilor din jud. Neamț.

Deasemeni sunt rugați, acei ce nu au trimis până acum, să ne trimită declarațiile subscrise ca membri ai Asociației.

M. A.

Dela Inspectoratul școlar al jud. Neamț.

■ D-na Elena Vulovici, învățătoare din Piatra-N. a plătit la Societatea de Telefoane: costul instalației și abonamentul pe două luni — în sumă de 1967 lei, pentru aparatul telefonic instalat la Inspectoratul școlar.

■ În urma stăruințelor depuse de d-l Nicolae Moga, directorul școlii din Vaduri, D-l Mareșal Ion Antonescu, a donat pentru reparația localului școlii: 200.000 lei, 100 m³ lemn de brad și 50 m³ stejar; iar Casa Școalelor suma de 100.000 lei. Devizul de refacere a localului este de 560.000 lei. Comitetul Școlar are acum suma de 480.000 lei, mai are nevoie numai de 80.000 lei.

■ Se dă ca exemplu de rodnică activitate: Comuna Ghigoești. Învățătorii: Avram Ștefan, Director, D. Mareș, Elena Mareș, Gh. Andone înfrășiți cu Preotul N. Lefter, lucrând într-o desăvârșită armonie cu satul și Căminul Cultural, au colectat: 7500 lei și 150 kg. grâu pentru cantina școlară; 15 perechi mănuși, 6 perechi ciorapi și una flanelă pentru armată; Pentru ajutorul de iarnă: 4500 lei și alimente în valoare de 2500 lei; au îmbrăcat complex o fetiță orfană.

Pentru răniții din Spitalul Dr. I. Costinescu: ouă roșii, cozonac și 1200 lei cu care s'au cumpărat cărți de lectură, reviste, ziare și țigări pe care le-au împărțit răniților la Paști.

Elevii au subscris la Imprumutul Reîntregirii 2000 lei și au dat pentru „Darul Ostașului” 500 lei.

Din sat au strâns fonduri cu care au cumpărat pentru construcția localului de școală: 150 m³ piatră, 20.000 dranițe ce se găsesc pe șantier și 67.000 lei sunt în casa Comitetului. Construcția urmează.

CULTUL EROILOR: Colțul Eroilor este lucrat cu mult gust. Candelile ard în fiecare sărbătoare și zilnic în orele de class.

În curtea școlii s'a ridicat o troiță de lemn masiv de stejar pentru slăvirea celor 14 eroi din actualul războiu. Sfințirea Troiței s'a făcut în ziua de 3 Mai — cu 7 preoți. —

Sub troiță este îngropat pergamentul cu cei 14 eroi.

Planul de lucru în această comună face obiectul unei pagini viitoare.

■ Ministerul Culturii Naționale și Cultelor a dat pentru construirea și repararea școlilor din jud. Neamț, următoarele sume :

Troița dela Ghigoești

Școalei	din	Girov	1.000.000 lei
"	"	Dornești-Costișa	150.000 "
"	"	Lunca-Vânătorii-Neamț	150.000 "
"	"	Oșlobeni-Bodeștii Precista	100.000 "
"	"	Popești-Farcașa	80.000 "
"	"	Vlădiceni-Bălănești	200.000 "
"	"	Talpa-Bârgăoani	100.000 "
"	"	Turturești-Căciulești	100.000 "

■ Prin Prefectura jud. Neamț, Ministerul Culturii Naționale și Cultelor a mai dat 100.000 lei care a fost repartizată școlilor din :

Lunca, Vânătorii Neamț	34.000 lei
Vânătorii Neamț	33.000 "
Nemțișor, Vânătorii Neamț	30.000 "

■ Pentru telefonul dela Inspectoratul Școlar au mai donat :
Ion Purcaru, învăț. Sarata-Piatra-N. 100 lei.

Culese de D. A. Gheorghiiță

Dela Căminul Cultural județean

„I. Creangă“.

Căminul Cultural județean Neamț, „Ion Creangă“ organizează un concurs de coruri, dansuri naționale și costume, în ziua de 18 Octomvrie 1942. La acest concurs vor participa toate Căminele Culturale din județ, care se vor înscrie din timp arătând, anume cu ce se prezintă la concurs. Cu acest prilej se vor premia cele mai bune coruri, cele mai bune echipe de dansuri naționale, cele mai frumoase costume, precum și cele mai active cămine din județ.

Corul care va obține premiul I va merge la București și lași pentru a cânta în fața microfonului.

Corurile vor fi alese din cele specifice regiunii noastre, ca și costumele și dansurile.

Dela redacția revistei.

I) Recomandăm tuturor, valoroasele lucrări ale colegului nostru Mihai David-Ghindăoani :

- Fluerul Fermecat — comedie în patru acte.
- Din problemele școalei primare.

II) Revistele de schimb, cărțile de recenzat ca și orice corespondență pentru revista noastră se va expedia numai pe adresa : Revista „Apostolul“ Casa Invățătorilor, Str. Petru-Rareș 54, Piatra-N.

III) Dorind să închinăm unul din numerele viitoare ale revistei, activității colegilor noștri pensionași din învățământ,

rugăm pe loși acei cari cunosc pe oricare din acești înaintași ai noștri să ne trimită articole pentru publicat.

IV) Domnii colegi sunt rugați a ne trimite dări de seamă asupra activităților deosebite desfășurate în școală și în sate spre a le publica în revistă.

V. Recomandăm domnilor învățători revista „Ogorul Românesc” a Ministerului Agriculturii și Domeniilor.

Ea poate fi cerută dela Ministerul de Agricultură și Domenii, Bulevardul Carol I București.

Red.

Administrative.

Cine vrea să ilustreze o activitate și prin clișeu, este rugat să contribue la plata acestuia cu 500 lei, revista neavând fonduri să facă atâtea clișee câte ar trebui.

Casieria Revistei „Apostolul” comunică tuturor colegilor din județul Neamț că rezultatul încasării abonamentului pe jumătate de an. odată cu salariul depe luna Iulie, este îmbucurător dar îi roagă să se îndrepte cu și mai multă bunăvoință la susținerea apariției revistei.

D. A. Gheorghii